

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

CIULEANDRA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

DE ACELAŞ AUTOR:

MĂRTURISIRE, NUVELE ŞI SCHIŢE, BIBLIOTECA «CĂMINUL».

GOLANII, NUVELE ŞI SCHIŢE, EDITURA «CARTEA ROMÂNEASCĂ».

CADRILUL, COMEDIE ÎN TREI ACTE, EDITURA «VIAŢA ROMÂNEASCĂ».

TREI NUVELE, EDITURA «CULTURA NAŢIONALĂ».

ION, ROMAN, EDITURA «CARTEA ROMÂNEASCĂ».

NOROCUL, NUVELE ŞI SCHIŢE, BIBLIOTECA «UNIVERSALĂ».

PĂDUREA SPÂNZURAŢILOR, ROMAN, EDITURA «CARTEA ROMÂNEASCĂ».

NUVELE ALESE, COLECŢIUNEA «SCRIITORII ROMÂNI CONTEMPORANI», EDITURA LITERARĂ «CASA ŞCOALELOR».

PLICUL, COMEDIE ÎN TREI ACTE, EDITURA «CARTEA ROMÂNEASCĂ».

ADAM ŞI EVA, ROMAN, EDITURA «CARTEA ROMÂNEASCĂ».

APOSTOLII, COMEDIE ÎN TREI ACTE, EDITURA «CARTEA ROMÂNEASCĂ».

CUIBUL VISURILOR, NUVELE ŞI SCHIŢE, EDITURA LITERARĂ «CASA ŞCOALELOR».

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/pdf1901-1932

NU S
IMPRUMUTA
ACASĂ

LIVIU REBREANU

CIULEANDRA

ROMAN

Biblioteca Judeteana ASTRA
276812

EDITIA A DOUA

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ"

30.781—928

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901-1932

TOATE DREPTURILE REZERVATE

254324

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr_1901-1932

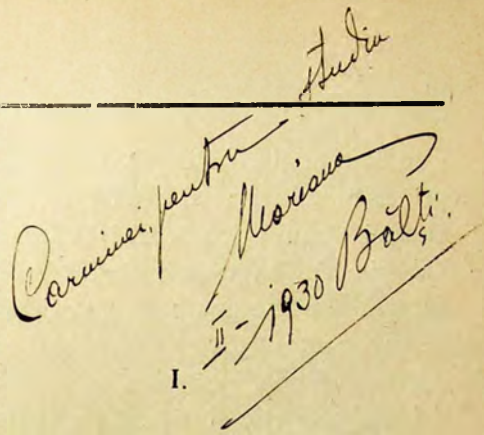
Carmen Deleanu

... şi nu ştii că tu eşti
ticălos şi mişel şi sărac
şi orb şi gol.

APOCALIPSIS, III—17

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanulromanesc.ro/?dr1901-1932

I.

— Taci!... Taci!... Taci!...

O prăvălise pe sofa şi, cu genunchiul drept, îi zdrobea sânii. Degetele şi le înfipsese în gâtul ei plin şi alb parc'ar fi vrut să înăbuşe un răspuns de care se temea. Ii simţea corpul svârcolindu-se întocmai ca subt o îmbrăţişare fierbinte şi svârcolirea îl înfuria mai nătâng.

— Taci!... Taci!...

Repeta acelaş cuvânt, cu acelaş glas horcăit, forăind pe nas rar, prelung. Ochii lui umflaţi nu vedeau totuş nimic, ca şi când s'ar fi coborît peste ei un obositor văl roşu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr_1901-1932

Intr'un târziu o atingere molatecă îi cuprinse brațele, numai câteva clipe, și apoi se topi, neputincioasă. El își dădu seama, ca prin vis, că trebue să fie mâinile ei încercând să se apere. Și atunci, deodată și foarte deslușit, își auzi propria-i voce, aspră, strâmbă, gâfâită, răbufnind ca dintr'o adâncime de pivniță. Îi trecu fulgerător prin gând „ce glas!" și îndată, parcă și-ar fi recăpătat brusc vederea, zări două globuri albe sticloase, aproape eșite din orbite, cu o fină rețea de vinișoare roșii încercuind o pată rotundă albastră-viorie: ochii ei înmărmuriți într'o lucire de spaimă resemnată... Privirea îl ustura ca o mustrare nesuferită:

— Ta... a...

Vruse să strige, dar acuma sunetele i se sfărâmau în cerul gurii, hârâitoare și uscate, iar globurile albe, în aceeași vreme, se măreau mereu și se împreunau într'un disc cenușiu care apoi începu să se învâr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dri1901-1932

tească ameţitor împrejurul petei albastre nemişcată. Un simţământ greu de leşin îi înmuiă braţele. I se părea că are să se prăbuşească şi căuta desperat un sprijin...

Ca trezit dintr'un coşmar, sări trei paşi înapoi. Degetele îi rămaseră răşchirate şi ţepene. Să uită împrejur năucit. Făcea sforţări să se orienteze. Razele becurilor, gălbui şi filtrate, îl dureau ca şi când ar fi intrat repede, după un întunerec mare, într'o lumină orbitoare. Toate lucrurile i se înfăţişau cu reliefuri neobişnuite. Lângă sofa, blana de urs alb se sbârlise, iar capul cu ochii morţi de sticlă îl privea căscând gura către el, ameninţător. In cămin două buturuge mocneau cu flăcări galbene ce se răsuceau şi se întindeau mânioase ca nişte limbi de balaur. Intre cele două ferestre dinspre stradă consola, cu oglinda până 'n tavan, încărcată de pufuri, borcane, sticluţe şi alte obiecte din arsenalul de întreţinere a frumuseţii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

femenine, părea o ființă vie încremenită de rușine.

Ajunse lângă ușa dormitorului, potrivindu-și manșetele și mânecile boțite, dar uitându-se mereu uluit la sofaua pe care ea zăcea neclintită, cu capul spre dânsul, încât îi vedea numai creștetul puțin aplecat în dreapta, pieptul decoltat și rochia mototolită. Milioane de gânduri îi plouau în minte și se ciocneau în sgomote surde. Când, după un răstimp, i se mai potoli inima, observă că singurul sgomot în lume îl făcea respirația lui ostenită; încolo o tăcere blândă, moleșitoare, — chiar focul în cămin ardea acuma atât de lin parc'ar fi fost un foc imaterial. Numai căldura era sugrumătoare. Sudorile îi curgeau pe obraji ca lacrimile. Și totuș mai rău îl supăra tăcerea încât, ca s'o alunge, rosti răspicat:

— Madeleine!

Căutase să fie dulce și se spăimântă de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dr=1901-1922

glasul care parcă era al unui străin dușmănos. Își aminti că tot astfel îl mirase același glas și adineaori când... Și deodată se simți copleșit de o rușine mare parcă s'ar fi pomenit gol în mijlocul unei mulțimi batjocoritoare. Își dădea seama că, deși avea ochii ațintiți asupra sofalei, sufletul lui nu voia să vadă nimica de frică să nu trebuiască a înțelege prea curând.

— Madeleine! murmură apoi din nou, cu umilință, ca și când ar fi încercat să ispășească o faptă printr'un cuvânt.

Câteva clipe avu simultan toate certitudinile: că trăește și că e moartă, că a ucis-o și că n'a ucis-o, că nu s'a întâmplat nimic și că s'a sfârșit tot... In aceleași clipe însă își mai reamintea cum, pe când se năpustise asupra ei, îi stăruise în creeri, ca o poruncă, gândul că trebue s'o omoare și că totuș n'are să moară...

Deodată, într'un fior de spaimă, zări,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

drept în față, un tânăr cu părul negru puțin vâlvoit, cu figura rasă, fină, ovală și răvășită, cu ochii rătăciți, îmbrăcat în frac dar cu manșetele eșite din mâneci, cu plastronul frământat și o aripă a gulerului ridicată până lângă ureche, ca la eroii aristocratici în filmele americane după o încăierare de box cu rivalul burghez... Tresări când își recunoscu chipul în oglindă.

— Bietul Puiu Faranga! făcu dânsul schițând un surâs trist pe care cel din oglindă i-l întoarse prompt.

Surâsul însă îi îngheță brusc pe față ca o mască. In oglindă, de pe sofa, cu capul plecat ușor într'o parte, Madeleine îl privea cu ochii foarte mari și albi și cu o figură parcă disprețuitoare. Buimăcit porni spre ea, dar un sgomot îi reteză mișcarea. Brațul Madeleinei, alb și rotund, alunecase jos oprindu-se pe gâtul ursului parc'ar fi vrut să-l alinte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/mdrr1901-1932

Acuma Puiu Faranga avu fulgerător revelația realității. Ochii ei păreau vii, brațul ei se lăsase într'o mișcare vie — și tocmai acestea îi spuseră mai limpede că nu mai e nici o speranță. Spaima că a sfâșiat o viață omenească i se răsucea în suflet ca un pumnal. Nu mai știa ce să facă și neștiința aceasta îl umplea de groază, iar liniștea dimprejur îl sugruma. Intoarse deodată spatele cu o sforțare cruntă, ca și când și-ar fi smuls picioarele dintr'o țintuire, și porni afară pe ușa deschisă a dormitorului. In șira spinării o mână urmăritoare îl trăgea înapoi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

II.

Avea paşii şovăitori şi clătinaţi ca un om beat. Trecu prin odaia de dormit, în care ardea un singur bec albastru, ochiu pânditor, apoi printr'un salonaş întunecos, eşi în hall, unde era o lumină supărător de vie, şi se repezi la o uşă închisă în faţa căreia se opri parcă i s'ar fi sleit puterile. Pe urmă totuş se pomeni înlăuntru, svârlit ca de un vânt năpraznic, bâiguind:

— Tată!... Tată!...

Bătrânul Policarp Faranga se ridică speriat de după biurou. Văzând pe fiul său, îl aprostofă puţin nervos:

— *Tu es fou?*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

Când auzi glasul tatălui, Puiu se simţi mai zdrobit. Groaza i se risipi şi făcu loc unei desperări ameţitoare. Se apropiă de biurou şi se prăbuşi istovit în fotoliul larg de piele. Bătrânul, în picioare, îl examina ceremonios şi jicnit pentru necuviinţa lui de-a se fi rostogolit pe scaun înainte să-l fi poftit. Era şi el în frac, cu pieptul plin de decoraţii peste care se aşternea barba-i maiestoasă, argintie şi deosebit de îngrijită. Îi plăcea să apară mereu serios şi măsurat, nu numai în lume, dar chiar faţă de sine însuşi. Inalt, robust, îşi purta cei şasezeci şi trei de ani cu o demnitate aproape trufaşă, inspirând în jurul său respect spontan... Fiindcă Puiu tăcea, îşi călcă pe inimă în cele din urmă şi-l întrebă:

— *Mais parle donc, voyons, parle! Qu'est-ce que tu as?*

Tânărul întoarse spre dânsul nişte ochi stinşi, rătăcitori. Se gândea cum să-i spună

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

ce s'a întâmplat și nu găsea cuvintele potrivite. Izbucni fără șir:

— Tată... am făcut... nu știu... a murit Madeleine...

Faranga, parc'ar fi primit o săgeată în inimă, se cutremură:

— Ce-ai zis?... Madeleine? Tu?... Imposibil!...

Încercă să citească adevărul în ochii lui, dar Puiu plecase iar capul. Un răstimp bătrânul mai stătu, frământând în minte serii de întrebări, sprijinit cu amândouă mâinele de dunga mesei, înțepat ca un judecător fără experiență în fața unui acuzat misterios. Insfârșit ocoli biuroul, veni lângă Puiu și-l apucă de umăr:

— Unde este...?

Nu termină întrebarea și nici răspunsul nu-l așteptă decât o secundă. Ca și când mișcarea împrejurul biuroului i-ar fi schimbat mersul gândurilor, porni îndată spre eșire, lăsând ușa larg deschisă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rndrr1901-1932

Puiu căzuse într'o toropeală cenușie, neclintit, parcă habar n'ar fi avut pentruce se află aici. Gândurile îi erau acum un haos apăsător în care nimic nu izbutea să se închege într'o formă lămurită. Pe subt șivoiul crâmpeelor de gânduri însă sufletul lui înțelegea clar că tatăl său s'a dus acolo, să vază și să se convingă dacă e adevărat că Madeleine... Astfel auzi foarte bine pașii rari, apăsați ai bătrânului și simți că ușa a rămas deschisă. Pe urmă deosebi glasul tantei Matilda, cu respirația grea și grăbită de urcarea scării, scuzându-se că a întârziat nu din vina ei, ci a șoferului care tocmai când să plece a găsit ceva de reparat la automobil... In sufletul lui Puiu răsări pe loc confirmarea: da, numai ea e vinovată căci, dacă ea venea la timp, nu s'ar fi întâmplat nimica... Bătrânul răspunse ceva Matildei. Puiu nu prinse înțelesul cuvintelor, dar auzi îndată pe tante Ma-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tilda scâncindu-se, cu întrebări scurte, insistente, alergând după Faranga... Glasurile și pașii lor se pierdură pe coridor subt cutropirea unui plâns ascuțit, prelung și sâcâitor, al jupânesei care, desigur, întorcându-se în budoar, a aflat pe stăpână-sa rece și a venit să dea alarma. Urmă o tăcere și apoi niște fâșâituri de pași sfioși. Puiu simțea că trebue să fie feciorul care arde de curiozitate. Peste câteva momente îl auzi, în ușă, zicând candid:

— M'ați sunat d-voastră, conașule?

Ii făcu semn cu mâna să plece. Feciorul închise ușa fără sgomot, ca la o cameră de bolnav.

Pe urmă tăcerea se înțeleni grea, înăbușitoare. Biuroul vast se împăinjenea într'un somn afund. Puiu, încremenit, nici nu mai cuteza să încerce vre-o mișcare. Doar gândul că bătrânul nu se mai întoarce îl ustura din ce în ce mai dureros.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm:1901-1932

Dela dânsul aştepta acuma mântuirea. El însuşi nu se simţea capabil nici măcar să cugete. Dealtfel totdeauna, şi mai ales în ceasurile grele, bătrânul singur lua hotărîrile trebuincioase.

Ceeace îl îngrozea acuma era că vremea trecea atât de încet. I se părea că s'au scurs ore întregi de când a eşit bătrânul. Licăriri de speranţă îi înfloreau în inimă: dacă nu vine, înseamnă că poate Madeleine totuş n'a murit... Speranţa însă îl întrista pentrucă o simţea deşartă şi nu făcea decât să-i reamintească mereu întâmplarea pe care el se silea să o şteargă din minte.

Insfârşit nu mai putu îndura tăcerea. Se sculă. Voia să plece, oriunde, dar să nu mai fie singur. Chiar atunci apăru în uşă tatăl său urmat de tante Matilda. Puiu înţepeni lângă biurou, cu ochii nerăbdători spre bătrânul care trecu fără să-l privească. In schimb Matilda, plânsă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și amărâtă, se repezi la dânsul si-l îmbrățișă ocrotitor:

— *Ah, quel terrible malheur, pauvre petit* Puiu!

Matilda era soră cu mama lui Puiu. Rămasă văduvă foarte tânără și fără copii, își împărțise toată inima ei între operele de binefacere și nepoțelul Puiu, mai cu seamă că sărmănelul avusese nenorocirea să piardă pe maică-sa micuț de tot. Împlinea acum vre-o cincizeci de ani, era înaltă, uscățivă și nobilă, se înduioșa ușor și vorbea multe și nevrute.

Auzind-o, Faranga îi zise supărat:

— Aide, Tilda, ajunge! Să lăsăm lamentările!... Tu du-te mai bine dincolo, că aici noi avem de lucru!

— *Mais si, mais si* — murmură Matilda ștergându-și ochii. *Pauvre Madeleine!... Oh, la pauvrette!...* Ce catastrofă!... Iacă, plec!... Puiule scump, fii tare! Durerile și nenorocirile pentru oameni sânt lăsate de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ramuri1901-1932

Dumnezeu!... Nu-ţi pierde cumpătul şi nu dispera, *pauvre petit* Puişor!...

Îl îmbrăţişă iar şi-l sărută, plângând, pe amândoi obrajii. Porni. Din uşă mai zise bătrânului:

— Fii şi tu calm, Poly, te implor!... Şi dacă aveţi nevoe de mine, să mă chemaţi negreşit!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

III.

Policarp Faranga umbla de colo până colo prin biurou, cu mâinile la spate, cu fruntea în pământ, în vreme ce Puiu stătea în acelaş loc, urmărind din privire toate mişcările bătrânului, grele, îndurerate. Părea că subt povara gândurilor, chiar silueta lui mândră se gârbovea văzând cu ochii.

Niciodată Faranga, în viaţa-i bogată totuş în evenimente, nu primise o lovitură atât de neaşteptată şi de cruntă. Puiu îi fusese toată nădejdea, mai ales de când anii se înmulţiseră pe umerii lui. El era singurul vlăstar al familiei Faranga şi printr'însul familia aceasta, de obârşie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?d=1901-1962

străveche boerească, trebuia să se perpetueze. Cu nimica nu se mândrea mai mult bătrânul decât cu neamul său. Își urmărea ascendența până la Vlad-Țepeș. Descoperise undeva, și povestea bucuros oricui, că aprigul voevod muntean ar fi dat odată boerilor drept pildă de cinste și credință pe un Faranga. In cursul veacurilor familia a sărăcit de câteva ori, dar totdeauna a știut să-și păstreze nepătat numele... Moștenise, împreună cu un frate, o avere frumoasă. Dar fratele s'a prăpădit în vârstă plăpândă și așa a rămas el singur cu numele și averea familiei. S'a însurat pela treizeci de ani, după ce a gustat toate plăcerile vieții ușoare obligatoare pentru oamenii bogați și fără ocupație. Olga Dobrescu, ființă gingașă, a fost o soție ideală: bună frumoasă, indulgentă, cu avere... Inchidea ochii la numeroasele escapade pe care Poly le-a continuat și după căsătorie. In

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

al patrulea an a venit pe lume Puiu, iar după alți patru Olga s'a stins. Deabia când a pierdut-o pe ea, a dobândit dragostea cea mare pentru copil și a înțeles însemnătatea lui pentru viitorul familiei. Tot atunci a pus cruce și vieții ușoare, intrând în politică, spre a avea o meserie. Cu avere și nume a făcut repede carieră. Urmase odinioară niște vagi cursuri de drept, dar firește fără a practica vre-o dată avocatura. Diploma îi oferea acuma posibilitatea să se considere și să fie considerat jurist. I se descoperi, de către prieteni și ziariști binevoitori, chiar oarecare talent oratoric și astfel toată lumea aplaudă când, printr'o împrejurare fericită, i se încredință portofoliul justiției. Deveni omul serios și grav care a rămas până azi. Purta, de când se însurase, ca un trofeu, o barbă superbă. Ea i-a câștigat odinioară celebritatea bulevardieră bucureșteană: cea mai frumoasă și mai îngrijită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelehttp://www.ro/ind/1901-1932

barbă din România... Tot ea îi împrumuta acuma bună parte din prestigiul necesar unui om politic cu răspundere. Pentrucă subt ministeriatul său de câteva luni s'a votat o lege bună, s'a ales cu stima cercurilor judecătoreşti şi epitetul măgulitor „omul justiţiei". Nici nu se mai putea închipui să se facă ceva în domeniul dreptăţii fără a se cere părerea lui autorizată, fie la putere, fie în opoziţie.

Puiu a crescut înfăşurat în dragostea lui idolatră. Iubea într'însul nu numai pe copilul său şi amintirea mamei copilului, ci pe continuatorul neamului. Se iubea pe sine însuşi. Îi părea rău de viaţa de odinioară şi-l muncea teama să nu se răsfrângă asupra copilului păcatele tinereţei lui desfrânate. Băiatul era plăpând, ca şi maică-sa. Şi din pricina aceasta l'a ocrotit mai sârguitor...

In mers maşinal, Faranga îşi depăna amintiri şi frământa regrete. O clipă se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marm/901-1932

opri și se uită plin de duioșie la Puiu care stătea mereu în picioare, pironit într'o așteptare tulbure. Îi șopti blând:

— Șezi, Puiule...

Tânărul răspunse cu o privire întrebătoare. Se așeză. Bătrânul însă își reluă plimbarea, ca și când mergând în trecut ar fi vrut să ajungă la o țintă în viitor... Toate ocrotirile lui zadarnice au fost. S'a gândit să-l însoare cu o fată prin care să se regenereze și împrospăteze sângele neamului. Căsătoriile între odrasle de familii prea vechi dau progenituri șubrede. Când e prea albastru, sângele e un stigmat de degenerescență. L'a însurat de timpuriu tocmai ca să-l ferească de viața pe care a dus-o el însuși. Puiu totuș a urmat tradiția. Căsnicia nu l'a împiedecat, ba l'a stimulat. Și l'a adus în halul de azi...

Faranga se așeză deodată la biurou, calm, hotărît. Puiu căută să-i întâlnească privirea și nu reuși. Bătrânul stătu câteva

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rdr1901-1932

secunde pe gânduri, ca și când ar fi căutat o frază sau un cuvânt, apoi luă brusc telefonul:

— Allo... Centrala?... Dă-mi, te rog, prefectura poliției!

Puiu îngălbeni. Realitatea întreagă i se înfățișă la auzul unui singur cuvânt. Bâlbăi spăimântat:

— Ce vrei să faci, tată?

Faranga răspunse în telefon:

— Dă-mi pe domnul prefect!

Și peste un minut:

— Domnul prefect?... Aici Policarp Faranga... Da, chiar eu sânt, dragă Nicule!.. Nu, n'am plecat și nici nu mai pot pleca... Eram tocmai îmbrăcați, dar s'a întâmplat o mare, foarte mare nenorocire în familie... Ba da, nu exagerez deloc, foarte mare, repet! Inchipuește-ți, copilul meu, Puiu, într'un moment de rătăcire, desigur, a omorît pe Madeleine, pe nevastă-sa...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Aparatul îi tremura în mână. Se uita, vorbind, în ochii lui Puiu care se sbuciuma să-i ghicească gândul.

— Da, într'adevăr, de necrezut... Şi cu toate astea... Te rog dar să te osteneşti numai decât până la mine, să vedem ce-i de făcut... Te rog!... Firește, evident, trebue să aduci şi pe procurorul de serviciu...

Aşează receptorul pe furcă şi rămase cu mâna întinsă şi cu ochii ţintă la Puiu.

— L'ai chemat să mă aresteze? întrebă tânărul, fără pic de sânge în obraji, cu glasul răguşit.

Faranga avu un zâmbet straniu:

— Tu nu te aşteptai la urmări? La nimic?

— Da... ba da — murmură Puiu, după o pauză, frânt, plecând capul.

— Sper că-ţi dai seama ce-ai făcut?

— Am greşit — şopti Puiu mai răguşit ca adineaori.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei bine, ești un asasin! scrâșni bătrânul parc'ar fi smuls cuvântul cu un vârf de cuțit. Un Faranga ucigaș ordinar, ca orice derbedeu... Ah!

Sfărâmă între degete o foaie de hârtie. Se potoli îndată și adăogă:

— Dar acuma nu mai e timp de pierdut cu vorbe zadarnice. In zece minute prefectul va fi aci. Până atunci trebue să te hotărești și să alegi!

Puiu ridică o privire uluită:

— Ce să aleg, tată?

Bătrânul Faranga își reveni încurcat:

— Așa-i, încă nu-ți spusei... Mi s'a părut că...

Zăbovi puțin până să-și ordoneze gândurile. Apoi se sculă, se apropiă și se lăsă în fața lui, pe cellalt fotoliu. Urmă cu o voce moale în care era și imputare, și milă:

— Nu te-am descusut deloc, adevărat... Nu te-am întrebat nici de ce ai omorît-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1932

și nici cum ai omorît-o... Ar fi și fost de prisos. Moartea vorbește mai elocvent ca toate frazele. Și totuși nu pot să nu mă întreb mereu pe mine însumi cum s'a putut găsi un om, și încă copilul meu, care să asasineze o ființă atât de bună ca Madeleine?... Pe Mădălina noastră!... Care ți-a tolerat tot, tot, care n'a vrut nici măcar să audă despre murdăriile tale multiple și continue!... E extraordinar, pur și simplu extraordinar!

— Nici eu nu știu, tată — zise foarte sincer tânărul, frângându-și mâinile și abia reținându-și lacrimile.

— Cred, cred! aprobă Faranga și cu vorba și cu capul. Da, a fost o rătăcire, un moment de nebunie subită... Numai așa s'ar putea explica o faptă atât de inexplicabilă și o crimă atât de monstruoasă. Căci, oricât de ticălos erai altfel de o înșelai cu toate femeile posibile și imposibile, aveam impresia că în fond

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaderomania.ro/ro/1901-1932

tot pe Mădălina o iubeai cu adevărat. Lasă că nici nu se putea să n'o iubești. Cine a cunoscut-o, a îndrăgit-o. Ș'apoi tu însuți doar din dragoste ai luat-o...

— Am iubit-o mult, nespus de mult, tată — făcu Puiu cu ochii în gol și parcă pipăindu-și sufletul. Mult de tot, și cu toate astea vezi bine cum.. (Tăcu și apoi adăogă aproape în șoaptă). Poate că mi-am pierdut mințile...

Bătrânul avu o tresărire. Și, ca și când i-ar fi părut rău că s'a înmuiat, vocea ii redeveni aspră:

— Toate acestea sânt acuma vorbe sterpe. Realitatea este că vine prefectul cu procurorul. Crima naște ispășirea. Va să zică...

Șovăi. Poate că nici el nu era încă deplin lămurit ce vrea. Scormonea cuvinte ca să-și lege între timp ideile:

— Trebue să înțelegi că asemenea faptă nu poate rămâne fără sancțiune...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— N'ar fi fost oare mai bine să mă sinucid, tată? întrebă Puiu deodată cu o lucire în ochi.

Faranga îl privi lung și puțin disprețuitor:

— Ar fi fost o soluție și asta, evident, dar acuma e prea târziu. Cine știe dacă ar fi fost cea mai bună? Mi-ai fi ușurat situația pentru moment și totuș aș fi rămas fără nici o umbră de speranță... Dealtfel sinuciderea e un gest spontan, ca și uciderea. Dacă n'ai fost capabil s'o execuți imediat...

Disprețul din privirea bătrânului și ironia cuvintelor lui întărâtă pe Puiu:

— Mă crezi și laș, tată?

— Asasinii sânt deobiceiu lași — ripostă Faranga cu o răceală tăioasă.

Tânărul, biciuit, sări în picioare, încercând să protesteze.

— Stai jos! porunci tatăl. Nu-ți lua aere de cavaler fără prihănă, că nu te-au

Muzeul Digital al Romanului Românesc

prins niciodată şi cu atât mai puţin te-ar prinde azi! Ce Dumnezeu, tot nu pricepi?

— Dacă d-ta crezi că, în situaţia în care am ajuns, n'ai nimic mai bun de făcut decât să mă însulţi...

Faranga îl întrerupse cu o vioiciune surprinzătoare, copleşit deodată de durere şi cu un glas muiat în lacrimi:

— A, dar tu cât mi-ai insultat inima cu fapta asta mârşavă! Ai zdrobit tot, Puiule, tot ce am crezut că am şi tot ce nădăjduiam în viitor! Unicul copil al lui Policarp Faranga e un ucigaş ordinar — îţi dai tu seama ce poate să însemne asta pentru mine? Şi baremi dacă ai fi avut o nevastă păcătoasă, care te-ar fi înşelat sau ţi-ar fi făcut altminteri zile amare, dacă... Dar Madeleine a fost un înger! O ştie toată lumea. Peste putinţă să te gândeşti că ai convinge pe cineva că e la mijloc o crimă pasională care, ori şi cum, ar mai fi scuzabilă până la un punct. Nu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

e o crimă ordinară, odioasă, îngrozitor de ordinară!...

Se opri să se reculeagă. Îi era frică să nu-l podidească plânsul. Puiu însuși se ghemui în fotoliu, simțind în spinare, ca o apăsare cumplită, greutatea faptei din ce în ce mai mare.

— Și totuși ești copilul meu și trebue să caut să te salvez! reluă Faranga cu emoție stăpânită. Altfel ar fi să te aresteze, să te arunce în pușcărie, să se facă o instrucție cu răscoliri de săltare și apoi un proces în stil mare, cu masă specială pentru ziariști, cu scormonirea tuturor intimităților și tainelor familiei... Asta însă ar însemna terfelirea definitivă și pentru totdeauna a numelui Faranga și scoaterea noastră din rândul oamenilor de omenie—prin urmare asta nu se poate! Rămâne cealaltă modalitate... singură...

Tânărul nu se mai mișca, parc'ar fi înmărmurit în fața perspectivelor pe care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii-1901-1932

el însuși le avusese confuze și care, prin glasul tatălui său, deveneau de o claritate exasperantă.

— Un Faranga nu poate fi criminal de rând! urmă bătrânul mai energic. Nu se poate!... Și dacă totuș un Faranga a săvârșit o crimă de rând, n'a putut-o face decât din nebunie! Un moment de nebunie criminală e admisibil într'un neam al cărui sânge, prin vechime, s'a sărbezit sau s'a îngroșat prea mult...

Ca și când n'ar fi înțeles bine, Puiu întrebă cu mai multă mirare în ochi decât în glas:

— Vrei să mă declari nebun?

— Vreau să te salvez! accentuă tatăl. In loc să mergi la închisoare, vei intra într'o casă de sănătate unde vei sta subt observație medicală un răstimp. Pe urmă te vom interna pentru câteva luni, să zicem, într'un sanatoriu bun, undeva în străinătate, și astfel vei putea începe o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rndrr1901-1932

viaţă nouă, cu un nume care nu va fi fost degradat cu totul. Va depinde numai şi numai de tine să dovedeşti lumii că fapta ta de azi a fost o rătăcire nenorocită... A firește, socoteala cu tine însuţi, cu sufletul tău, ai să ţi-o faci singur! Ispăşirea inevitabilă pentru imensa-ţi nedreptate faţă de sărmana Mădălina se va depăna în conştiinţa ta fără ca eu să-ţi mai pot fi de ajutor...

Puiu deschise gura, să zică ceva, şi rămase cu gura căscată parcă i s'ar fi încleştat fălcile. Bătrânul aşteptă răspuns şi se supără când, însfârşit, îl auzi în formă de întrebare timidă:

— Adineaori m'ai îndemnat să aleg?

— Da? făcu Faranga. Posibil... Acuma însă te sfătuesc, mai mult, îţi cer să nu alegi! Trebue să faci cum am hotărît eu! Căci în joc nu eşti doar tu, cu persoana ta, ci sânt şi eu, şi, împreună cu noi, toţi strămoşii noştri. Prin urmare...

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Prin urmare trebue să fiu nebun! murmură Puiu abătut, uitându-se peste capul bătrânului, într'un gol îndepărtat.

— Mai bine nebun decât ocnaș! răsună crud răspunsul tatălui.

Se făcu o pauză lungă. Apoi glasul lui Puiu șerpui ca o tânguire:

— Și dacă nu voi reuși?

— Trebue! porunci Faranga. Dealtminteri despre asta răspund eu. Țara îmi datorește măcar atâta în schimbul serviciilor multe ce i le-am adus...

Iar se făcu tăcere. In aer pluteau întrebări, îndoeli și speranțe într'un vălmășag apăsător... Apoi, în clipa când Puiu vru să mai spună ceva, apăru în ușă feciorul:

— Conașule, a venit domnul prefect...

Amândoi tresăriră ca deșteptați dintr'o lume străină.

— Da, bine — zise Faranga, reculegându-se, cu o emoție care îi schimba glasul. Tu așteaptă-ne aici — adăogă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

către Puiu. Mă duc cu ei întâi acolo... In orice caz curaj și încredere! Aranjează-te puțin până ce venim!...

Plecă repede. Mersul grăbit îi ședea rău și-i micșora gravitatea. Feciorul, înainte de-a închide ușa, aruncă o privire curioasă și înfricoșată spre Puiu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr 1931-1932

IV.

— Imposibil! se cruci prefectul, strângând mâna lui Faranga cu efuziune și compătimire. Ce catastrofă, dragul meu!... Tocmai povesteam procurorului ce mi-ai telefonat și nu ne venea deloc să credem... Apropos, să-ți prezint pe procurorul Săvulescu! Un băiat foarte de ispravă și cu atât mai atins de întâmplarea asta nenorocită că doar tu, pe când erai la justiție, l'ai adus în București...

Faranga îi dădu mâna și zise foarte încet:

— Să vă conduc să vedeți...

— Cât te compătimesc, dragă Poly — șopti prefectul într'adevăr mișcat și simțind nevoia să-și spună durerea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Acolo stătură numai câteva minute umplute de explicațiile franco-române ale tantei Matilda care plângea și vorbea, chema mărturia jupânesei, evoca amintiri din viața ei și scene de iubire dintre Madeleine și Puiu, apoi iar plângea și iar vorbea. Faranga încercase să-i mai stăvilească avântul, dar înzadar. Ea continua cu mai mare dezinvoltură pentrucă prefectul, amabil, o admira, iar procurorul, timid, o aproba.

In cele din urmă Faranga îi pofti în biuroul său, lăsând acolo pe Matilda cu jupâneasa. Intrarea lor îngrozi pe Puiu atât de mult că și uită să se scoale. Prefectul se duse la dânsul, îi luă mâna, i-o scutură și spuse tare, ca și când ar fi vrut să risipească puțin atmosfera grea ce stăpânea:

— Ce-a fost asta, Puiule?... Nu, stai jos, nu te scula! Imi închipui cât trebue să fii de zdrobit!... (Se întoarse către

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1931-1932

procuror). Bietul băiat! Ce nenorocire!... Vezi, asta se chiamă ceasul rău, dragă procurorule!

Puiu se uită furiș la procurorul care părea tânăr, cam țeapăn și prea serios pentru vârsta lui. Avea niște ochi căprui cuminți și potoliți. Era blond și foarte sfios. Nu știa ce să facă. Purta respect și recunoștință bătrânului Faranga a cărui bunăvoință i-a consolidat cariera încât s'a putut căsători cu o fată bogată. Se gândea că s'ar cuveni să se apropie și el de copilul lui Faranga, să-i zică două vorbe bune, dar pe deoparte nimeni nu făcuse prezintările obișnuite și, de altă parte, el se afla aici în exercițiul funcțiunii și deci nu putea să înceapă relații cu un acuzat, chiar dacă acuzatul era fiul binefăcătorului său.

In schimb prefectului Nicolae Spahiu nu-i tăcea deloc gura. Prieten din copilărie cu Faranga, avea totdeauna ținută

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

militărească (era chiar colonel în retragere) și inimă de aur.

— Stăteam gata să plec la Palat când mi-ai telefonat — povestea dânsul. Dacă întrebai peste cinci minute, nu mă mai găseai... Dealtfel văd că și voi... Se zice că, fiind primul bal, va fi relativ puțină lume, numai miniștri, diplomați, înalți demnitari, însfârșit tot ce există mai select... Dar ce să ne mai gândim acuma la balul curții? O, Doamne, bietul băiat... Uite așa pică nenorocirile pe capul omului, când nici nu le aștepți... Insfârșit, să ne întoarcem la datorie! Datoria mai presus de toate! Nu-i așa, dragă procurorule?... Ei, va să zică eu aș propune să simplificăm pe cât se poate formele!... Pentrucă e vorba de o întâmplare nenorocită atât de evidentă și având în vedere că e la mijloc copilul lui Faranga, ar trebui cred să încheiem repede un proces-verbal în care să înregistrăm toate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelefaranga.ro/mdr/1901-1932

împrejurările și apoi, pe baza procesului-verbal, să clasăm afacerea fără întârziere, ca să nu mai sporim durerea oamenilor prin trăgăneli plictisitoare... N'am zis bine, domnule procuror?

Procurorul schimba fețe-fețe. Nu îndrăznea să zică nu, dar nici nu-și putea însuși ușurința cu care prefectul lichida o chestie atât de gravă. Prefectului îi venea lesne să vorbească, fiindcă nu avea nici o răspundere, pe când el... Din fericire Faranga interveni îndată cu toată energia:

— Nu, dragă Nicule, asta nu e o soluție! Oricât ar fi de evidentă nenorocirea, legea rămâne lege și trebue respectată! Dacă nu e vorba de o crimă ca oricare alta, nu e mai puțin adevărat că un om a suferit moarte violentă... de mâna altui om... Firește, o clipă de rătăcire cumplită, cum îți spusei și la telefon, dar... Inainte de toate deci făptuitorul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

trebue internat într'un sanatoriu, cred eu, ca să fie examinat asupra responsabilității penale. Pe urmă se va vedea întrucât și ce alte măsuri vor fi de luat...

— Exact, Excelență! izbucni procurorul ușurat, cu o vioiciune aproape nefirească.

Prefectul însă se supără:

— Fugi, Poly, nu umblați cu d'astea! Se poate? Băiatul lui Faranga internat în casă de sănătate!... Mă jicniți dacă insistați... Nu-i el, săracul, destul de prăpădit sufletește?... Nu, zău, Poly, dar ai niște idei!... Nu zic, recunosc, e frumoasă atitudinea ta de senator roman gata să-și osândească propriul copil numai ca să se respecte legea... Dar nu uita că vremea senatorilor romani s'a isprăvit și gestul tău n'ar face decât să ofenseze o familie nobilă și unică în România!

Faranga rămase inflexibil spre marea bucurie a procurorului care începuse a se teme că, în toată afacerea aceasta, s'ar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarhivanova.ro/?dr=1901-1932

putea să ajungă el ţapul ispăşitor, încât să se pomenească transferat din oficiu în cine ştie ce târguşor din fundul Basarabiei. În cele din urmă cedă şi prefectul, dar nu din convingere, ci numai în semn de admiraţie pentru atitudinea de senator roman a prietenului Faranga. Aşa apoi hotărîră să instaleze pe Puiu în sanatoriul Demarat dela Şosea.

— Bravo! strigă prefectul. La Demarat!... Ne-a fost doar şi coleg la Sfântul Sava, îţi aduci aminte, Poly?... Acolo sânt sigur că băiatul are să fie foarte bine îngrijit... Aşa da, sântem de perfect acord!

Bătrânul puse la dispoziţie maşina lui ce se afla chiar la scară şi destul de încăpătoare pentru toţi.

— Atât mai bine! zise prefectul înviorat de tot. Că maşina mea, adică a prefecturii a ajuns obiect de muzeu, asa-i de hodorogită...

Puiu tăcuse toată vremea, deşi prefec-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tul încercase în câteva rânduri să-l atragă în conversație. Numai în momentul plecării spuse tatălui său că ar vrea să se schimbe puțin. Prefectul se oferi să aștepte, dar Faranga, doritor să sfârșească mai repede, răspunse că acuma e prea târziu și că mâine dis de dimineață îi va duce chiar dânsul tot ce-i trebuește...

In hall, în capul scării, se întâlniră cu Matilda, sosită tocmai să se intereseze și să afle ce au stabilit. Când auzi că Puiu pleacă, îi veni să leșine, se aruncă în brațele lui, îl sărută cu multe lacrimi și declară apoi categoric că numai peste corpul ei vor trece. Pe Faranga scena îl enerva pentrucă Tilda se făcea de râs înaintea servitorilor. Trebui intervenția gentilă a prefectului ca s'o potolească:

— *Soyez tranquille, chère madame, tout à fait tranquille! Ce n'est rien!... Une petite formalité, vous savez, enfin un rien!...*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

li sărută degetele cavalerește, bătând din călcâie ca un sublocotenent de cavalerie. Matilda se înduioșă. Era foarte sensibilă la amabilitățile bărbaților. Totuși mai vărsă câteva rânduri de lacrimi până să-i dea drumul. Grupul coborî pe scara de marmoră albă. Sus Matilda plângea și și murmura neîncetat:

— *Oh, pauvre, pauvre petit* Puiu!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mart1901-1937

V.

Puiu luă loc pe strapontina din spatele șoferului; alături, pe cealaltă, o ocupase procurorul. Bătrânul Faranga porunci de cum ajunsese jos:

— La sanatoriul Demarat, Alexandre!

Mașina porni cu o ușoară smucire. Pe Puiu, el însuși experimentat conducător, îl supără greșeala șoferului:

— Ce-o fi având Alexandru astă-seară? își zise dânsul abia stăpânindu-se să nu-i facă observație în fața tuturor. Apoi numai decât, revenindu-și, urmă în sine: Dar ce mă mai interesează pe mine acuma lucrurile astea? Trebue să fiu smintit să-mi bat capul cu fleacuri când pe conștiința

Muzeul Digital al Romanului Românesc

mea apasă o crimă... Poate că chiar şoferul din pricina asta e emoţionat...

In aceeaşi clipă observă că mai este cineva lângă Alexandru. „Cine-o fi?“ se gândi el şi întrebarea, ca o muscă obraznică, îl urmări stăruitor şi cu atât mai mult că acuma, în automobil, nimeni nu mai scotea un cuvânt parc'ar fi fost un convoiu funebru. Numai motorul alerga năbuşit şi indiferent, ca un cal bătrân şi cuminte.

Automobilul aluneca, tăcut şi grăbit, pe Bulevardul Colţei. Zăpada mare din ajun lăsase pe macadam bălţi pe care roţile maşinii le împrăştiau cu fâşâituri vertiginoase. Farurile îşi proiectau luminile albe pe subt rarele felinare electrice suspendate în văzduh. Din Piaţa Victoriei trecură pe Şosea şi apoi în câteva minute maşina coti într'o stradelă tăcută, întunecoasă şi opri înaintea unei case cu grilaj înalt şi cu un bec aprins deasupra porţii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

Toți coborâră, numai Puiu rămase în spatele șoferului, oprit acolo de mâna bătrânului.

— Sună, băete, mai sună! insistă glasul prefectului nerăbdător.

In poartă, subt lumina becului, apăru o soră de caritate, tânără și puțin speriată. Prefectul schimbă cu ea câteva cuvinte, apoi cu Faranga. Apoi ceilalți întrară înlăuntru, iar bătrânul veni la mașină, murmurând:

— Aide, Puiule!...

Portieră rămase deschisă. Pătrunseră într'un coridor larg, curat, cald, în care pașii lor răsunau gol. In dreapta și în stânga uși albe cu numere negre. Apoi în pragul unui hall luminos ajunseră din urmă pe prefectul care parlamenta cu un tânăr în halat alb, înalt, slab, blond, plictisit, dar silindu-se să fie foarte amabil... Și porniră cu toții mai departe pe coridor, înainte, până în fund. Altă soră de cari-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

tate, grasă și bătrâioară, preceda grupul. Dădură într'o încăpere cu anticameră. Puiu o cuprinse dintr'o ochire. Avea o singură fereastră largă și înaltă, cu gratii dese și groase. Un lavabou de fier, vopsit în alb. Patul deasemenea alb și de fier Intre fereastră și pat, lipită de perete, o masă învălită cu o față albă peste care era întinsă o mușama cu flori mici; pe masă o carafă de apă și două pahare. Câteva scaune de trestie. Un cuier cu picior în colțul de lângă fereastră...

— Asta ar fi, mă rog, camera de observație — zise doctorandul, uitându-se pe rând la toți ca și când ar fi vrut să ghicească pentru cine trebuește camera.

Prefectul se învârti de ici-colo în odae și, drept încheere, strâmbă din nas:

— Nu prea e strălucită, dar însfârșit...

Internul ridică din umeri:

— Regret, domnilor... Atâta avem, atâta putem oferi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Faranga, încurcat și jenat, se uita împrejur, în vreme ce procurorul, în ușă, părea că cercetează mereu gratiile dela fereastră... Prefectul se apropiă de domnul în halat alb:

— Ascultă, tinere... Mă cunoști? Eu sânt prefectul poliției, iar dumnealui e domnul Policarp Faranga, fostul ministru al justiției... Prin urmare vă pun în vedere să aveți grije ca de ochii din cap de clientul d-voastră, uite dumnealui!

Arătă pe Puiu cu un gest triumfal. Internul răspunse jicnit:

— Noi aici ne facem datoria în toată conștiința, domnule prefect!

— Ce datorie, domnule! se încruntă prefectul. Datoria să v'o faceți cu clienții adunați de pe ulițe! Acuma e vorba de chiar fiul domnului Faranga și deci trebue să vă dați osteneala să se simtă la d-voastră ca acasă!

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Și, fără să mai aștepte vre-un răspuns, se întoarse la Faranga:

— Acuma, dragă Poly, pe mine să mă ierți, trebue să plec... Știi, nu pot lipsi dela Palat, înțelegi situația mea... De întârziat tot am întârziat, dar pentru un prieten vechiu...

— Da... da — șopti bătrânul. Dealtfel plecăm cu toții... Puiu, deocamdată, nu mai are nevoe de nimeni. Mâine dimineață voi trece eu pe-aici și...

Se întrerupse. Avu o șovăire. Apoi îmbrățișă lung pe Puiu, murmurând:

— *Courage, mon anfant!... Sois sage et... à demain!*

Eși îndată din odaie, fără să mai întoarne capul... Prefectul, mișcat, strânse cu putere mâna lui Puiu:

— Sus inima, Puiule!... Fii militar și n'ai nici o grije!...

Ca să nu rămâie mai prejos și dealtminteri mulțumit că lucrurile s'au isprăvit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

cum trebuia, încât nu-i mai era frică de nimic, procurorul se grăbi să strângă și el mâna tânărului Faranga.

Doctorandul își mai roti ochii prin odae, să vază dacă toate sânt în ordine, și trase brusc ușa.

Puiu se pomeni singur, în acelaș loc, fără a fi rostit o vorbă. Mai stătu un răstimp așa, apoi își puse mașinal paltonul și pălăria în cuier și începu să se plimbe prin odae. Se simțea atât de frânt ca și când toată ziua ar fi tăiat lemne. Se opri lângă noptieră, cu ochii spre ușă. Îl dureau picioarele și în ceafă avea o strânsoare de clește rece. Se desbrăcă repede și se vârî în așternut. Nu putea gândi nimic. In creeri parcă i s'ar fi adunat o mlaștină în care se scufundau fără urme toate crâmpeele de imagini. Becul electric atârnat în tavan îl supăra. Ii trecu ca o fulgerare să se dea jos, să-l stingă. Ochii, instinctiv, îi alunecau pe pereți să vază

Muzeul Digital al Romanului Românesc

unde e comutatorul, dar, privind, uită ce caută, se întoarse cu faţa spre zid şi închise pleoapele. Îi rămase fluturând în minte că niciodată n'a putut adormi cu lumina aprinsă şi o teamă că nici acuma nu va putea... Şi adormi îndată...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdrr1901-1932

VI.

Spre dimineaţă în somn îi înflori un vis... Era acasă, acolo, în budoarul Madeleinei. Ea şedea pe aceeaşi sofa, cu mâinile în poală, cu privirea pierdută, ca totdeauna, parc'ar fi căutat ceva în trecut. El, foarte vesel, îi povestea nimicuri, despre balul dela Curte, despre... Şi vorbind, sorbea frumuseţea ei tăcută. Niciodată n'a fost însă mai frumoasă ca astă seară. Trupul svelt, sănătos şi fraged, ca de fecioară, braţele goale, decoltajul tulburător, toate îl aţâţau. Aşteptau sosirea tantei Tilda ca împreună să plece la Palat... Deodată se întrerupse şi şopti rugător:

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Madelon, nu vrei mai bine să rămânem acasă?

Ea nu răspunse. Surâse. Avea surâsul melancolic ca și ochii.

— Madelon, te doresc...

Se apropiă pela spate, o cuprinse peste brațe și o sărută lung între sâni. Parfumul ei îl ameți. Nu mai vedea. Îi murmura cuvinte moi ca niște gâdilări și ea râdea molcom, fără a întoarce ochii spre el...

Sosi ca un vârtej tante Matilda, gâfâind și suspinând:

— *Voyons, mes enfants,* sânteți gata?... *Il me semble que nous sommes déjà en retard, oh, mon Dieu!...* Dar până ce m'am gătit, cu jupâneasa mea neroadă! Apoi și șoferul vostru e așa de mogăit... *Enfin!...* Veniți însă acuma degrabă că Poly ne așteaptă în hall și e nerăbdător...

Se urniră. In mașină se așeză lângă șofer, să se răcorească, dar gândurile lui toate mângâiau mereu pe Madeleine... Ba-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

lul e foarte reușit... Lume... Regele însuși se oprește să vorbească cu Madeleine, și-i zâmbește cu niște ochi în care lucește o poftă abia reținută. Puiu vede lucirea ochilor regali și gelozia comprimată îi roade inima ca un cariu flămând... Muzica îl enervează și mai cu seamă bărbații care toți parcă râvnesc pe Madeleine și o pângăresc cu priviri lacome... Nu mai poate sta. Minte că-l doare cumplit capul, că nu se simte deloc bine, și pleacă împreună cu Madeleine, lăsând acolo pe tatăl său cu tante Matilda... In automobil apoi o iea în brațe nebunește și o sărută pe buze atât de pătimaș ca și când ar vrea să-i soarbă dintr'odată sufletul întreg... Murea să ajungă mai curând acasă și mașina mergea atât de încet, ba încă șoferul parcă a greșit și drumul.

— Ce faci, Alexandre, dormi?... Unde mergi? strigă dânsul furios.

I clipa aceea însă trăsura oprește în

Muzeul Digital al Romanului Românesc

fața unei case străine, într'o stradă întunecoasă. Frânele scârțâiseră prelung ca un țipăt disperat. Vru să sară jos, enervat, dar o mână îl atinse pe umăr împiedecându-i mișcarea. Coborâră ceilalți, iar el trebui să aștepte... Apoi veni tatăl său și-i zise:

— Aide, Puiule...

Lăsă portieră deschisă. Depărtându-se murmură:

— Dar Madeleine...

Îi era frig. Sbârnăia o sonerie, strident.

— Aici, aici! răsună iar glasul bătrânului. Intră, Puiule!....

Nu vedea pe unde merge și-i era frică să nu se lovească de ceva în întuneric. Se frecă la ochi, să vază mai bine. Și, din întuneric, se desprinde deodată fereastra lată și înaltă, cu gratii, în care bate o lumină sură. Frigul îi stăruie în oase și în gând repetă întrebarea de adineaori:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ridrr1931-1932

— Dar Madeleine?

Atunci, desmetecindu-se, îşi răspunde singur:

— Madeleine n'a putut fi în maşină...

Observă că becul din tavan era stins:

— Trebue să fie ziuă, are să vie doctorul şi mă găseşte în pat... Sus, sus!...

Pe noptieră îşi văzu mărunţişurile ce le avusese în buzunar: un carneţel cu creion de aur, nişte chei, bani, o batistă, un portofel subţire, ceasul de platină cu capacul deschis... Se uită la ceas: şapte... Incepu să se îmbrace. Se culcase în cămaşa de frac care acuma era mototlită ca o zdreanţă.

— Ce are a face! se consolă dânsul. Mai important decât cămaşa este să nu-mi pierd capul!

Muzeul Digital al Romanului Românesc

VII.

Măsura necontenit odaia dela noptieră la fereastră şi dela fereastră la noptieră, ca un lup în cuşcă. Avusese timp să cerceteze mai bine încăperea în care va trebui să stea poate o săptămână sau o lună, dacă nu şi mai mult. Se oprise îndelung la fereastra cu privelişte spre grădina sanatoriului, mică încât printre copaci se vedea zidul împrejmuitor apărat cu o ghirlandă de sârmă ghimpată, desigur ca să nu poată sări nimeni peste el. Urme de cărări şerpuiau vătuite cu zăpadă proaspătă, străjuite de arbuşti cărunţi... Apoi, plimbându-se mereu, a zărit în lighean apa murdară cu care se spălase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

foarte grăbit și alături prosopul boțit. În pat perna răvășită și tartanul întors pe dos cum îl aruncase dânsul cu piciorul când s'a trezit din vis. În cuier paltonul lui atârna stingher, cu jobenul deasupra, lucitor, strâmb și batjocoritor ca în capul unui chefliu...

Acuma însă, alergând de ici-colo, nu mai vedea nimic. Atenția lui întreagă era concentrată înlăuntru. Mii de gânduri și de planuri îi roiau în minte, printre care se plimba neîncetat, provocător și plictisitor în cele din urmă, visul ce-l deșteptase din somn... Voia cu orice preț să-și ordoneze gândurile căci altfel toată construcția bătrânului s'ar prăbuși ca un ridicol joc de cărți. Ar fi îngrozitor dacă încercarea ar da greș. Toată lumea ar putea spune, și cu dreptate, că Puiu Faranga, după ce a asasinat, a fost așa de laș încât a vrut să simuleze nebunia spre a scăpa de urmările crimei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Își zicea, din ce în ce mai convins, că și-a luat o sarcină imensă. E ușor să zici, ca bătrânul, „fii nebun", dar cine te crede? Iată, acuma, dela prima întâlnire cu doctorul ar trebui să-i dea impresia că are de-a face cu un om care a săvârșit, cu adevărat, o faptă gravă, care însă nu poate fi făcut răspunzător în fața legii și a oamenilor pentrucă a săvârșit-o într'un moment de tulburare extremă, vrednică numai de milă și iertare... Cum să înșele el pe un doctor, el care în viața lui nici n'a văzut un om într'adevăr nebun? Baremi de-ar fi citit vreodată ceva în legătură cu lucrurile acestea! Cui să-i treacă prin cap că Puiu Faranga va ajunge în situația să aibă nevoie de cunoștințe de psihiatrie?

Speranța îi era în bunăvoința medicului. Evident, trebue să dea și el o mână de ajutor, să facă ceva, cel puțin un gest... Era tocmai la fereastră și cerceta,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
existentransilvania.ro/mdr 1901-1932

pierdut și nu știu a câtea oară, grădina sanatoriului. Îi trecu prin gând să izbească odată cu amândoi pumnii în geamuri încât să alarmeze toată lumea. Ar fi un gest?... Îl înlătură îndată cu dispreț:

— Un gest ridicol, da... S'ar vedea cât de colo că e o prefăcătorie grosolană!

Aici nu poate fi vorba de o nebunie veritabilă și permanentă, ci de justificarea unui moment nenorocit. Trebue dar o simulare inteligentă, ceva aproape imperceptibil, ceva exprimat în oarecare nuanțe suspecte sau în vre-o atitudine grotescă.

In orice caz de prima întâlnire depinde tot... Căuta deci să și-o închipuiască, eventual să o pregătească. I se părea sigur că doctorul, când îi va auzi numele, va tresări sau va surâde amical sau îl va mângâia. Îl și auzia întrebând: „Cum s'a putut întâmpla una ca asta?... D-ta, fiul fostului ministru Faranga!“ Apoi îl va

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Revista Ramuri 1901-1932

pune negreșit să-i istorisească amănunțit cum s'a petrecut nenorocirea...

Își ticlui îndată o povestire în care întâmplările reale să se îmbie cu mici bizarerii socotite necesare pentru a ușura sarcina doctorului. La sfârșit va clătina din cap și-i va spune trist: „Nervii, domnul meu! nervii reclamă și ei îngrijire, stimate domn!“

Chiar în clipa aceasta îi răsună brusc în urechi propriul său glas cu întrebarea din vis:

— Dar Madeleine?...

Se spăimântă ca și când ar fi auzit o imputare din altă lume. N'a vrut să se gândească acuma la ea, deși numele ei i se vâltora mereu în suflet cu o mustrare lină. De ce să se mai gândească? Ea e liniștită acum acolo. Moartea e o împăcare. Pe când viața lui, de care totuș se cramponează atâta, ce urâtă și chinuită se înfățișează. Dacă ar fi avut inspirația a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

tunci îndată să urmeze pe Madeleine, acuma n'ar mai aştepta cu înfrigurare şi ruşine sosirea doctorului...

Tresări. In anticameră se auzeau glasuri. Incremeni lângă pat. Uşa se deschise fără sgomot...

Muzeul Digital al Romanului Românesc

VIII.

— Dumneata?

— Mă numesc Puiu Faranga şi am fost însoţit aceară aci pentrucă...

Ezită o secundă. In ochii medicului întâlnise o indiferenţă deconcertantă. Apoi totuş continuă cu aceeaşi voce albă:

— ...pentrucă am sugrumat pe nevastă-mea...

Doctorul parcă nici nu l'ar fi auzit — nu clipi măcar. Cu toate acestea îl ascultase şi ascultând, îl privise întâi drept în ochi, apoi îi amănunţise pe rând coafura neîngrijită, costumul neobişnuit aici — frac, cămaşa cu pieptul tare, boţit ca şi gulerul, cravata albă pusă strâmb, fără

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr 1901-1932

oglindă, escarpinii de lac... După două secunde văzu patul neașternut, cu urmele unui somn agitat, și încruntă ușor din sprâncene. Internul, care observase încruntarea, interveni repede:

— Am avut indicații categorice să așteptăm hotărîrile d-voastră și de-aceea vedeți așa...

Puiu Faranga adăogă și el, cu o schiță de surâs nepotrivit:

— A trebuit să vin cum m'am nemerit... Fusese vorba să-mi aducă schimburi pe urmă și chiar mă mir că n'au sosit. Probabil însă că mi le va aduce tata pe care desigur îl cunoașteți...

— Bine! murmură doctorul, scurt, măsurându-l iarăș de sus până jos, ca și când nu ar fi auzit sau nu l'ar fi interesat deloc ce spune.

O clipă păru totuș că vrea să întrebe ceva, dar apoi se întoarse brusc și eși, urmat de doctorandul blond și respectos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dr=1901-1922

In deschizătura uşii se ivi silueta greoaie a gardianului, cu capul negru-creţ, cu mustăţi mari şi nişte ochi sclipitori ca două mărgele. Pe urmă uşa de sticlă groasă, verzue şi sgrunţuroasă se închise cu un lunecat uşor sfârşit în plescăitul broaştei exterioare. Un vazistas rotund de alamă lucea în uşă ca un ochiu galben de veghe...

Puiu rămase pe loc, uitându-se nedumerit la uşă. Tocmai acuma băgase de seamă că e de sticlă, că se deschide lateral pe şină, fără clanţă pe dinlăuntru şi că are un vazistas ca la închisoare... Auzi afară un amestec de glasuri scăzute, în anticamera gardianului. Făcu doi paşi în vârful picioarelor şi-şi lipi urechea de uşă, reţinându-şi respiraţia. Nu putu percepe decât un mormăit confuz. Dealtfel sgomotul se stinse de tot în curând. Paşii doctorilor se depărtară, iar alături gardianul ori stătea îngândurat, ori plecase după ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr_1901-1932

— Despre mine au vorbit — îşi zise Puiu revenind în mijlocul camerei ca şi când ar mai fi aşteptat ceva.

Tăcerea însă îl sili să se desmetească şi atunci fu cuprins de desperare. Toate planurile şi închipuirile cu care-şi împodobise anticipat întâlnirea aceasta se spulberaseră. O îndoială arzătoare îi săgetă inima:

— Dar dacă tata s'a înşelat când s'a grăbit să mă aducă aci?... Dacă doctorul va fi absolut dârz şi neînduplecat?...

Îşi reluă plimbarea dinainte de venirea doctorului, mai furios şi mai nenorocit. Avea impresia că se clatină tot în jurul său. Gândurile ce-l frământaseră înainte de întâlnirea aceasta îl năpădiră din nou. Pe când însă atunci toate i se înfăţişau trandafirii, acuma îi aduceau numai perspective negre şi primejdii.

— Şi ce frumos pregătisem tot! îşi zise oprindu-se în locul unde-l aşteptase.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901_1932

Închise ochii și îndată îi reapăru doctorul, rece, indiferent, ursuz.

— Are o mutră de țăran încăpățânat — murmură printre dinți și porni iar de icicolo. Nu știu cum a putut bătrânul să mă vâre aci, în vizuina asta... Sau poate că nici n'o fi ăsta profesorul?... Se poate. Ar fi și prea tânăr, și prea bădăran pentru un adevărat profesor...

Își aminti că de fapt a fost primit prost aici chiar dela intrare. Internul a fost atât de indolent că a trebuit să-l admonesteze prefectul. Parcă nu-i convenea sosirea unui pacient mai distins. La despărțire toți au fost mișcați, până și procurorul străin, numai doctorandul a stat ca o momâe, somnoros și imbecil. Firește, el, Puiu Faranga n'are să-și facă sânge rău pentru nedelicatețea unui viitor doctoraș care ar trebui să se simtă măgulit dacă un Faranga s'a coborît să-i întindă mâna... Aseară nici n'a observat amănuntul a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelromanesti.ro/ro/1901-1932

cesta. Era atât de sfărâmat sufletește! El care, în treizeci de ani, n'a avut să-și impute nici o brutalitate, mâinile lui, îngrijite, manicurate, fine ca niște mâini de femee, mâinile lui au fost în stare să...

Sbuciumându-se își simți mâinile încleștate la spate, le desfăcu, vru să și le privească, dar se răsgândi brusc și le ascunse în buzunarele pantalonilor.

Era zdruncinat ca o mașină care și-a pierdut cârma. Îi mai răsăreau planuri noui în minte. Le izgonea. Ce planuri, când nimic nu mai depinde de dânsul, când el a ajuns o jucărie stricată aruncată între patru ziduri... Mânia i se îndrepta din ce în ce împotriva bătrânului, cel ce l'a îndemnat, ba chiar i-a poruncit să vie aci...

Un glas nou răsună:

— Poftiți la domnul doctor!

Nu auzise când s'a deschis ușa. Era gardianul, cu halat ce-i venea rău, cu o fi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista ansiva a romanului 1901 1932

gură bănuitoare de agent secret. Puiu îl privi o clipă, apoi răsuflă uşurat şi se repezi afară atât de furtunos parc'ar fi plecat pentru totdeauna. In coridor îl aştepta internul, să-l însoţească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dir=1931-1932

IX.

Doctorul făcu semn internului să-i lase singuri. Cu un gest exagerat de amabil oferi pacientului un fotoliu de lemn, iar el însuşi trase alt scaun alături, ca să-i poată vedea bine faţa.

— Aş dori să stăm puţin de vorbă, — zise apoi aşezându-se, cu un glas oficial, nici prietenos, nici duşmănos. Am fost pus în curent aici cu... chestia d-tale, firește, atât cât s'a putut... în linii mari... Iţi închipui, cred, că cele ce mi s'au spus nu m'au lămurit nici pe departe şi că, poate chiar în interesul cauzei d-tale, am nevoe de oarecare date precise pe care să-mi întemeiez o convingere...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelearsivaniaro/mcr1901-1932

Vorbind, se uita fix în ochii lui Puiu pe care privirea stăruitoare îl zăpăci puțin, neștiind dacă trebue s'o înfrunte sau s'o ocolească... Se grăbi să răspundă foarte politicos și cu o tristeță firească în voce:

— Sânt și trebue să fiu cu totul la dispoziția d-tale, domnule doctor!... Promit să-ți dau orice lămuriri mi-ai cere și oricât de delicate... După cele întâmplate îmi dau seama că nici un amănunt nu poate fi de prisos și nu poate rămâne ascuns...

I se păru că pe figura doctorului tremură o umbră de ironie. Deși ar mai fi vrut să adaoge ceva despre fatalitatea unor momente, încetă brusc, gândindu-se că acest om nu merită onoarea sincerității sufletului său. Doctorul însă mai aștepta câteva clipe liniștit, privindu-l mereu țintă, iar când văzu că pauza se prelungește prea mult, reluă cu acelaș glas incolor:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?rdr=1901-1932

— Chiar adineaori am primit o adresă dela parchet în privința d-tale... Mi se spune că ești învinuit de omucidere, că ar fi însă oarecare indicii că crima s'a săvârșit într'un moment de criză nervoasă care face necesară examinarea d-tale medicală spre a se constata dacă responsibilitatea legală, în cazul de față, e deplină, parțială sau eventual nulă...

Parcă ar fi vrut să încerce efectul cuvintelor, tăcu. Pacientul asculta cu o vădită încordare, clipind foarte repede. Doctorul urmă cu un accent mai grav:

— Țin deci să-ți comunic, dacă cumva încă nu știi, că te afli aici sub observație și în stare de arest preventiv de fapt, deși nu formal...

Puiu se sculă în picioare, tulburat, ca și când ar fi vrut să protesteze. Apoi se așeză iar și bâlbâi încurcat:

— Nu știam asta... Mi se spusese că... A, va să zică arestat totuș?... Insfârșit,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

credeam că... Atunci gardianul care se află în anticamera mea...?

— Da, e agent polițienesc — aprobă medicul, dând și din cap. Fiindcă sanatoriul e particular, n'aș fi primit să adăpostesc un arestat oficial și nici să facem observații medicale subt controlul poliției. Pentru asemenea lucruri justiția are mijloacele și instituțiile ei. Dar, fiindcă era un caz special, am admis excepțional ca agentul de pază să stea în sanatoriu subt forma de gardian al d-tale, care să țină locul surorii de caritate. Deaceea chiar vreau să te previn că nu poți părăsi camera decât în tovărășia paznicului...

— O, în privința asta... nici nu era nevoe de avertisment! zise Puiu cu o mândrie pa care o simți îndată deplasată și de care se rușină,. încât adăogă mai domol: Dealtfal situația mea e atât de lamentabilă, atât de...

Doctorul strânse din umeri. Puiu, în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrl1901-1932

curajat de gestul lui, întrebă, schimbând iar tonul:

— Cel puțin, doctore, spune-mi, cât are să dureze observația asta?

Medicul zâmbi:

— De, știu eu?... După împrejurări: o săptămână, două... cel mai mult șase... Dacă voi putea dobândi o convingere fermă mai curând — și asta atârnă mult de d-ta — atunci vom sfârși mai curând! In orice caz noi nu avem nici interesul, nici dorința să tărăgănim lucrurile...

Apoi cu alt glas:

— Dar să revenim... Până acuma știu doar că d-ta ți-ai ucis soția. Vrei sau poți să-mi povestești cum și mai cu seamă de ce ai ucis-o?... Te rog să nu te mire acest amestec al meu în, să zicem așa, intimitățile d-tale... Deși nu-s judecător de instrucție, trebue să cunosc împrejurările ca să pot cântări motivele!

Puiu tuși încurcat. De clipa aceasta i-a

Muzeul Digital al Romanului Românesc

fost frică, de clipa explicațiilor, și iată, că acuma a sosit. Zise rugător:

— Da, desigur, doctore, dar întrebările d-tale mă strâng de gât chiar din momentul care a urmat nenorocirea și totuș nu sânt în stare să găsesc răspunsurile... Doctore, nu sânt în stare!

Medicul insistă simplu:

— Le vom găsi împreună, trebue să le găsim... Să reconstituim deci desfășurarea evenimentelor cât se poate mai clar!

— Da, doctore, da — murmură Puiu ca un copil devenit cuminte după o pățanie urâtă. Dar amintirile-mi sânt așa de șubrede tocmai despre momentele cele mai îngrozitoare! Toate s'au petrecut în câteva minute, doctore, în foarte puține minute... Și eu eram așa de rătăcit, așa de...

Ochii i se împainjeneau și glasul îi era înăbușit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ați avut vre-o neînțelegere atunci sau vre-o ceartă? întrebă medicul.

— Nu, doctore — se repezi Puiu. Nu! Și asta e mai spăimântător!... Dar de ce insiști, doctore? Te rog, te implor... Am să-ți spun tot... vreau să-ți spun... Ar fi și pentru sufletul meu o ușurare... Și nu știu... Era să mergem la balul de aseară dela Curte. Ne îmbrăcasem. Cum vezi, sânt și acuma... Madeleine era tăcută, ca totdeauna. Am întrebat-o ceva, nu știu ce. N'a răspuns. Am repetat întrebarea și ea s'a uitat la mine parc'ar fi fost absentă. N'avea nici o răutate, nimic provocător, nimic supărător, ci numai o absență, și cu toate astea m'a cuprins o mânie, îmi aduc aminte, ceva ce nu mai simțisem niciodată. Imi vâjâiau urechile și mi se părea că ea țipă și mă insultă, nu știu de ce mi se părea. In acelaș timp îmi dădeam totuș seama că ea tace, că n'a scos un cuvânt, că doar se uită la mine,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nom1901-1932

poate puțin mustrător, însfârșit... Poate că privirea ei s'a schimbat în sufletul meu în țipătul cela care-mi vâjâia mereu în timpane, știu eu... nu știu... Și atunci n'am mai putut îndura țipătul și m'am năpustit asupra ei... Voiam să-i curm țipătul ca să nu-mi spargă urechile sau nu știu... Iar ea, uluită de gestul meu, nu s'a clintit din loc și nici nu s'a apărat. Dacă s'ar fi apărat, desigur mi-aș fi revenit și nu s'ar fi întâmplat nimic... Dar nu s'a apărat și asta m'a înfuriat mai tare... și... și... furie, furie...

I se încurcă limba. Nu mai putu continua Izbucni într'un plâns nervos, fără lacrimi, cu sughițuri dureroase și dese. Doctorul așteptă să se liniștească, apoi mai prietenos:

— Am avut onoarea să fiu prezintat odată soției d-tale, la o serbare de binefacere. Doamna probabil nici nu mi-a reținut numele, iar d-ta nu erai acolo...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

A fost o femee foarte frumoasă. Nu spun eu, ci spunea toată lumea pe-acolo... Atunci poate că...

Puiu sări ca și când l'ar fi lovit:

— A, nu, doctore, te opresc! Nu voi permite sub nici un cuvânt să-i fie ofensată memoria, nici măcar cu o întrebare! Madeleine a fost femeea cea mai corectă din lume. Pe cât am fost eu de păcătos, ca toți bărbații, pe atât a fost ea de exemplară. A fost prea bună, prea îngăduitoare și de-aceea...

Imperturbabil, medicul reveni:

— Nu mă gândeam câtuș de puțin la ceeace bănuești d-ta! Intrebarea te privea numai pe d-ta... Adică doamna, fiind o femee atât de frumoasă și, probabil, mult admirată, s'a putut stârni în inima d-tale o gelozie din care, târziu sau inconștient, ca un efect al geloziei, a izvorât actul de aseară... Asta am vrut să te întreb!

Puiu se potoli numai decât. Explicația

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

doctorului îi oferea gata o justificare la care el nici nu s'ar fi gândit. Un instinct ascuns care țâșnește spontan, irezistabil— iată ceva ce poate scuza tot! Vru să zică da și, în clipa când încercă să rostească cuvântul, nu putu. I se păru că ar fi o minciună prea rușinoasă și nedemnă de dânsul. Astfel răspunse liniștit:

— Nu, nu... nici vorbă! Eu, gelos!... Eu, care am înșelat-o, fără pic de pudoare, chiar cu femei ce n'ar fi fost vrednice măcar să-i sărute picioarele!... Vezi, doctore, nu mă sfiesc de d-ta și-ți mărturisesc toate păcatele mele!... Gelozie însă nu, din fericire sau din nefericire, nu!

Doctorul nu mai zise nimic. Își examină degetele gânditor un răstimp. Apoi se sculă repede:

— Nu vreau să te mai obosesc astăzi... Ești și așa destul de deprimat. Vom sta de vorbă, despre toate, pe îndelete. Nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rndr:1901-1932

mai să cauţi să te calmezi. Dealtfel aici vei avea liniște complectă și sânt sigur că în puţine zile nervii d-tale se vor destinde mult... Așa!...

Sunase fără ca Puiu să fi observat. Se ivi doctorandul.

— Insoţește pe domnul în camera sa! îi zise medicul, adăogând către Puiu: La revedere!

In coridor aștepta și gardianul. Internul însă, după ce închise ușa, sopti:

— Adineaori a sosit domnul Faranga... Uite-l că și vine... Dorește să vorbească și cu domnul doctor...

Bătrânul, palid, cu ochii roșiţi, își îmbrăţișă copilul:

— Ţi-am adus de toate! Feciorul le-a dus în camera ta... *Courage, mon enfant, courage!*... Vin și eu îndată la tine, numai să văd pe prietenul nostru doctorul...

Intre timp internul îl și anunţase și acuma îl pofti înlăuntru.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista transilvania 1901-1932

— *A tanôt!* murmură Faranga cu un surâs siiit, dispărând.

Puiu se învioră parcă ar fi scăpat de toate necazurile. Porni înainte, zâmbind către gardianul care-l urma ca o umbră urâtă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

X.

Camera nu i se mai păru tristă. Își frecă mâinile, aproape radios, și nici nu observă că ușa s'a închis în urma lui. Dealtfel, cât a lipsit dânsul, se făcuse ordine și curățenie, iar pe pat găsi, aranjate frumos, haine, rufe, obiecte de toaletă...

— Bravo, bravo! se încântă el, privind cu plăcere lucrurile. Inainte de toate însă să ne facem toaleta ca să avem o înfățișare omenească!

Imbrăcându-se își recapitulă întrevederea cu doctorul și o găsi mulțumitoare. Nu era chiar atât de îndrăcit cum îi apăruse la inspecția medicală. Are negreșit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ceva enigmatic în felul de a fi, o șiretenie tăinuită în ochii puțin bulbucați îi trădează originea rustică—deaceea face impresia de om bănuitor și viclean. Totuș nu i se poate tăgădui o rectitudine cinstită și demnă.

— Cu asemenea oameni dau greș prefăcătoriile vulgare! își zise Puiu cu convingere. Ce penibil de ridicol aș fi fost dacă mă apucam să simulez...

Se bucura că n'a amplificat povestirea nenorocirii, așa cum și-o pregătise de dimineață. Mai bine așa: adevărul și numai adevărul... La urma urmelor nici nu ar fi capabil să mintă și să-și mai încarce conștiința. Are nevoe tocmai de ușurare, iar minciuna i-ar complica în zadar situația și l'ar face să se disprețuiască singur. Deaceea și cu gelozia a refuzat să mintă oricât l'ar fi servit poate momentan minciuna. Lasă că însăși întrebarea doctorului a fost așa de nelalocul ei! Dar, însfâr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şit, acuma toate astea n'au nici o importanţă. De vreme ce pentru sărmana Madeleine nu se mai poate face nimica, cel puţin el să fie salvat din încleştarea în care l'a aruncat soarta. Nu întrebările doctorului contează, ci intenţiile lui.. In privinţa asta doctorul rămâne încă un sfinx. Mare lucru nu e de aşteptat dela dânsul. Până acuma, în orica caz, l'a tratat ca pe un oarecare de pe drumuri, dacă nu chiar mai rău. I-a spus doar destul de clar că prezenţa lui aici nu i-e prea plăcută deoarece astfel de cazuri pot compromite reputaţia sanatoriului.

— Bătrânul a fost rău inspirat când m'a adus aci — socoti Puiu, întunecându-se iar din ce în ce. Graba lui excesivă ar putea să-mi fie funestă. Nu era momentul să mă abandoneze în mâinile unui om cu totul străin sau chiar ostil...

Trecând în revistă gesturile şi cuvintele medicului descoperi curând în toate ur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

mele unei vrăjmășii ascunse. Găsi și motivul: din felul cum spusese că a cunoscut pe Madeleine înțelegea acuma, cântărind mai bine tonul, o iubire tainică... Firește, o iubire din depărtare căci Madeleine, cât a fost de delicată, nu s'ar fi coborît niciodată până la acest doctor care nu e nici frumos, nici inteligent, nici măcar simpatic. El însă n'ar fi de mirare s'o fi adorat. Și iubirile acestea sânt cele mai primejdioase. Amanții necunoscuți sau ascunși sânt capabili de toate josniciile și răzbunările.

— Extraordinar! se cruci Puiu. Uite ce dușman am ales să hotărască de soarta mea!

Fu cuprins de o nerăbdare apăsătoare. Trebue să scape de aici fără întârziere, să se mute într'alt sanatoriu, în grija unui om care cel puțin să nu umble să se răzbune... Era convins că doctorul i-a fost rival și-l urăște de moarte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?d=1931-1932

— Şi tata care nu mai vine! suspină dânsul amărât.

Se întoarse spre uşă. Abia atunci văzu că e închisă. Se repezi furios şi începu să bată cu pumnii în sticla sgrunţuroasă.

— De ce încui uşa? se răsti la gardianul care deschisese îndată.

— Noi avem ordin şi trebue să... — răspunse omul, speriat şi aproape umil.

— Nu vreau să mai încui uşa până nu ţi-oi porunci eu! strigă Puiu. Imi trebue aer, înţelegi? Mă înăbuş în văgăuna asta!

Bătrânul Faranga apăru în anticameră:

— *Qu' est-ce qu'il y a,* Puiule?... *Soyons calmes, voyons!...* Aidem înlăuntru, c'avem de vorbit...

Puiu aruncă o privire dispreţuitoare gardianului zicând:

— Mă enervează grozav idiotul ăsta!

Apoi retrăgându-se în cameră, adăogă:

— Acuma da, acuma închide, măgarule!

Muzeul Digital al Romanului Românesc

XI.

— Lasă, Puiule dragă, nu te aprinde! murmură Faranga cu un zâmbet blând subt care voia să ascundă o emoție mare.

Își așeză blana și căciula în cuier, apoi își șterse fruntea și creștetul cu o batistă, uitându-se împrejur:

— Știi că nici nu e așa de rău aici la tine, Puiule? Aș putea spune chiar că e simpatic...

Îl îndemnă să șeadă pe pat și-și trase un scaun lângă dânsul. Îl privea cu o atenție discretă și plină de milă. Și numai decât începu să-i spună cum a aflat încă de-aseară, îndată după ce l'a instalat, că profesorul Demarat nu e în București.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acuma, dela doctor, a mai aflat că nici n'are să se întoarcă acasă până peste vre-o trei luni. E dus în Germania, într'o misiune medicală, trimis de guvern... Adevărat, citise şi el zilele trecute în jurnale despre aşaceva, dar aseară i-a scăpat. Ar fi plecat de vre-o săptămână...

— Lipsa profesorului n'are, firește, nici o importanță—adăogă bătrânul cu o superioritate prin care voia să fie mai convingător. Locțiitorul lui trebue să mă servească cu aceeaşi promptitudine!

In realitate bătrânul era foarte îngrijorat. Cu vechiul său coleg de bancă altfel ar fi tratat chestia: i-ar fi cerut direct sprijinul şi l'ar fi avut fără înconjur. Doctorul nu-i făcuse impresie tocmai bună, dar Puiu nu trebue să afle şi deaccea începu să-l laude:

— Mi se pare un om de treabă... M'am informat şi am primit relații mai mult decât bune. E un medic foarte distins, a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

sistentul lui Demarat la Facultate și moștenitorul lui prezumtiv la catedră. Se zice dealtfel că și când e profesorul acasă, Ursu conduce efectiv sanatoriul. A, da, uitam să-ți spun: se numește Ion Ursu și e fiu de țăran... Foarte corect și foarte conștiincios, are singurul cusur că e cam stângaciu, cam colțuros, încât nu inspiră mare simpatie, cel puțin la început, până ce îl cunoști mai deaproape...

Puiu, dornic de mângăiere, uitase repede bănuelile de adineaori și sorbea cu lăcomie cuvintele bătrânului. Când auzi pe urmă cum, fără să-și iea vre-un angajament precis, doctorul ar fi spus totuș că vrea să isprăvească repede și mai ales ar fi lăsat a se înțelege că trebue să fi fost la mijloc o mare zdruncinare nervoasă — întrebă înviorat și încălzit:

— Va să zică pot spera, tată, nu-i așa?... Tu, personal, ce crezi?

— Mai încape vorbă? zise Faranga

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?an=1901-1932

mișcat, cu lacrimi în colțul ochilor. Numai să fii răbdător. Îți trebue multă, multă răbdare, Puiule!... Ce vrei? Când primești o lovitură atât de crâncenă, trebue să știi să o suporți cu demnitate...

Puiu ceru să-i povestească dela început și cu toate amănuntele întrevederea cu doctorul. Bătrânul se execută fără șovăire, având însă grija să intercaleze cât mai multe lucruri care să-i întărească speranțele și să treacă subt tăcere pe cele rele.

— Trebue să știi, tată, că nici eu nu m'am prefăcut deloc! zise Puiu. Nici nu văd cum m'aș putea preface?... Poate și asta e pricina că nu-mi vin în fire și că mă apasă mereu ceva pe suflet. Mă gândesc, fără să vreau și tot mai des, ce va fi dacă, până în cele din urmă, voi fi declarat zdravăn pur și simplu? Atunci?

— Liniștește-te, Puiule, nu exagera lucrurile! îl mângâiă bătrânul. Trăim doar între oameni și cu oameni... E destulă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

pedeapsă pentru niște oameni ca tine și ca mine faptul că avem să suportăm urmările morale ale nenorocirii ce s'a abătut asupra noastră. Apoi fii sigur că, la nevoe, nu voi permite eu însumi să se desfășoare cazul decât așa cum trebue!... Deocamdată însă nu pot să mă ocup exclusiv de tine, Puiule dragă!... Gândește-te că mai avem obligații față de sărmana Madeleine...

Tânărul plecă fruntea amărât și rosti din adâncul inimii:

— Adevărat, tată, adevărat! O, Doamne, cât sânt de egoist și de ticălos!

Ca să-i risipească mâhnirea, Faranga aduse iar vorba despre doctor și-i spuse că i-a admis cea mai mare libertate: să citească ce dorește, să se distreze, să primească și vizite când va fi mai liniștit, să facă plimbări în grădină cu gardianul... Va lua masa cum îi place, fără nici o restricție, i se vor procura ziare... însfârșit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să se poată simți ca acasă. Bătrânul se gândise chiar să-i trimeată un fecior care să-l servească; doctorul însă zice că asta ar fi împotriva regulamentului sanatoriului — trebue să se mulțumească cu serviciile gardianului, care-i stă în permanență la dispoziție.

— Sper că Matilda ți-a trimis tot de ce ai nevoe? Eu, mărturisesc, n'am avut răgaz nici să-mi arunc ochii. Dacă-ți lipsește ceva, pune să-mi telefoneze, sau telefonează-mi tu... Dealtfel eu voi veni în fiecare zi, afară de vre-o întâmplare extraordinară... Biata Tilda a fost nenorocită și a plâns că n'am luat-o și pe ea. Degeaba, nu se putea. Trebuia să rămâie cineva lângă Madeleine, nu-i așa?...

— Sânt așa de trist, tată, că nu pot fi și eu măcar la înmormântare! oftă Puiu deodată, cu glasul amărât de adineaori.

Faranga se înduioșă de tot și se gândi că, în fond, Puiu e un băiat bun și o

Muzeul Digital al Romanului Românesc

inimă minunată. A greșit grav de data asta, evident, dar nu din răutate, ceeace o dovedește imensa și sincera părere de rău care izbucnește atât de spontan din sufletul lui.

— Acuma tu să te îngrijești numai de tine — îi zise bătrânul, învăluindu-l într'o privire de dragoste atotcuprinzătoare.

Și apoi îi mai povesti de pe-acasă. Se plânse cât a trebuit să lupte aseară și azi dimineață cu jurnalele, ca să nu facă gălăgie în jurul cazului. Firește, nu a urmărit să oprească orice știre cinstită, dar să nu se exagereze, să nu se dea proporții de scandal, să înțeleagă că nu e o crimă sensațională, ci o mare nenorocire... Prefectul, fiind în grațiile presei, i-a dat o bună mână de ajutor, totuș a trebuit să apeleze și la ministrul de interne pentru orice eventualitate...

Observă însă îndată că lucrurile acestea nu interesează deloc pe Puiu. Tăcu și el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Își dădeau seama amândoi că nu mai au ce să-și spună. In curând Faranga se ridică de plecare, așteptând totuș ca Puiu să-l mai oprească.

— Nu-ți închipui câte alergături mai am...

Puiu îi ajută să se îmbrace fără a mai zice nimic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

XII.

Se simți mai mulțumit singur. Gardianul nu încuiase ușa; îi ceru el s'o închidă.

Stătu multă vreme întins pe spate, în pat, cu ochii în tavan. Ii venea mereu să plângă. Pe piept avea o povară grea care totuș îi dădea o sensație plăcută. Liniștea ce-l înconjura era atât de deasă încât se scălda în ea ca într'o baie caldă și binefăcătoare. Avea impresia că se află și el pe catafalc și o bucurie că însfârșit a scăpat de toate...

Apoi, într'un târziu, se sculă parcă l'ar fi obosit catafalcul. Scularea însă îl obosi mai tare. Trase lângă fereastră scaunul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901 1932
208812

pe care stătuse tatăl său. Zăpada albă, curată din grădină îi mulcomi iar inima... Acolo îl găsi vremea mesei, când gardianul sosi cu tava pe care erau aranjate mâncările.

— Nu mi-e foame — zise Puiu foarte încet. Mănâncă tu!

Omul şovăi. Vru să stăruie şi nu îndrăzni. Puiu însă se reîntoarse spre fereastră şi, în cele din urmă, gardianul trebui să iasă, închizând binişor uşa.

Stătea de câteva ceasuri în acelaş loc, neclintit, şi mintea îi era goală ca un burete uscat. Din când în când îşi schimba poziţia pe scaun, scaunul pârâia şi apoi iar urma tăcerea albă întocmai ca zăpada din grădină.

Pe urmă afară începu să ningă, lin, cu fulgi mari şi leneşi ca o ploaie de fluturi albi. Crengile copacilor se îndoiau cum se încovoaie toamna pe vremea culesului, subt povara rodului. Pe zidul împrejmui-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1900-1932

tor se agățau vălurele, se îngroșau puțin și se năruiau...

Puiu se simțea bine așa, fără gânduri. Vremea trecea peste dânsul ca o apă curgătoare, într'un murmur prelung, moleșitor. Ochii lui sorbeau numai albul lin în care se topeau începuturile de gânduri ca niște bășicuțe de spumă pe oglinda unui lac adânc.

Și totuș, peste un răstimp, ca și când i s'ar fi deschis în suflet o portiță a trecutului, se văzu deodată, cu două săptămâni în urmă, stând tot așa, la fereastră, într'o cameră de hotel, la Sinaia, privind fulguirea iernii. Fusese ziua marelui concurs de ski pentru doamne. El venise numai de dragul domnișoarei Lia Dandopol, fiica unui proaspăt îmbogățit, foarte modernă, sportivă și destrăbălată, care însfârșit, după o lună de curte insistentă, îi dăduse oarecare speranțe. Invingătoare la concurs, domnișoara capitulase în fața

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui Puiu, iar acuma, pe când ea își odihnea în pat, goală și frântă, osteneala sportului și a iubirii, el, cu remușcări pe care nu le putea alunga, desgustat, se întoarse cu inima și gândul acasă, la Madeleine... Se simțea vinovat și murdar. Il rugase s'o ducă și pe ea la concursul de ski — singura dată când îl rugase s'o iea undeva. Și el a refuzat. A mințit că are afaceri urgente la Cluj și nu poate. A fost chiar atât de energic, dacă nu și brutal, în refuz că ea nici n'a mai insistat... Și acuma îi părea rău și-i era dor de Madeleine...

Apoi, ca într'un caleidoscop, îi apărură numai scene cu zăpadă din viața lui... Se vedea mititel, de vre-o cinci ani, în costumaș alb de lână, înfofolit până 'n vârful nasului, călare pe o săniuță agățată de sania cea mare în care tante Tilda îi zâmbea încurajator, înfricoșată totuș să nu se răstoarne odorul, iar odorul scotea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ran 1901-1932

niște țipete de indian, când de veselie și când de groază, încât răsuna Șoseaua... Serbarea pomului de Crăciun, în salonul cel mare la tante Matilda, în cinstea Puișorului abia intrat în liceu. Un brad uriaș, înconjurat de alții modești, toți înzăpeziți și încărcați cu luminițe aprinse încât păreau o pădurice în flăcări. Pe jos numai zăpadă și subt brazi numai cadouri pentru el și pentru toți colegii lui invitați înadins. Și de sus ningea mereu — niciodată nu și-a putut explica cum a făcut tante Tilda minunea asta... Se înserează, în Cișmigiu. Pe o bancă el, acuma în clasa a șasea, alături de o fetiță cu născiorul în vânt și niște ochi de veveriță— primul amor. Banca era subt un copac bătrân cu crengile pleoștite. Ea aranjase întâlnirea aici, ca să fie mai romantică, iar el curățase zăpada de pe bancă. Se țineau îmbrățișați strâns și le era cald și el o săruta mereu pe buze și pe ochi, căci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

buzele erau tot atât de fierbinți pe cât de reci ochii. Din când în când câte-o creangă își scutura zăpada peste ei și ei se bucurau... Apoi e sublocotenent, în vremea războiului, aghiotant vag într'un biurou, prin stăruința bătrânului care astfel îl ferea de primejdia frontului. Strada Păcurari, la Iași, într'o odăiță strâmtă, cu multe poze, cu sobă caldă, în amurg. Șade pe un jilț vechiu, larg, hodorogit, și în poală ține pe Adina Fulgeru, o actriță foarte tânără și pasionată, pe care de curând și-o luase amantă, cheltuind cu ea atât de mult că speriase pe bătrânul. Ea era într'o cămașe de mătase, scurtă care-i alunecase în sus, încât el își încopciase palmele pe șoldurile ei goale. Cu brațele mici petrecute după gâtul lui, cu obrajii lipiți de obrajii lui, își auzeau amândoi respirația și priveau tăcuți pe strada murdară cum treceau încet căruțe scârțăitoare cu cadavre de exantematici,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr 1901 1932

prin ninsoarea deasă. Din spate îi dogorea căldura sobei. Când el pleca ochii, privirea îi cădea chiar între sânii ei goi, rotunzi și fragezi de unde se înălța un parfum îmbătător care-l făcea să-și înfunde nasul între ei, gâdilând-o, încât ea, cu gâtul întins și bărbia ridicată, izbucnea în gâlgâiri de râs irezistibil...

Atunci ușa se deschise cu zgomot. Puiu tresări speriat parcă l'ar fi surprins cu actrița în poală. Internul întrebă grăbit:

— Doriți ceva?

— Nimic — zise Puiu, fără să se scoale, întorcând numai capul.

— Dacă credeți, ușa poate rămâne deschisă — continuă doctorandul imperturbabil ca o morișcă. Ați avea mai mult aer și aerul...

— Da — îl întrerupse Puiu rece, cu fața însă iar spre fereastră.

Internul încetă, dar mai stătu două se-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cunde parc'ar fi aşteptat să-şi exprime totuş vre-o dorinţă. Eşi. Uşa era deschisă. Puiu îl auzi spunând ceva gardianului. Se ridică repede. Işi curmă îndemnul şi, în loc să meargă la uşă, începu să se plimbe prin odae parc'ar fi vrut să-şi mai desmorţească oasele... Apăru gardianul:

— V'am adus ziarele...

— Ce ziare?... Cine ţi-a spus să-mi aduci? întrebă Puiu bănuitor.

— Mi-a lăsat poruncă boerul cel mare să vi le aduc regulat şi seara, şi dimineaţa, să nu vă fie urât! zise gardianul.

— Bine, bine — murmură Puiu liniştit, reluându-şi plimbarea.

Gardianul puse ziarele pe noptieră, se retrase până la uşă şi aşteptă un moment potrivit ca să întrebe iar:

— Domnul doctor îmi spuse adineaori să aflu ce obişnuiţi să luaţi la cinci şi să vă aduc ce poftiţi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

Puiu se opri în fața lui și răspunse mâhnit:

— De ce nu mă lăsați voi în pace, măi băete?

Mișcat parcă de mâhnirea lui, gardianul zise umil, șoptind:

— De, conașule, noi trebue să executăm ordinele. Dar d-voastră să mă iertați...

Sinceritatea înduioșă pe Puiu care mai făcu câțiva pași și apoi, întorcându-se la dânsul, îl bătu pe umăr prietenește:

— Așa-i... dar vezi, eu sânt cam nervos... Uite, adă-mi atunci un ceaiu, numai să fie foarte ferbinte!

— Apoi așa da, boerule — făcu gardianul prinzând curaj și limbă. La supărare omul trebue să mănânce că altfel supărarea te roade mai rău și te doboară...

Se duse bodogănind bucuros. Puiu se învioră. Luă un jurnal, își aruncă ochii pe titluri. Intr'un colț zări: „Crimă con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

jugală în lumea mare". Lepădă foia murmurând:

— Nu vreau să știu nimic... Nu mă interesează nimic...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

XIII.

Sorbind din ceaiu, Puiu nu-şi lua ochii dela gardianul care stătea în uşa camerei, radios, mulţumit, ca şi când astfel, prin înfăţişarea lui, ar fi vrut să-i mai alunge urâtul şi supărarea. Compătimirea aceasta primitivă şi discretă i se părea lui Puiu minunată şi-i făcea mai bine decât chiar mângăerile tatălui său. Aici era un om străin, simplu care înţeleagea nenorocirea altuia şi căuta, cum îl tăia capul, să-i uşureze situaţia. El, până acuma, cu oamenii de teapa gardianului, a avut numai relaţii dela stăpân la servitor. Niciodată n'a stat de vorbă de-aproape şi nu şi-a închipuit că în asemenea suflete ar putea să se a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dăpostească sentimente deosebite... Ca să-i răsplătească inima îl întrebă cu glas prietenos:

— Cum te cheamă pe tine, băete?

— Andrei Leahu, boerule — răspunse bucuros gardianul.

— Şi de pe unde eşti? continuă Puiu. Din ce judeţ?

— Din Argeş, boerule, comuna Ciofrângeni...

— Argeş? făcu Puiu cu o uşoară tresărire. Am umblat şi eu mult prin Argeş. Un unchiu de-al meu din partea mamei are o moşie la Măneşti...

— O fi având, cum nu — aprobă gardianul. Că prin partea noastră sânt multe moşii boereşti. Şi la noi, la Ciofrângeni, erau doi boeri mari, dar acu a mai rămas numai unu, că cellalt s'a prăpădit în războiu ş'apoi cucoana, cum s'a făcut pacea, a vândut tot şi s'a mutat la oraş, la Piteşti. Moşia au cumpărat-o ţăranii...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii/1901_1932

Parcă l'ar fi împins niște amintiri puternice, Puiu, după o pauză, întrebă cu mare vioiciune:

— Da pela voi este ciuleandra?

— Ciuleandra? zâmbi Leahu. Cum să nu fie, boerule? Da pela noi îi zicem șuleandra, c'așa am apucat... Tare frumos joc — adăogă apoi dânsul. Parcă nici nu-ți mai vine să te oprești dacă l'ai început... Ați jucat poate și d-voastră șuleandra, boerule?

— Da... adică... — bâlbăi Puiu neașteptându-se la întrebare și acuma cu o părere de rău că, fără nici un rost, a adus vorba despre ciuleandra.

Gardianul observă încurcătura boerului și tăcu, mai ales văzând că nici nu mai mânca și socotind că se sfiește din pricina lui pentrucă-i numără bucățile. Îl bătea gândul să se retragă binișor și să-l lase singur, să îmbuce în tihnă. Puiu însă îi schimbă planul cu o nouă întrebare:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

— Pe tine când te-au trimis aci? Chiar aseară?

— Aseară, boerule — întări Andrei Leahu. Fusei doar și pe mașina d-voastră, lângă șofer, când ați venit încoace... Mă luase domnu prefect că, zice, poate o fi nevoe. Pe urmă, după ce v'au așezat pe d-voastră aci, când plecarăm, ce s'a sfătuit domnu prefect cu domnu procuror și boerul cel bătrân, că-i și spuseră domnului doctor să-mi dea degrabă și mie halat alb, ca la spital, și să rămâi acolea să vă îngrijesc pe d-voastră...

Puiu își aduse aminte cum s'a întrebat aseară cine o fi lângă șofer și numai decât adăogă:

— Va să zică știi petruce sânt aici?

— Apoi cum să nu știm, boerule? zise gardianul clătinând din cap compătimitor. Așa-i năpasta, cucoane — te pândește și te pândește până ce te abate, Doamne ferește! (Se închină cu evlavie). Am auzit!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuralivianarosiori1931-1932

Intrigat să afle întreaga părere a unui astfel de om simplu despre fapta lui, Puiu stărui:

— Bine, dar de ce crezi că m'au pus aici, între bolnavi, în loc să...

Nu avu totuş curajul să sfârşească întrebarea. Leahu însă înţelese şi răspunse jovial:

— Apoi că doară nu era să vă ducă la închisoare în rând cu toţi hoţii şi borfaşii, vai de mine! Ar fi şi ruşine... Dar bun e Dumnezeu şi are să vă ajute să scăpaţi repede. Că în procese d'astea numai prevenţia e ce e, încolo judecata e pe seama juraţilor şi juraţii totdeauna iartă când vine vorba despre păcate din dragoste...

Se uita drept în ochii lui, urmărind efectul şi gata să schimbe vorba dacă nu i-ar fi pe plac ce spune. Tânărului însă îi plăcea şi ascultându-l, dădea din cap încet:

— Da... da... da...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indr-1931-1932

Şi, după o tăcere mai lungă, îl măsură de sus până jos cu simpatie şi îi zise cu o dojană prietenească:

— Te văd om desgheţat şi cu scaun la cap, Leahule... Cum ai ajuns tu din fundul Argeşului tocmai în mijlocul Bucureştilor, şi încă în poliţie?... Tu n'ai casă, pământ, ca oamenii?

Gardianul se scărpină în ceafă îngândurat:

— De, boerule, cum să nu vă miraţi, că de mirare-i să-şi lase alde om în toată firea coarnele plugului şi să se apuce de slujbe pe care nu le-a pomenit neam de neamul lui... Aşa e! Dar, vedeţi d-voastră, multe-s în lume păcatele şi necazurile şi nimeni nu fuge de bine de-acasă... Dacă oameni ca d-voastră, cu belşug şi învăţătură, şi încă aveţi câte-un necaz, d'apoi noi?

— Cine te-a băgat în poliţie? îl stârni mai departe Puiu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ncrr1901_1932

— Tot necazul, boerule, cine să mă bage? urmă Andrei Leahu cu amărăciune stăpânită. Eram aşezat şi eu, însurat bine, cu căsuţa mea şi cu niţel pământ, ca oamenii de treabă. Apoi când a venit războiul ne-a luat pe toţi pe de-a rândul şi ne-a ţinut acolo, la datorie, cât au vrut boerii. Am avut noroc şi mi-a ajutat Dumnezeu de-am scăpat numai cu o prizăritură la pulpa dreaptă, nimica toată, deabia se mai cunoaşte. M'am făcut sergent, că m'am purtat bine şi ştiam şi o ţâră de carte. Apoi când s'a pus pacea şi m'am liberat, de-am mers acasă, aflai pe nevastă-mea cu un copilaş în braţe — îl făcuse cu un neamţ de fusese în sat la comandă. Ba, după aia, se mai înhăitase şi cu un rumân, îl adusese în casă şi iar îi crescuse burta de parcă purta un bostan subt şorţ... Ce să vă mai povestesc ce fierbea în inima mea? O luai la răfuială — măi muere, ce-ai făcut? Şi tot ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu gura mare: că aflase de pela oameni că m'am prăpădit prin cele bătălii și, dacă m'am prăpădit, ce să facă ea, biată muiere, singură pe lume, fără cap de bărbat?... Mințea, boerule, de-mi stătea s'o omor! Apoi dac'am văzut că și-a bătut joc de mine, m'am lipsit de toate, și de casă și de pământ — că ale ei erau, de zestre — și mi-am luat lumea 'n cap și am nemerit tocmai la București. Aci m'am dus la domnul locotenent pe care l'am avut la companie și l'am rugat să nu mă lase pe drumuri, că și eu îi scăpasem viața odată în războiu. Dumnealui m'a îndemnat pe urmă să iau slujbă la poliție, că am dreptul să iau dacă fusesem sergent... Și iacă așa, boerule!

Interesul lui Pulu se oprise asupra unui singur punct din povestea gardianului. Il descusu cu o curiozitate lacomă:

— Și nu i-ai zis nimica muerii tale când ai găsit-o cum îmi spuseși?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Andrei Leahu se posomorî de tot şi murmură grav:

— Ba cum să nu-i fi zis, boerule! I-am zis cu multe de toate, i-am tras şi o sfântă de bătae să mă pomenească până la moarte... Da pe urmă tot am plecat ca să nu mă puie Necuratul să cad într'un păcat mai mare, că, Doamne păzeşte, omul la mânie şi la supărare îşi pierde socoteala şi-mi era frică să nu fac moarte de om şi să înfund ocna pentru o zdreanţă de femee...

Strânse pe tavă serviciul de ceaiu şi plecă la bucătărie, fără să mai adaoge ceva, abătut, ca şi când amintirile i-ar fi răscolit o rană adâncă. Pui îl urmări cu privirea până ce dispăru.

— El s'a putut stăpâni când a trebuit— se gândi dânsul. Şi ce lovitură mare primise!

Simţea cum vălul de linişte ce-i înfăşurase sufletul dela plecarea bătrânu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaferestrawmeta.ro/mem1901-1932

lui se sfârșia brusc subt năvala gândurilor:

— Un simplu țăran a fost în stare să renunțe la tot, să înfrunte necunoscutul unei vieți noui, numai ca să evite ispita de-a suprima viața unei femei ticăloase!

Muzeul Digital al Romanului Românesc

XIV.

Seara refuză masa... Gardianul crezu potrivit să-l îndemne:

— Ar fi bine, conașule, să vă siliți să gustați nițică mâncare, chiar dacă n'aveți poftă!... Omul supărat nu-i bine să stea nemâncat, că destul îl roade supărarea, ș'apoi dacă...

Nu putu continua. Puiu Faranga, înfuriat parcă l'ar fi insultat, izbucni:

— Cine ți-a cerut ție sfaturi, nerodule?... Și cum îți permiți să mă plictisești mereu cu fonfăelile tale stupide?... Aide, eși afară și să nu-ți mai văd mutra până ce nu te-oi chema eu!... Poftim, cine se găsește să mă povățuiască!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mon1901-1932

Andrei Leahu, speriat, închise uşa pe dinafară şi se închină.

Puiu mai tună singur câteva momente, apoi se trânti pe pat sforţându-se, prin imobilitate trupească, să-şi redobândească liniştea sufletească de adineaori. Sbuciumul însă îl chinuia cu atât mai tare că nu-i putea descoperi rădăcinile. Işi repeta mereu că trebue să aibă răbdare, cum îi recomandase toată lumea, până şi zevzecul de gardian. Situaţia lui nu e tocmai aşa de rea cum putea să fie. In loc să fie într'o celulă de puşcărie, se află într'o cameră de sanatoriu. N'are deci decât să aştepte desnodământul. Să-şi închipue că ar fi bolnav, că ar avea să sufere o operaţie grea care l'ar ţinea, nu numai în odae ci chiar în pat, o lună, două... Raţionamentul i se părea foarte just şi totuş nu-l mulţumea deloc. In minte i se îmbulzea tot mai stăruitor, ca o săgeată ruptă, o frântură de întrebare arzătoare:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce...?

Nu-i trebui mult până să o complecteze: „De ce am omorât-o?“. Dar complectată era şi mai enervantă pentrucă cerea un răspuns şi răspunsul nu se ivea. Insfârşit ne mai putând răbda, se sculă şi strigă tare, parcă ar fi vrut să izgonească o stafie:

— Nu ştiu!... Nu ştiu!... Nu ştiu!...

Răspunsul şi glasul strident cu care îl rostise, îl zăpăciră mai rău. Se uită şi ascultă spre uşă să nu-l fi auzit cumva gardianul care l'ar putea crede nebun deabinelea dacă a început să vorbească tare singur... Işi reluă fatala plimbare în sus şi'n jos, zicându-şi deodată ca din senin:

— Oare de câte mii de ori am să mai fac plimbarea asta înainte de-a...

Nu apucă să sfârşească; ajuns la fereastră, îi răsări o idee de care se agăţă ca de o punte salvatoare:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dacă nu m'am putut stăpâni nici cât gardianul, înseamnă că am avut în mine instinctul criminal înăscut!

De-aici apoi urmează că nu el poate fi vinovat de ceeace s'a întâmplat, ci soarta care i-a turnat în sânge pornirea neînfrânată spre crimă. El a purtat zeci de ani boala aceasta într'însul, a înăbuşit-o eroic atâta vreme. In cele din urmă însă, într'o clipă de slăbiciune, instinctul crâncen l'a surprins, i-a adormit puterea morală de rezistenţă şi l'a împins să ucidă spre a satisface porunca destinului. Cum a omorât pe Madeleine, ar fi omorât atunci pe oricine, pe tante Matilda, de sosea la timp, poate chiar pe tatăl său însuşi. Instinctul nu-i cerea să omore pe cutare anume, ci să omoare pe cineva, indiferent cine. Şi vina lui, dacă poate fi vină, rămânea aceeaşi. Crima presupune cel puţin o voinţă. Dar fapta lui?... In locul instinctului de ucidere s'ar fi putut să mo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

ştenească instinctul de sinucidere. Atunci n'ar mai fi luat viaţa Madeleinei ci, în clipa când l'ar fi îndemnat sângele bolnav, s'ar fi svârlit pe fereastră sau şi-ar fi vârât capul în jăratecul căminului...

Acuma i se păru că înţelege multe lucruri bizare din trecut, asupra cărora nu s'a oprit fiindcă viaţa lui s'a consumat în mărunţişuri mondene şi n'a avut niciodată răgaz să-şi consulte serios conştiinţa... Chiar purtarea bătrânului faţă de dânsul a fost un şir lung de capricii a căror explicaţie deabia azi i se desvălue. De pildă cum a căutat mereu să-l ferească de contactul cu prieteni violenţi sau cum numai târziu şi călcându-şi pe inimă i-a dat voe să se ocupe cu vânătoarea. Işi aduce aminte, deşi atunci n'a luat seama, că-i zicea deseori: „Nu e bine să te obişnueşti a vărsa sânge şi a ucide, nici chiar sălbătăciuni!“ Iar odată, mai târziu, tot el i-a zis: „La urma urmelor poate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

că e mai bine să-ți împlinești pofta de-a ucide împușcând iepuri și prepelițe!"... Cu câtva timp înainte de-a se însura, era tocmai logodit de curând cu Madeleine, a avut un conflict serios cu Costel Plagino, un prieten vechiu altfel, din pricina unei femei, firește. Îl pălmuise și deci trebuiau să se bată în duel. Bătrânul a aflat deabia când martorii stabiliseră spada și hotărâseră pentru a doua zi întâlnirea pe teren. El mergea cu inima ușoară la luptă: era un spadasin excelent și avea o lovitură a lui specială pe care încă nimeni nu izbutise să o pareze. Spusese, glumind, unui martor al său că are să-i aplice lui Costel o crestătură chiar în numele Tatălui — poate să-i și comunice — ca să se învețe minte să nu mai fie altădată obraznic în lume cu nimeni. Bătrânul, evident, știa că e scrimor redutabil și, cu toate acestea (acuma ar trebui să zică: din pricina aceasta) s'a făcut

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/?id=1901-1932

luntre şi punte şi a izbutit să împiedece eşirea pe teren. Seara i-a spus net: „Nu vreau să am copil asasin, nici măcar în duel!“

Puiu era convins acuma că bătrânul ştia cu ce stigmat îngrozitor e împovărat unicul lui vlăstar şi deaceea a căutat să-l apere cât a putut.

— Bietul tata! se înduioşă dânsul. Mult a trebuit să sufere din cauza mea!... Şi totuş dacă m'ar fi prevenit poate că era mai bine!... Aş fi putut să mă lupt şi eu împotriva răului din mine!...

Chemă pe Leahu să-i facă patul. Se întunecase demult, dar nu aprinsese lumina. Ţinea minte cât de repede a adormit aseară şi voia să adoarmă la fel şi acuma ca să-i treacă mai uşor noaptea şi mai cu seamă gândurile. Ba, cât gardianul îi potrivea aşternutul, îşi zise ce bine ar fi dacă s'ar culca şi nici nu s'ar mai trezi până peste trei luni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

când se vor fi aranjat toate într'un fel sau altul...

Se vârî subt plapomă. Porunci să stingă becul electric. Se întoarse spre perete, ca şi aseară. Până să adoarmă însă mai căută să-şi găsească în trecut momente în care s'a manifestat instinctul vărsării de sânge. Prea puţin avu să scormonească şi se spăimântă de multele dovezi ce se perindau în oglinda amintirii... Plăcerea grozavă de-a privi, de pe când era un prichindel, la ţară, când se tăiau păsările pentru bucătărie... Cum se năpustea să pună mâna pe corpul fără cap ce se svârcolea şi sărea de ici-colo împroşcând cu sânge în toate părţile. Se vedea şi retrăia cu scârbă o clipă când a plâns amarnic pentrucă guvernanta l'a reţinut cu forţa să nu se apropie de o găină decapitată... Apoi pornirea lui stranie şi irezistabilă, când poseda o femee, de-a-o ucide într'o îmbrăţişare supremă sau cu o sărutare care să-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdrr1901-1932

oprească definitiv respirația. Multe femei i-au și spus, mai în glumă, mai în serios, că se poartă în iubire ca un criminal sadic... Pe Madeleine iarăș, de când a văzut-o întâia oară, i-a venit mereu s'o strângă la piept până-și va da sufletul în brațele lui. Și încă socotea că dorința aceasta perversă înseamnă un exces de iubire...

Tot răscolind prin amintiri după dovezi care să-i sprijine convingerea, se sucea în pat când pe o parte când pe alta, fără să observe că somnul nu vine deloc. Deabia pela miezul nopții își porunci:

— Deacuma trebue să adorm!

Până să adoarmă însă îi mai apărură zeci de dovezi, încât în cele din urmă toată viața lui de până azi o văzu ca un șir lung de încercări neizbutite de-a ucide...

Când însfârșit aținpi se pomeni în salinele dela Târgul-Ocna pe care le vizitase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

odinioară, cu mai mulţi prieteni, într'o excursie plină de peripeţii nostime. Acuma însă era şi el printre condamnaţi, în costumul vărgat, murdar şi trenţeros, cu tichia de ocnaş în cap, tăind greu dintr'un bloc uriaş de sare alături de câteva figuri monstruoase care îl batjocoreau. Ocările hoţilor îl dureau ca nişte împunsături de cuţite. Apoi deodată se înfurie într'atâta că ridică ciocanul şi, răcnind răguşit „taci, taci, taci!“, se repezi asupra unuia să-l trăznească. Atunci toţi ocnaşii săriră, îl trântiră la pământ, îl zdrobiră cu picioarele, iar câţiva se plecară peste faţa lui cu gurile căscate, clămpănind nişte colţi de fiare, gata să-l sfâşie. El se sbătea subt dânşii şi nu-i putea scutura... Incerca baremi să închidă ochii, să nu vază, şi nu putea, parcă pleoapele, micşorate şi deschise i s'ar fi lipit pe bulbii umflaţi de spaimă. Sudorile reci îi brăzdau obrajii şi-l enervau mai rău decât groaza...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rdr1901-1932

XV.

Nu mai îndrăzni să adoarmă, dar nici nu se sculă din pat până ce veni gardianul cu ziare de dimineaţă. Se îmbrăcă şi trecu îndată în odăiţa dealături ca să se poată face curăţenie temeinică în camera lui, să se deschidă şi fereastra; primenindu-se aerul poate că se vor mai risipi şi stafiile multe şi supărătoare ce se îmbâcsiseră acolo. Până atunci se aşeză la mescioara gardianului şi se apucă să rasfoiască jurnalele. Deschisese „Universul“ şi se oprise, fără să vrea, tocmai la pagina penultimă unde sânt de obiceiu şi anunţurile mortuare. Sări cu privirea peste diferitele cruci, căutând una anume pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

care o descoperi tocmai jos, modestă: „Mădălina“...

— Cine să fi conceput necrologul de a pus-o cu numele ei de-acasă? se gândi Puiu cuprins de o agitație nouă.

Citi începutul: „Puiu Faranga, Policarp Faranga...“

— Tocmai pe mine m'au pus în frunte, deși eu... — își zise dânsul întrerupând brusc citirea.

Își închipuia restul cu „nemărginita durere“ și alte vorbe banale care transformă un mare sbucium sufletesc într'un spectacol monden hibrid pentru bătrânii care urmăresc rubrica morților.

— Săraca Madeleine! oftă iarăș Puiu. Măcar moartă și-a reluat numele ei care i-a fost atât de drag!

Incercă să mai citească totuș din diversele întâmplări ce umplu paginile ziarelor. Astfel voia să-și distreze puțin gândurile. Ochii lui însă alunecau peste li-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

terele negre parc'ar fi fost niște hieroglife. Citea mecanic fără să cuprindă înțelesul cuvintelor. Iar după un răstimp privirea i se întoarse singură în același colț unde imediat prinse sfârșitul: „Înmormântarea va avea loc Marți, 13 Februarie, ora 3 d. a.

— Va să zică mâine! adăogă Puiu în sine. Mâine se va isprăvi tot, tot...

Ridică ochii gânditor. În grădină, în aceeași clipă, un cârd de ciori se coborî cârâind pe copacii grei de zăpadă, ca un stol de gânduri negre. Puiu se sculă repede de pe scaun, enervat, și se întoarse cu spatele ca să nu vază ciorile care totdeauna l'au îngrețoșat, iar acuma — tocmai când citise despre Madeleine — i se păreau niște prevestiri sinistre...

Andrei terminase curățenia în cameră. Puiu trecu înapoi, să aștepte vizita doctorului, aruncă ziarul pe masă, desfășurat, și începu să se miște. Își propusese,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

încă de azi-noapte, să povestească doctorului — firește după ce se va fi consultat cu bătrânul — cum a descoperit cauzele crimei și să-i ceară părerea. Acuma însă socotea că e mai bine să amâne pe mâine comunicarea aceasta. In ziua înmormântării ei asemenea mărturisire va fi o ușurare și pentru sufletul lui și o pietate față de memoria ei... Își aduse aminte cât a fost de nepriceput eri când a bănuit pe bietul doctor că a fost îndrăgostit în taină de Madeleine și că din pricina asta are să se răzbune pe dânsul. Îi păru bine că nu s'a mai apucat să istorisească și bătrânului bănuiala neroadă, că s'ar fi umplut de ridicol...

Doctorul sosi tot grăbit, tot sumbru și întrebă scurt:

— Ce mai nou?

— Nimic afară de cele de eri — răspunse Puiu căutând să pară cât mai calm.

Medicul însă iar ascultase absent, ca și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

eri. Se uită împrejur cercetător, văzu ziarul pe masă, se apropiă, descoperi anunțul funebru și-l citi foarte atent. Când sfârși, se întoarse la Puiu și, cu o clipire ciudată din ochi și cu o intonație ce nu era nici întrebare, nici afirmare, făcu încet:

— Mădălina?!

Puiu vru să-i dea numai decât explicația, dar nu apucă să deschidă gura, căci doctorul eși, urmat de toți ceilalți, zicând apăsat și parcă semnificativ:

— La revedere!

In urechile lui Puiu răsună apoi multă vreme cuvântul pe care-l rostise doctorul, cu intonația ceea neobișnuită, silindu-se să ghicească ce a vrut să zică? Poate i s'o fi părut curios că în necrolog nu s'a pus numele ei așa cum era cunoscut în lume, adică Madeleine? Atunci de ce n'a avut răbdare, căci el i-ar fi dat fără înconjur toate lămuririle... Sau a vrut să-și bată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

joc de franțuziții din lumea bună care numai la moarte își aduc aminte de numele lor adevărate, de teamă că Dumnezeu nu-i va recunoaște în lumea cealaltă fără numele creștinesc de botez?... Poate însă că doctorul știe perfect ce e cu Madeleine și Mădălina, și, prin observația lui misterioasă, n'a căutat decât să-l prevină: știu tot, degeaba încerci să te ascunzi de mine... Dacă ar fi așa, atunci doctorul nu strălucește prin inteligență. Chestia e doar foarte simplă și o cunoaște multă lume, în orice caz lumea cu care Madeleine a avut legături mai apropiate. Nu s'a făcut niciodată secret din chestia asta, încât putea prea bine să o fi aflat și doctorul. Și totuș intonația lui a vrut să însemne ceva...

Toată ziua îl frământă acest singur cuvânt și doctorul. Din ce în ce i se cristaliza în suflet că doctorul e un om straniu. Avea simțământul că îl urăște. Îi era ru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?d=1931_1932

șine să și-l mărturisească, i se părea că trebue să fie ceva bolnăvicios, ca mania persecuției. Deaceea căuta să-l alunge și se înfricoșa constatând că nu reușește...

La vizita de după amiazi veni iarăș numai internul care-i spuse:

— Mi s'a telefonat dela d-voastră deacasă că azi nu va putea veni nimeni să vă vază, căci toată lumea e ocupată cu înmormântarea. Mâine însă, după ceremonie, se vor întoarce dela cimitir aci...

— Mulțumesc! șopti Puiu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XVI.

A doua zi fu cuprins de mare înfrigurare. Se aştepta că doctorul îi va mai zice ceva şi-i era teamă că nu se va putea stăpâni să nu-i ceară explicaţii pentru aluziile neînţelese cu care îl sâcăe. Doctorul însă fu şi mai sobru ca deobiceiu. Era îmbrăcat în negru. Se uită câteva clipe mohorât la Puiu şi nu-i adresă nici un cuvânt.

— i-a dat seama că eri a făcut o gafă – socoti Puiu mulţumit.

Mai târziu găsi suspectă şi această purtare a doctorului. De ce nu i-a vorbit nimica?... Şi de ce s'a îmbrăcat în haine negre tocmai în ziua înmormântării ei?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/rdr1901-1932

In curând uită pe doctor și nu se mai gândi decât la înmormântare. Se simțea amărât că nu i s'a spus cel puțin cum va fi ceremonia funebră... Și cu cât se apropia ora trei, cu atât parcă minutele treceau mai anevoe. Apoi când sosi însfârșit momentul în care trebuia să înceapă serviciul religios, Puiu se așeză în genunchi, lângă fereastră, cu fruntea sprijinită pe pervaz, și prinse să se roage fierbinte. Nu mai știa nici o rugăciune afară de „Tatăl nostru", dar și aceasta îi ajungea acuma. O repetă de sute de ori, cu evlavie, cu lacrimi și cu însetare. In răstimpuri se întrerupea și suspina din profunzimile inimii:

— Iartă-mă, Madeleine, fie-ți milă de mine!...

Genunchii, neobișnuiți, îi amorțiră. Dureri de cuțite îl junghiau prin încheeturi. Stătea însă neclintit, ca țintuit acolo. Suferința o simțea ca o ușurare...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Așa îl găsiră, târziu, când se întoarseră dela cimitir, bătrânul Faranga și Matilda. In cameră era întuneric și Puiu murmura, lângă fereastră, ghemuit, sgribulit de frig, cu buzele vinete, aceeași rugăciune simplă... Trebui să-l ajute bătrânul să se scoale și să-l ducă până la pat.

— Ce-i asta, Puiule? întrebă Faranga îngrijorat.

— Am însoțit-o și eu pe Madeleine până la groapa în care eu am aruncat-o— șopti dânsul liniștit, cu o tristețe întipărită pe față.

Ochii roșiți ai bătrânului se umplură de lacrimi, iar Matilda, ștergându-și nasul, bolboroși printre sughițuri:

— S'a sfârșit sărăcuța Madeleine... *Oh, mon Dieu, mon Dieu!*

— *Soyez calme, Tilda!* îi zise Faranga cu imputare. *Maintentant c'est fini. Elle du moins se repose bien, tandis que nous autres...*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nr1901-1932

— *Pauvre, pauvre,* Puiu, *comme tu as changé!* reveni Matilda cu o nouă năvală de plâns.

— Matilda! *Assez!* făcu bătrânul cu severitate.

Puiu le ceru să-i povestească cum s'a desfăşurat ceremonia şi astfel Matilda putu să se manifeste în toată voia. Mai plângând, mai zâmbind îi zugrăvi amănuntele cele mai neînsemnate. Înşiră pe îndelete, parcă le-ar fi învăţat pe dinafară, numele tuturor persoanelor distinse care au venit să vază pe Madeleine pe catafalc. Era atât de frumoasă, scumpa de ea, chiar moartă, că nimeni n'a putut-o contempla fără o exclamaţie de durere şi fără a vărsa o lacrimă sinceră pentru pierderea unei fiinţe aşa de fermecătoare... Descrise coroanele, dricul urmat de zece preoţi şi un episcop, doi miniştri, cinci diplomaţi şi tot ce au Bucureştii mai select. Încă de eri dela prânz a fost

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

transportată la Biserica Albă, lăcașul de rugăciune favorit al răposatei. Cincizeci de mii de lei s'au împărțit între săraci... Peste șaptezeci de cupeuri și automobile au întovărășit pe *pauvre Madeleine* până la Belu unde acuma se odihnește în cavoul familiei Faranga, alături de mama lui Puiu...

— Știi că am zărit și pe doctorul tău în biserică — observă bătrânul când abondența verbală a Matildei se mai potoli.

— Da? îngălbeni Puiu. A fost și el?

— *Ça l'honore!* se repezi Matilda. *Ça signifie qu'il est un homme vraiement très sensible!*

Apoi, în vreme ce Puiu rumega spăimântat știrea aceasta, ea continuă cu mai mult elan să-i spună inscripțiile tuturor coroanelor, detaliile costumelor tuturor doamnelor, mărcile automobilelor tuturor participanților... Volubilitatea ei prodigioasă făcu pe Puiu să uite chestia cu doctorul și în cele din urmă chiar să o întrebe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

dacă s'a interesat cineva şi de dânsul? Matilda, fericită că a fost stârnită, izbucni furtunos:

— Cineva? Intreabă mai bine cine nu s'a interesat!... *Oh, mon petit* Puiu, nici nu-ţi închipui cât te compătimeşte toată lumea şi n'ai idee câţi prieteni devotaţi s'au dovedit în împrejurările astea triste... In nenorocire se călesţe prietenia, foarte adevărat!... Ei bine toţi, dar absolut toţi prietenii tăi m'au asaltat cu întrebări despre tine şi vor să vie să te vază!...

Puiu ascultă cu un surâs trist asigurările ei vertiginoase. Işi dădea seama că Matilda exagera micile gesturi de politeţe convenţională. El cunoştea lumea şi ştia că nu va avea o situaţie tocmai plăcută, tocmai între prieteni. Dealtfel bătrânul însuş la fel a văzut când din primul moment, i-a spus că va trebui să trăiască în străinătate câţiva ani, până se vor mai uita lucrurile...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Insfârșit Matilda, epuizând întru câtva subiectul, se grăbi să schimbe vorba:

— Dar acuma să ne mai ocupăm și de tine, Puiule!... Poly îmi spuse că ai început să te obișnuești puțin aici?... *Et, vraiement, tu as raison...*

— Evident — zise Puiu ironic. Se împacă omul și cu mai rău...

Faranga, care tot timpul îl observase, interveni puțin mustrător:

— Cum, dragul meu, iar ești abătut?... Bine, înțeleg să nu fii încântat, dar situația ta, ori și cum, în împrejurările date, e destul de bună, nici nu cred că ar putea fi mai bună!... Dacă doctorul s'a crezut obligat să vie la înmormântare, înseamnă că-și dă seama cu cine are de a face...

— Probabil — murmură Puiu cu o tresărire.

— Și totuș te văd parcă mai trist ca alaltăeri — insistă bătrânul. Ai vre-o nemulțumire specială? Îți lipsește ceva?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Poate că alaltăeri nu-mi dădeam încă seama! zise Puiu gânditor. In două zile un om, singur cu sufletul lui, între patru ziduri, înţelege mai mult decât altfel în douăzeci de ani!

Matilda, surprinsă de glasul lui, se amestecă repede ca o mamă care ar vrea să oprească pe copil să facă o prostie:

— Puiu, *je te prie, il faut être sage, tu comprends?*

— *Oui, oui, tante Tilda, il faut être très sage!* surâse Puiu atât de posomorît că Faranga se speriă.

— Dragul meu — declară dânsul cu o energie impunătoare — tu, de azi înainte, n'ai decât un singur lucru de făcut: să aştepţi liniştit! Restul mă priveşte pe mine şi numai pe mine! Înţelegi?... Dacă va fi nevoe voi merge chiar la rege!

— *Bravo, Poly, ça... c'est beau, c'est héroïque et c'est superbe!* izbucni Matilda cu admiraţie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Puiu însă clătină din cap și, după o pauză, murmură:

— *Et mon coeur?... Et le combat douloureux que je dois livrer tous les moments avec ma conscience qui m'accuse et qui me reproche un crime abominable?*

— Fără îndoială — zise bătrânul mișcat și căutând totuș să se stăpânească. *Mais c'est déjà autre chose!* Pentru moment trebue să lichidăm partea, ca să zicem așa, materială a afacerii, iar pe urmă...

— Tată, tată — gemu Puiu deodată plângător — am eu însumi conștiința că sânt criminal!

— *Eh, eh, voyons!*

Matilda însă se supără aproape:

— Nici să nu te aud cu vorbe d'astea urâte, Puiușor, că mă faci să mă îngrozesc! *Ce sont des blagues! Farceur, va!*

— Germenul crimei a fost în mine, a crescut, m'a urmărit până ce m'a învins! adăogă Puiu zdrobit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— *Tu es malade, mon enfant!* zise Faranga blând, cu o privire spre Matilda care însă nu înțelese nimic. Ar trebui să stai în pat... După o zguduire nervoasă atât de cumplită, nu e mirare... Am să vorbesc și cu doctorul...

— Te rog, tată, mult să nu mai vorbești nimica cu doctorul! vorbi Puiu deodată atât de energic că părea alt om. Am motive foarte serioase să-ți cer asta! Lasă-l să-și facă datoria cum va crede de cuviință! Eu nu vreau să-i datorez niciodată nimic!

Gardianul îi aduse masa. Vru să o refuze, dar ei nu-l lăsară până ce nu mâncă bine din toate felurile. Apoi puseră pe gardian să-i facă patul, îl așteptară să se vâre în plapumă și numai după aceea își luară rămas bun.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdri1901-1932

XVII.

Faranga venea în fiecare dimineaţă la sanatoriu, vorbea întâi cu doctorul şi pe urmă se urca la Puiu.

Doctorul însă nu-i spunea mai nimica. „Răbdare şi iar răbdare!“ Observaţia, mai cu seamă în asemenea cazuri, cere răbdare şi timp. Deocamdată a luat măsuri să i se facă diverse analize; deabia după ce va cunoaşte rezultatele va putea hotărî în ce direcţie să pornească examinarea. Pacientul însuş e încă foarte agitat. Orice mare zdruncinare sufletească e urmată de o şi mai mare agitaţie. Numai criminalii vulgari sânt lipsiţi de sbuciumări, fiindcă la ei lipseşte însăşi po-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromana.bcucluj.ro/mdr1901-1932

sibilitatea sensibilității... Deslușirile doctorului erau foarte politicoase, dar de o politețe rece, fie din pricina unui calcul, fie din pricina timidității.

— Totuși care este impresia d-tale până azi? stărui într'o zi Faranga pe un ton mereu delicat, dar subliniat de un imperativ.

Doctorul Ursu se roși puțin și ripostă îndată cu aceeași politețe, dar mai sec:

— Excelență, mă mă iertați... Eu aici am de răspuns cu conștiința mea de om și de medic — și țin deopotrivă la amândouă. Am obiceiul să-mi fac datoria totdeauna cât mai corect; cu atât mai mult doresc să mi-o fac în cazul fiului d-voastră. Dar nu pot scăpa din vedere că un tribunal mi-a încredințat o însărcinare deosebită de gingașă și că de răspunsul meu depinde aplicarea dreptății sociale. In astfel de împrejurări impresiile mele subiective trebue să amuțească. Oricât ar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vrea ele să fie de simpatice, nu se poate să influenţeze câtuş de puţin obiectivitatea absolută a rezultatului observaţiilor mele!

Bătrânului îi plăceau oamenii cu demnitate, de astă dată însă se simţea puţin jicnit. Ii mulţumi totuş, îi strânse mâna bărbăteşte şi-l felicită pentru seriozitatea ce o pune în împlinirea datoriei.

Incepu să fie îngrijorat. Mândria lui nu-i permitea să insiste mai mult la un medic tânăr şi complect străin. Ceeace aştepta dânsul nu se putea cere făţiş decât unui prieten. Ursu a putut să înţeleagă rostul vizitelor lor asidue şi deci ar trebui să-l servească acuma, dacă ar fi dispus să-l servească, fără alte explicaţii. Faptul că se înconjoară statornic de conştiinţă şi datorie avea o semnificaţie şi desigur nu era de bun augur.

Simţindu-şi astfel planul ameninţat, Faranga se hotărî să iea informaţii, în mod

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1937

discret, despre acest doctor Ursu. De pretutindeni primi relații strălucite: un medic deosebit de capabil, foarte harnic, citește mult și știe mult și, mai presus de toate, un model de conștiinciozitate și corectitudine... Mai află că e băiat dela țară, din părinți țărani, sărac, ajuns numai prin muncă și sârguință; apoi e foarte tânăr, cel mult cu doi-trei ani poate să aibă mai mult ca Puiu... Cu astfel de om era greu să facă vre-un compromis.

Și totuș Puiu trebue salvat!... O modalitate ar fi să-l mute în alt sanatoriu, în seama unui medic cu care să poată vorbi deschis. Dar o mutare ar putea stârni vorbe, poate chiar un scandal. Ursu însuși, cine știe, s'ar putea simți ofensat. Apoi ar fi nevoe și de autorizația parchetului...

— Dacă va trebui, vom recurge și la asta! își zicea Faranga, deși deocamdată era încă hotărât să mai aștepte. Acțiunile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bruscate le vom aplica mai târziu și numai la timpul potrivit!

Nu înceta deci de a vedea mereu pe doctorul Ursu și de a se interesa de toate amănuntele ce priveau pe Puiu. El însuși medita mult asupra crimei săvârșite și încetul cu încetul, cumpănind împrejurările, ajunse la convingerea că e rezultatul unei deformări sufletești subite. Adică tocmai de ce se temuse dânsul, efectul năpraznic al eredității unui neam cu sângele prea vechiu și neprimenit. Astfel Puiu nu mai era decât victima întâmplătoare, pe când vinovații adevărați sânt strămoșii cei mulți care, întrecându-se să păstreze neprihănit sângele neamului, au acumulat și germenii pierzaniei. Ar fi o nedreptate strigătoare să fie osândit bietul Puiu să ispășească un păcat de care el, după orice dreptate omenească, nu poate fi făcut răspunzător...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dpi=1901-1932

XVIII.

Puiu avea acuma o mască permanentă de surâs amar pe faţă. Işi dăduse seama, din ziua înmormântării Madeleinei, că trebue să găsească numai în sufletul său mângăerea şi liniştea spre a putea lupta cu primejdiile dinafară şi dinlăuntru. Atât bătrânul, cât şi tante Matilda, deşi fiinţele cele mai apropiate de dânsul, s'au dovedit în fond străini de suferinţele lui adevărate. In clipele cele mai grele, tocmai atunci, omul e sortit să rămâe singur. Deabia atunci i se lămureşte că el constituc o lume separată, complicată, fără legături cu ceilalţi oameni şi restul lumii, decât doar materiale. Oamenii comunică

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

între ei prin semne convenționale și astfel și-au făcut iluzia deșartă că se și înțeleg. In realitate fiecare atribue celorlalți ceeace simte dânsul și atâta tot. Legături directe omul numai cu Dumnezeu poate să aibă dela care a și dobândit conștiința existenței. Tragediile ca și bucuriile cele mari omul le trăește totdeauna în deplină singurătate și deaceea, când își simte sufletul mai sfâșiat, își simte și singurătatea mai mare.

Descoperirea aceasta era și mai dureroasă pentru el a cărui viața nu-l poftise niciodată, până acuma, să se coboare în sine însuși. Viața lui s'a petrecut toată și mereu numai la suprafață. Fericirile ca și nenorocirile lui au fost în funcție de mici întâmplări dinafară. Idealul lui cotidian se epuiza în cucerirea unei femei, și doar ca o țintă neguroasă și foarte depărtată îi plutea dorința de-a merge pe urmele bătrânului, adică de-a intra în po-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

litică şi poate chiar de-a ajunge ministru. Făcuse exact atâtea studii cât sânt strict necesare spre a dobândi o diplomă de care nu avea să se folosească niciodată. Îi trebuia cel mult un titlu pentru viaţa „serioasă“ de mai târziu. Dela majorat bătrânul îi pusese la dispoziţie întreg venitul din moştenirea mamei sale care-i permitea să trăiască larg, să-şi satisfacă toate capriciile, să ducă a viaţă cum visează cei mai mulţi tineri: petreceri, femei, sporturi... Cartea nu i-a plăcut decât ca stupefiant contra insomniei. Cel puţin specialitatea lui îl plictisea de moarte... Asemenea viaţă nu cunoaşte explorările introscopice, nici măcar îndoelile. Conflictele ei de conştiinţă privesc numai oportunităţile morale codificate în legile suple ale cavalerismului monden.

De când i s'a rostogolit însă în calea vieţii o catastrofă a trebuit să se obişnuiască a-şi privi sufletul faţă 'n faţă. Zile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întregi s'a sbuciumat până a izbutit să lapede trecutul și să înțeleagă aevea prezentul. Așa a ajuns să-i fie rușine de timpul când toată grija i se concentra numai asupra sa însuși, când nu s'a gândit și s'a frământat decât cum să scape el din strânsoare, prin înșelăciune, prin protecție, prin orice mijloace, când durerea lui cea mare era în fond regretul de-a trebui să renunțe vremelnic la plăcerile vieții de până atunci. Pe-atunci, de Madeleine, căreia el îi curmase zilele și care zăcea încă pe catafalc, deabia își aducea aminte, ba chiar încerca să-i înăbușe amintirea. Nici remușcări sincere și profunde n'a avut, căci toată preocuparea lui a fost el și numai el...

Tocmai în ziua înmormântării a început să se desmetecească puțin. Atunci, lângă fereastră, în genunchi, în frântura de rugăciune și-a găsit sufletul întâia oară. De-atunci amintirea ei nu-l mai spăimânta,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ci îi înfrumuseța singurătatea. Indată ce închidea ochii, o vedea pe Madeleine, și ziua și noaptea. Ea sosea, se așeza lângă el, îl contempla blând cu privirea ei voalată, melancolică, și privirea aceasta îi picura în suflet un balsam mai binefăcător. Era tăcută cum fusese și în viață; nu-i vorbea niciodată. Numai el o asalta cu întrebări, o descosea și mai ales o ruga cu lacrimi fierbinți să-l ierte. Ea îi zâmbea trist și, drept răspuns, îl săruta pe frunte cu buze reci... Cu sărutarea aceasta și ochii umezi se deștepta totdeauna. Astfel amintirea Madeleinei îi devenise singura alinare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XIX.

A şaptea zi Puiu fu chemat iarăş în cabinetul doctorului Ursu. Fără să-şi dea seama îl cuprinse o nelinişte. Persista într'însul impresia că doctorul îl urăşte şi-i răspundea instinctiv printr'un sentiment de frică amestecată cu repulsiune. Vizitele cotidiane le primea indiferent; se obişnuise cu întrebarea lui stereotipă „ce mai nou“ şi cu privirea lui sflederitoare, Acuma însă ştia că iar va începe chestionarea, iar îl va chinui cu cercetări în trecut... Pentru sufletul lui simţea că ar avea nevoe numai de pace şi tăcere.

Doctorul însă păru de data aceasta mult

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rndrr1931-1932

mai înviorat şi mai prietenos. Ii vorbea mai onctuos, zâmbea chiar din când în când... Doar privirea îi era cea veche, bănuitoare şi rece.

— Ei, domnul meu — îi zise, după ce-l aşează pe acelaş scaun, cu un glas care-i pipăia inima — se pare că te-ai mai liniştit şi deci vom putea sta de vorbă mai pe îndelete?

— Da — mormăi Puiu, scurt şi apăsat.

Ursu îi vorbi apoi de analize, despre vizitele domnului Faranga, despre cum îşi petrece timpul, despre lecturi, sărind dela un subiect la altul fără nici o legătură parcă frazele ar fi fost rostite numai pentru a-i masca privirea care căuta să-l surprindă sau să-l sugestioneze. Puiu nici nu lua în seamă înţelesul spuselor lui, îi urmărea însă ochii ca şi când i-ar fi fost frică să nu-l străpungă. In aceeaşi vreme îşi simţea sângele înfierbântându-se. Era sigur că doctorul ştie tot: că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr 1901-1932

n'are nimic, că e sănătos tun și deci complect responsabil de crima săvârșită, dar nu vrea să se descopere și caută să-l toarture... Se întreba pentruce, nu găsea nici un motiv și se înfuria.

— Acuma iar am să te rog să-mi dai unele lămuriri, poate indiscrete, dar absolut necesare pentru a-mi putea forma convingerea asupra... Insfârșit! zise Ursu frecându-și mâinile și, pentrucă nu-și terminase gândul, se duse până la biurou unde răsfoi niște hârtii.

Cabinetul era al profesorului Demarat. Luminos, încărcat cu diverse aparate și multe cărți, avea la mijloc o masă de consultații ce semăna cu un pat de campanie, iar în colț, lângă fereastră, un biurou prea mic față cu mărimea odăei. Pe pereți atârnau diferite tabeluri și grafice, portretul profesorului și, deasupra biuroului, o fotografie care atrăsese atenția lui Puiu încă de rândul trecut: o figură

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cam pătrată, colțuroasă, tinerească, cu niște ochi severi și pătrunzători.

— Poftim! răspunse dânsul mișcându-se nervos pe scaun.

Doctorul, la biurou, cu capul plecat, părea că-și rânduește întrebările sau poate se sfiește. Deodată însă se apropiă, șezu lângă Puiu și zise moale, insinuant:

— Din anunțul mortuar am văzut că soția d-tale se numea și Mădălina...?

Puiu tresări, îi veni să se scoale și să refuze a răspunde. Își aminti exclamarea doctorului când a zărit, în odaia sa, în „Universul", necrologul. Și iată-l că revine... Rosti vexat:

— Era numele ei...

— Dar știam că o chema Madeleine? stărui medicul. In orice caz lumea o cunoștea subt numele de Madeleine?

Puiu nu se mai putu stăpâni și făcu dârz:

— Nu văd ce legătură poate avea nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdm1901-1932

mele nevestei mele cu cercetările d-tale medicale?

Obrajii doctorului se împurpurară, iar în ochi îi izvorî o lucire aspră, nervoasă. Ripostă totuş cu voce calmă:

— Legătura îmi permit să o văd eu... Dealtfel nu vreau să crezi că prin întrebările mele caut să te plictisesc sau să-ţi smulg vre-o mărturisire dezagreabilă pentru d-ta sau familia d-tale. Iţi spusei şi data trecută: ca să pot stabili gradul de responsabilitate într'o anume situaţie trebue să-mi dai posibilitatea să cunosc toate lucrurile, oricât ar părea de neînsemnate, care ar lumina într'un fel sau altul momentul critic... Firește, dacă vre-o curiozitate de-a mea crezi că atinge anume taine care trebue să rămâie taine, n'ai decât să nu răspunzi şi eu nu voi insista...

Bănuiala aceasta jicnea mai rău pe Puiu. I se părea nesuferit ca cineva, şi mai cu seamă doctorul să-şi închipuie că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ar putea fi cine știe ce secret rușinos în trecutul Madeleinei sau al lui. Răspunse îndată cu un surâs silit și disprețuitor:

— Te înșeli, onorate domnule doctor, dacă bănuești ceva, și mă ofensezi! Și nu e deloc cavaleresc să mă ofensezi când mă aflu subt scutul d-tale!

— Pardon, pardon! protestă Ursu cu vioiciune. Aici nu poate fi vorba nici de bănuială, nici de ofensă și cu atât mai puțin de cavalerism. In fața doctorului și a duhovnicului încetează cavalerismul și începe spovedania!

— Nici nu m'am dat în lături! replică Puiu mai enervat. Mi s'a părut doar curioasă insistența d-tale asupra unor lucruri... Dar dacă vrei, îți spun bucuros tot! Să știi însă că povestea e cam lungă, doctore!

— Spune-o pe scurt! apăsă Ursu mulțumit.

Crezu că vede în ochii doctorului o în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

doială ironică și asta îl îndârji. Începu brusc, nervos, sacadat:

— Toată chestia pornește dintr'un capriciu al tatălui meu, numai din capriciul lui.. Vei vedea și d-ta și ai să-mi dai dreptate!... Fiindcă nu m'a avut decât pe mine, i-a intrat în cap să-și asigure prin mine urmași mai solizi de cum am fost eu... (Râse nervos și se îndreptă pe scaun). El, bătrânul adică, are o teorie nostimă, poate să fie și științifică, te pomenești... Ei bine, zice că neamul nostru e condamnat să se stingă fiindcă de atâtea generații nu și-a mai împrospătat sângele și că împrospătarea se poate face prin amestecul cu un sânge nou, sănătos, tânăr, plămădit cu pământ... Brrr!... Și așa, cum eu eram singurul Faranga, eu aveam datoria să mă sacrific pentru neam și să mă însor cu o fată dela țară pe care mi-o va alege dânsul la timp... Sacrificiul, spun drept, nu mi se părea tocmai atât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

de acablant. Imi închipuiam că nu voi fi silit să păstrez o fidelitate excesivă, ba din contra, viitoarei mele neveste. Apoi planul avea ceva romantic și atrăgător: să cutreeri satele căutând o țărăncuță nostimă pentru un boer ca s'o iea de nevastă... Dar astea sânt considerații generale, ca să zic așa, și ți le-am expus numai ca să înțelegi restul!... (Se opri deodată, cu ochii mari, uluit, ca și când n'ar mai fi știut să continue. Apoi își reveni și surâse). Ei da! M'am întors după războiu sublocotenent, ca toată lumea. Nu făcusem nimic, firește, nici nu văzusem frontul. Tata veghiase sever asupra mea ca nu cumva să devin erou. Și, îndată ce am lepădat uniforma, m'a prevenit că, pentru orice eventualitate, ar dori să mă vază așezat, adică însurat. Prea bine! Să-mi găsească mireasă și sânt gata!... Până să-mi găsească însă... (Făcu un gest cu mâna). Cum socotea el să di-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

buiască o fată pe placul lui și al meu, habar n'am. Nici nu l'am întrebat niciodată... Insfârșit, într'o Duminecă, bătrânul hotărâse să plecăm cu mașina la moșia unui unchiu de-al meu, în Argeș, la Mănești, să petrecem acolo vre-o trei zile. Trebuia să plecăm devreme ca să ajungem acolo cam pela amiazi. Fiindcă bătrânul a avut nu știu ce afaceri neprevăzute, am plecat târziu, aproape la prânz. Contam totuș să sosim pela trei. Din pricina șoselelor proaste și a anvelopelor uzate, căci tata totdeauna se sgârcește la cheltuelile mașinei, am avut o serie de pane de cauciucuri enervante, încât deabia la cinci izbutim să debarcăm într'un sat de unde mai trebuia să facem cel puțin o oră până la Mănești. Camerele de rezervă ne erau epuizate, iar noi muream de foame. In șosea nemerim un han, mizerabil, dealtfel ca și satul. Ce are a face! Oprim puțin să luăm ceva și, între

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

timp, şoferul să-şi pregătească, pentru orice eventualitate, câteva camere. Hangiul, un tip foarte insinuant, se oferă numai decât să ne improvizeze o masă princiară, iar până se face masa ne îndeamnă să vedem hora satului, că, zice, sânt fete tare frumoase aici şi hora e chiar în bătătura din dosul hanului. Fiindcă nu ne vedea entuziasmaţi, hangiul deveni mai stăruitor: „Mai ales trebue să vedeţi — zice — ciuleandra care nicăiri nu se joacă mai straşnic ca la noi. Avem şi lăutari anume... E ceva fain de tot!“

— Da, şuleandra — murmură, foarte încet, doctorul care asculta calm, cu o privire rece.

— Ai auzit şi d-ta de jocul acesta curios? se întrerupse Puiu brusc, mirat parcă şi în acelaş timp încântat.

— Nnda... — repetă doctorul, cu o imperceptibilă tresărire, ca şi când i-ar fi părut rău că i-a scăpat cuvântul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dir=1901-1932

Se făcu o pauză. Puiu zâmbea confuz și mai aștepta să spună ceva doctorul. Pe urmă tăcerea îl supără și porni mai nervos:

— Ei da... Ciuleandra... Insfârșit hangiul ne conduce într'un ceardac de unde într'adevăr puteam privi hora ca dintr'o loje de teatru... La început, poate pentrucă-mi era și foame, nu mi s'a părut nimic deosebit. Horă ca toate horele, fetele așa ș'așa, flăcăii să nu mai vorbim. Dealtfel jucau o horă obișnuită, fără nici un haz... Apoi a venit ciuleandra... Ei bine, doctore, cine n'a văzut ciuleandra nu-și poate închipui ce înseamnă beția dansului! (Se aprinse. Ochii îi luceau într'un zâmbet fierbinte). Incepe ca o horă oarecare, foarte lent, foarte cumpătat. Jucătorii se adună, se înșiră se îmbină, probabil după simpatii, ori la întâmplare, indiferent. Pe urmă, când se pare că oamenii s'au încins puțin, mu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

zica prinde a se agita și a se iuți. Ritmul jocului se accelerează, firește. Jucătorii, cuprinși pe după mijloc, formează un zid compact de corpuri care se mlădie, se îndoaie, se răsucește și tresaltă cum poruncesc lăutarii. Cu cât se aprind mai tare jucătorii, cu atât și muzica se aţâţă, devine mai svăpăiată, mai sălbatecă. Picioarele flăcăilor scapără vijelios, schiţează figuri de tropote, sărituri de spaimă, svâcniri de veselie. Apoi deodată, cu toţii, cu paşi săltaţi şi foarte iuţi, pornesc într'un vârtej. Zidul viu se avântă când încoace, când încolo, lăutarii pişcă vehement strunele înăsprind și ascuțind sunetele cu câte-un chiot din gură la care încearcă să răspundă altul, din totul jucătorilor, curmat însă și înghițit de năvala ritmului. Acuma șirul, tot încovoindu-se și strângându-se, ca un șarpe fantastic, începe să se încolăcească, să se strângă, să se grămădească până ce se transformă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

parcă într'un morman de carne fierbinte care se svârcolește pe loc un răstimp ca apoi, pe neașteptate, să se destindă iarăș, ostenit ori prefăcut, în tact cuminte, lăsând să se vază fețele roșite și vesele ale jucătorilor. Dar lăutarii se înfurie că s'a înmuiat jocul, își întărâtă iar cântecul, mai puternic, mai stăruitor. Șiragul de jucători, parc'ar vrea să sfideze și să stârnească pe lăutari, se repede mai furtunos, picioarele hurducă pământul cu bătăile, vârtejul pornește din nou, mai strâns, mai încăpățînat, se încolăcește iar și iar se descolăcește și, în cele din urmă, se încheagă într'un vălmășag de trupuri zdrobite. Așa, pe loc, câteva minute, nu știu cât timp, în acelaș ritm nebunesc, flăcăi și fete se frământă, tremură, ropăe... De câteva ori clocotul de patimă e străpuns de chiote prelungi, țâșnite parcă din străvechimea vremurilor, sau de vre-un țipăt de fată cu sânii aprinși de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

strânsoare... Și așa, jocul pare că va continua până ce toți jucătorii își vor topi sufletele într'o supremă înflăcărare de pasiune deslănțuită... Dar, brusc, ca și când l'ar fi tăiat cu foarfecele, cântecul se frânge și îngrămădirea de tineri se risipește într'un hohot de râs sălbatec ca gemătul unei imense plăceri satisfăcute, încât chiar văile se umplu de un cutremur parcă furia patimei omenești ar fi deșteptat până și instinctele de amor de mult înțelenite ale pământului...

Puiu se opri. Era schimbat la față, cu ochii înflăcărați, cu obrajii umezi de o sudoare invizibilă, cu buzele arse de un fior. După câteva clipe, parcă deabia atunci ar fi descoperit prezența doctorului, se cutremură, își trecu amândouă mâinile prin păr și reluă, căutând să-și tempereze avântul:

— Nu știu ce impresie ți a făcut d-tale ciuleandra asta, spuneai adineaori că o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cunoşti, dar eu, mărturisesc fără înconjur, şi azi, după atâţia ani, numai amintindu-mi-o mă simt cuprins de o patimă cumplită. Chiar tata, care e destul de bătrân să nu-l mai impresioneze orice, mi-a spus atunci aproape extaziat şi pe franţuzeşte, căci el toate definiţiile entuziaste numai în franţuzeşte le formulează,—zice: *„C'est quelque chose comme une tarentelle collective ou comme une danse de guerre d'un clan sauvage!"* In orice caz eu şi azi cred că singură ciuleandra, din câte jocuri cunosc, poate să o manifestare a adoraţiei supreme, ba explice extazul dansului, al dansului ca chiar al dansurilor religioase care se sfârşeau prin mutilări sau sacrificii umane... Insfârşit eram vrăjit şi terifiat. Aşteptam cu o înfrigurare dureroasă reînceperea jocului şi-mi era teamă că nu va reîncepe din pricina extenuării participanţilor. Cârciumarul, pe care nu mă putui stăpâni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniaro/ndr1901 1932

să nu-l întreb, mă asigură râzând viclean că aici numai ciuleandra merge acuma până se înoptează, c'așa-i obiceiul, doar să se odihnească puțintel lăutarii. Aveam emoție ca la un examen absolut nepregătit... Și deodată chemarea lăutarilor: strunirea instrumentelor! Ciuleandra reîncepea... Nu mai avui răbdare. Șoptii tatălui meu: „*Je veux essayer cette danse, papa, qu'en dîtes vous?*“ Mi-a răspuns zâmbind: „*Vas-y!*“ Până să-mi răspundă mă și repezisem. M'am agățat în horă la întâmplare. Am avut totdeauna o credință fanatică în puterea hazardului. Sânt convins că hazardul, cu capriciile lui, e promotorul adevărat al tuturor faptelor mari din istoria omului, aș zice al întregei civilizații omenești, ba chiar stăpânul real al întregului univers... Ei bine, acest misterios diriguitor al destinelor noastre mi-a dăruit la dreapta o vecină extraordinară, o fetișcană de vre-o paisprezece

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ani, o brună nespus de delicată, coborîtă parcă dintr'un tablou de Grigorescu, cu niște ochi albaștri umezi și fierbinți care mi-au aruncat o privire atât de stranie că mi-a răscolit dintr'odată toate străfundurile inimii. Era înălțuță, bine făcută, capul gol cu părul despărțit în două coade lăsate pe spate... I-am trecut brațul pe după mijloc. Avea carnea ca piatra. Ea mi-a cuprins gâtul cu stânga. Îi simțeam mâna aspră, mă frigea și mă alinta ca o desmierdare. Intorsei capul spre ea. Iiea albă și înflorită ascundea doi sâni abia împliniți ai căror muguri se sbuciumau sfios pe borangicul ieftin. Se uită și ea la mine și râse ciudat, cu o gură minunată și cam batjocoritoare. Pe urmă repede suci capul în cealaltă parte, ca și când i-ar fi fost rușine de mine sau de oameni pentrucă s'a uitat la mine... Dar jocul începuse. Nu-l știam și nici nu aveam nevoe. Ritmul muzicii și pornirea celorlalți mă duceau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca un șuvoi irezistabil. Uneori corpul fetișcanei mă atingea și atunci eu îi strângeam mai tare mijlocul. Ea răbda strânsoarea mea, însă cu o ușoară strâmbătură parc'ar fi vrut să-mi demonstreze că nu-i face plăcere. Aceasta mă îndârjea. O țărăncuță ca asta să mă respingă pe mine care în saloanele bucureștene aveam reputația de mare cuceritor de inimi femeești? In furia jocului ajunse să se lipească de mine atât de mult că-i simțeam respirația. Eram ametit de vârtejul ciulendrei ca și de pofta lacomă ce mi-o strânse îndrăcita de fetiță. Am întins gura și am sărutat-o repede pe colțul buzelor. Surprinsă și neputându-se apăra altfel, și-a înfipt dințișorii în obrazul meu, ca o pisică supărată, și apoi a dat un țipăt scurt, de mulțumire. Un flăcău strigă râzând gros: „Nu te lăsa, boerule!“ Am râs și eu prostește, a râs și fata, roșită, aprinsă de osteneală. Iar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

peste câteva clipe, la altă învălmășire, am sărutat-o din nou și ea n'a mai putut să-mi răspundă, ci doar s'a încruntat cu necaz... Pe urmă când s'a isprăvit ciuleandra și în vreme ce toți se risipeau, eu am rămas de mână cu ea. „Cum te cheamă, fată frumoasă?“ „Mădălina!“ murmură ea rușinată, privindu-mă pe subt gene. „Mădălina și mai cum?“ „Mădălina Crainicu“ șopti scurt atunci, se smulse din mâna mea și alergă într'un suflet subt un copac unde, la umbră, chicotea un cârd de fete. Stătui acolo, pe loc, câtva timp, fascinat, cu ochii după ea. Fascinat de joc și fascinat de fată... Când îmi revenii puțin în fire, urcai în ceardac la tata și-i zisei cu hotărâre și însuflețire: *„Papa, j'ai trouvé ce que vous désirez!“* Bătrânul primi cu oarecare răceală declarația mea. Nu era deajuns să-mi placă mie, important era să-i placă lui. Totuș ceru îndată informații dela han-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

giu! Aflarăm că Mădălina e fata unei văduve cu încă patru copii, femee săracă, dar harnică și cinstită. „Fata e cum se cade?“ întrebă tata. Cârciumarul se închină: „Se poate, boerule?... Apoi n'o văzurăți că e chiar copil, să tot aibă vre-o trei-paisprezece ani. Că s'a prins și ea în horă? E primită așa, mai mult de haz, că-i fată desghețată și joacă bine... Altfel însă se poate...?“ Bătrânul totuș stărui implacabil: „Tatăl ei din ce cauză a murit?“ „In războiu, cucoane, un glonț nemțesc l'a omorât la Predeal!“ Atunci tata dori s'o vază mai deaproape. Hangiul, îndatoritor, strigă numai decât: „Ia chemați încoace, măi oameni, pe Mădălina Crainicului, s'o vază boerii!“ Și urmă către tata: „Dacă ați vrea s'o angajați la d-voastră, v'ați face mare pomană, că maică-sa deabia mai știe cum să-și ție zilele cu atâția copii pe cap...“ Mădălina fu adusă mai mult cu forța până la scara

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniei.ro/nr.1901-1932

ceardacului de unde cârciumarul o luă de mână şi se apropiă cu ea, dojenind-o: „Nu fii neroadă, fato, când vor boerii să-ţi vază mutra!“ Tata, examinând-o cu mare atenţie, îi puse câteva întrebări la care răspunse pe jumătate ea, pe jumătate hangiul. Toată lumea dela horă se adunase în jurul ceardacului să afle ce vor boerii cu Mădălina. Ca să evite aglomeraţia, deşi altfel simţeam c'ar fi dorit s'o mai descoase, bătrânul îi dădu drumul, să umble sănătoasă. Rămase gânditor, iar când ne mai slăbi puţin hangiul cu explicaţiile şi insistenţele, îmi zise grav: „Fata e drăguţă, nici vorbă, dar trebue să mai chibzuim!“ „Să ştii, tată, că eu pe asta o vreau!“ Am observat că insistenţa mea nu-i displăcea, precum nu-i displăcuse nici fata. Peste un sfert de oră plecarăm mai departe şi sosirăm cu bine, fără nici o altă pană, la Măneşti. Două zile, cât stăturăm acolo, bătrânul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1937

nu-mi mai şopti nimic despre Mădălina. Il simţeam totuş că numai la ea se gândea şi că-şi întocmea planul de bătaie. A treia zi, la întoarcere, oprirăm iar în Vărzari. Hangiul ne călăuzi la mama Mădălinei şi pe drum ne povesti, cu mare aparat de amănunte, că tatăl fetei a fost omul cel mai voinic din sat, un bărbat straşnic şi bun ca rădăcina de leac, încât toată lumea îl regretă.

„Mai bine piereau zece alţii şi se întorcea dânsul!“

Când ne văzu mama Mădălinei intrând în ogradă, să se topească de zăpăceală. Ne pofti totuş, cu ajutorul hangiului, în casă. O murdărie şi o sărăcie cum numai la noi la ţară se găseşte. Mădălina se silea să mai ascundă ce se putea, să nu găsească mosafirii prea urât... Şezurăm. Tata, solemn şi grav, spuse îndată verde, fără ocoluri, că doreşte să iea pe Mădălina şi să o mărite cu mine. Vădana căzu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr-1901-1932

pe laviță de spaimă. Insuși hangiul deveni perplex căci la așa ceva nu se așteptase. Se uită chiar pe furiș puțin bănuitor la noi, dacă n'am fi cumva niște înșelători cum umblă atâția de ademenesc femei ca să le precupețească pe urmă cine știe pe unde. Bătrânul însă continuă cu amănunte: Mădălina va fi adoptată după toate formele de mătușa Matilda, va primi o educație distinsă și, mai târziu, când va sosi timpul, va deveni soția mea. Speră că fata are să mă iubească. Pelângă adopțiunea Mădălinei, mai constituia o zestre de cincizeci mii lei pentru fetița cea mai mică a vădanei... Femeei nu-i venea a crede nimica, zâmbea mereu tâmpit, se ștergea la gură cu colțul năfrămii și, printre picături, ocăra pe cei doi copilași care se hârjoneau după cuptor... Insfârșit, să nu mai lungim vorba degeaba. O oră de tratative și târguială s'au terminat cu o învoială categorică. Femeea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nor/1901-1932

dădu mâna cu tata și cu mine, în vreme ce Mădălina, care mai eșise pe-afară de câteva ori, acuma ghemuită lângă ușă, începu să plângă, bâlbâind speriată, aproape îngrozită: „Mămucă, nu mă da! Nu mă da, mămucă!“... Ca să nu fie nici o îndoială în privința seriozității afacerii, merserăm întreg alaiul la primărie unde tata repetă declarația despre intenția mătușei Matilda de-a adopta pe Mădălina și promisiunea lui că va înzestra pe o copilă de-a văduvei, drept care depunea, în mâinile ei și în fața primarului, zece mii de lei, restul urmând să fie vărsat după ce se vor fi împlinit toate formele adopțiunii Mădălinei... Pe urmă Mădălina fu îmbrăcată în straele de sărbătoare, în cele dela ciuleandra, pe urmă o luarăm între noi în mașină și ne întoarserăm la București...

— Da! zise atunci doctorul Ursu cu glas aspru și ciudat,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr 1901-1932

Puiu se opri nedumerit, ca și când glasul doctorului i s'ar fi părut suspect.

— Te-am întrerupt numai pentrucă te văd prea ostenit! adăogă doctorul imediat, observând impresia ce a făcut-o întreruperea lui.

Fața lui Puiu se lumină. Atenția doctorului îl măgulea. Nu simțise nici o oboseală, dar acuma parcă o toropeală începea să-l încerce. Totuș, vrând să răspundă la amabilitate cu amabilitate și apoi socotindu-se negreșit dator să lămurească chestia Madeleinei încât să nu mai poată rămânea nici un fel de bănuială în sufletul doctorului, Puiu reluă îndată cu un surâs recunoscător:

— Mulțumesc, doctore, ești foarte drăguț, dar mă simt foarte bine... Și, va să zică, sosim în București și tragem direct la tante Matilda căreia tata îi încredințează pe Mădălina cu avertismentul să vegheze asupra ei ca ochii din cap și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai cu seamă s'o ferească de mine ca nu cumva... Ei, biata mătușa Matilda înmărmuri când se pomeni așa din senin cu o fiică adoptivă, culeasă cine știe de unde, dar se îmblânzi îndată ce tata îi spuse că zestrea Mădălinei rămâne în sarcina lui personală și deci tante Tilda, cam avară din fire, să nu-și teamă moșioara și celelalte, căci le va putea lăsa cui dorește, dacă niște nepoți obscuri vor merita, firește, mai mult dărnicia ei decât fetișcana asta adorabilă... In zilele următoare au fost conciliabule grave și interminabile între tata și tante Matilda asupra Mădălinei. Discuția privea, evident, educația ce avea s'o primească fata. O nemțoaică strașnică fu angajată, înainte de a cădea ei de acord, ca s'o cioplească deocamdată cât e necesar pentru a o putea expedia apoi în străinătate. Intr'o lună Mădălina era de nerecunoscut. Devenise o domnișoară încântătoare tocmai prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

stângăcia ei. Mătușa îi schimbase numele în Madeleine chiar de a doua zi. Zicea că-i vine mai la îndemână, căci tante Tilda are o slăbiciune aproape bolnavă pentru tot ce e franțuzesc și crede că orice femee bine crescută trebue să vorbească perfect franțuzește și cu accent parisian. Fata, firește, nu se împotrivi nici la schimbarea numelui, cum nu se împotrivise la nimic. Mie mi-a mărturisit totuș peste câteva zile, că-i plăcea mai bine Mădălina fiindcă era mai dulce, ceeace într'adevăr mi se părea și mie și a recunoscut apoi și tata. Dar atâta concesie merita și tante Matilda, mai ales că îndrăgise grozav pe Madeleine și avea acuma ambiția să scoată din ea cea mai distinsă domnișoară căci, zicea, în Madeleine e stofă de adevărată cucoană... Cum se împlini luna, mătușa și tata urcară fata în tren și o însoțiră în Elveția, la un pension din Zürich, cel mai bun

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

din toată Elveția — tata spunea că din toată lumea — unde, cu profesoare speciale și cu program special, într'un an de zile urma să se rafineze și să învețe franțuzește și nemțește. In răstimp de un an tante Tilda s'a dus de vre-o cinci ori să o vază și să constate progresele, și de câte ori se întorcea, nu contenea cu laudele: „*C'est une petite merveille, Poly!*“ Pe mine, acuma, când îi făceam vre-o mojicie, mă amenința foarte serios că n'are să-mi mai dea pe Madeleine, că eu nici n'aș merita o fată ca ea... Deși programul inițial fusese să stea acolo numai un an, iar apoi să treacă un an la Paris și încă un an la Londra, tata hotărî să o mai ție un an la Zürich ca să câștige o bază cât mai solidă. Cum bătrânul purta toate cheltuelile, până și drumurile mătușei Tilda, hotărârea lui fu urmată întocmai, oricât tante Matilda, spălându-se pe mâini, obiecta că anul suplimentar fata l'ar fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

făcut mai cu folos în Franța, singura țară unde se pot însuși manierele civilizate și unde sufletul omului se poate rafina aevea... Intre timp trebuise să plec și eu la Paris să-mi iau un doctorat ca să fiu la înălțimea aspirațiunilor bătrânului. O singură oară am putut-o vedea la Zürich, în prezența mătușei care venise cu mine să mă instaleze. Ne abătuserăm înadins pela Madeleine. Ei bine, tante Matilda nu exagerase deloc de data asta. Madeleine era într'adevăr o minune. E inexplicabil ce repede se adaptează femeile! Îți făcea impresia că s'a născut principesă, atâta delicateță avea în toată înfățișarea, atâta simplitate și firesc în gesturile și atitudinea ei... Am vorbit, evident, numai franțuzește și am remarcat, spre rușinea mea, că ea vorbea infinit mai bine ca mine care, de când am deschis gura în lume, sporovăiam aproape numai în limba lui Voltaire. Pe urmă, cât am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marm1901-1937

stat la Paris, cu toate că în al doilea an o aduseseră și pe ea acolo, nu mi-a fost permis s'o văd decât de două ori, odată cu tante Tilda și a doua oară cu tata. Insfârșit când eu am venit acasă cu diploma în buzunar, ea a trecut în Anglia, ca să se împlinească întocmai programul stabilit. In toamna următoare apoi s'a întors și ea. Tante Matilda, mândră și încântată, a introdus-o numai decât în lume și profețiile ei s'au împlinit într'adevăr, căci într'o singură seară a cucerit Bucureștii. Am constatat că mătușa putea foarte lesne să-și ție amenințarea: în orice moment, zece pretendenți cel puțin, toți mai buni ca mine, ar fi fost gata să se prosterneze la picioarele Madeleinei... Firește, era o deosebire mare între Mădălina de odinioară, dela ciuleandra, și Madeleine de azi, o deosebire nu numai în ceeace se vedea, ci mai ales în sufletul ei. Mădălina fusese veselă, exuberantă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aproape sălbatecă, pe când Madeleine era blândă, discretă și melancolică, o melancolie care punea un mister în ochii ei, în surâsul ei, în glasul ei, și care, cel puțin așa spunea lumea, o făcea mai ispititoare... In aceeași iarnă tata mi-a reamintit că am douăzeci și șapte de ani, că Madeleine are optsprezece, și că deci a sosit momentul... Eram fericit. Niciodată vre-o comunicare de-a bătrânului nu mi-a produs mai multă bucurie. In cei patru ani îmi făcusem de cap, încercasem toate amorurile, dar Madeleine rămăsese în inima mea o icoană sfântă. O adoram cu atât mai profund cu cât despărțirea de patru ani mi-o împodobise cu nimbul unei taine. Și așa, după toate formele și pregătirile de rigoare, după o logodnă ceremonioasă, cununia s'a putut celebra îndată după Paști, acum patru ani...

Puiu stătu câteva clipe gânditor ca și când evocarea l'ar fi strămutat în altă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

lume. Se uită la doctorul Ursu, care îl privea nemișcat, zâmbi și urmă:

— Vezi dar bine acuma că nu e nici un secret inavuabil!... Cum s'ar fi putut ascunde lumii asemenea lucru și de ce să-l fi ascuns? Toată lumea care se interesa cunoștea povestea noastră. Firește, nu-mi putea cere nimeni și n'aveam nici un motiv să-i dau publicitatea cea mai largă, poate chiar prin Monitorul Oficial ori prin „Universul"... Era doar o chestie intimă, a noastră, care ne privea numai pe noi! Mie nu putea să-mi fie rușine de Madeleine, precum nici ea n'avea pentruce să se rușineze de Mădălina!

Doctorul, cu o vioiciune nefirească, insistă:

— Foarte frumos, dar tot n'am înțeles de ce s'a pus în necrolog Mădălina?

— Eu, de-aici, cum să știu, doctore? zise Puiu abătut că povestirea lui n'a izbutit să suprime toate obiecțiile docto-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rului. Imi închipuiesc însă că tata a pus, din delicateţă pentru amintirea ei. Căci noi, în familie, când o răsfăţam, îi ziceam Mădălina, iar ei îi plăcea. Şi noi găseam că i se potrivea mai mult acuma, când era atât de blândă şi de dulce, ca odinioară când fusese altfel...

Ursu tăcea, puţin încurcat. Părea că mai rumegă vre-o întrebare sau filtrează cele auzite. Puiu se roşise, dar ochii i se limpeziseră. In toată înfăţişarea lui era întipărită o reverie care pe doctor, când o observă, îl făcu să se scoale şi să-i zică brusc:

— Mulţumesc... Desigur ai obosit...

— Nu, nu — protestă Puiu cu o însufleţire sinceră. Mi-ai făcut un mare bine, doctore, nici nu-ţi închipui! La început, da, mă cam enervase întrebarea d-tale, recunosc şi te rog să mă ierţi. Nu-mi dădeam seama că astfel mă îndemnai să-mi reamintesc nişte momente atât de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fericite, să le retrăesc, să descopăr iarăș pe mica mea Mădălina, s'o reîndrăgesc... E tot ce puteai să-mi oferi mai plăcut!... Îți mulțumesc, mulțumesc!

Se repezi furtunos la doctorul Ursu, îi apucă mâna și i-o strânse puternic.

Doctorul, după ce îl conduse și-l dădu în grija internului, se spălă pe mâini parcă i-ar fi fost frică să nu se infecteze.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr-1901-1932

XX.

De-aici înainte Puiu aştepta cu drag vizitele doctorului, ca pe-ale unui prieten vechiu şi binevoitor. Ii zâmbea cu încredere mereu, deşi doctorul nu-i răspundea la fel, ba parcă devenise mai mohorât. Puiu însă nu voia să iea în seamă nimica. Işi zicea că sânt închipuiri de-ale lui pe care are să le regrete cum regretă acuma că l'a bănuit odinioară din pricina Madeleinei. In războiul ce-l ducea aici cu sine însuşi e fatal să exagereze importanţa fiecărui gest, să i se pară că descopere duşmănii... In cele din urmă însă ajunge să vază că toate au fost excrescenţe de-ale minţii lui înfierbântate,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de-ale sensibilității lui bolnăvicios de ascuțite...

Într'o zi, când se simțea mai mulțumit, bătrânul Policarp Faranga sosi mai agitat ca de obiceiu. Trimise îndată pe gardian să se plimbe pe coridor, fiindcă trebue să vorbească ceva particular cu Puiu. Avea un aer misterios și indignat care pe Puiu îl făcu să surâdă indulgent:

— S'a întâmplat ceva grav, tată?

— Puiule, e într'adevăr foarte grav! zise Faranga în picioare, într'o ținută aproape marțială. *Ce docteur est une canaille! Tu entends? Une canaille!...*

— Exagerezi, tată!

— *Du tout, du tout!* se enervă bătrânul. Am și hotărât: cu orice riscuri și stăruințî trebuie să te scot de-aici, să intri în observație în alt sanatoriu, la un om cum se cade! *Voilà!*

— Tocmai acuma când am început să mă simt mai bine? zise Puiu tot calm, tot îngăduitor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

— Şi mai bine ai să te simţi între nişte medici umani şi între prieteni, nu ca aici, duşmani! strigă Faranga, stăpânindu-se însă şi adăogând mai încet: Dealtfel m'am sfătuit azi mult şi cu Tilda. E şi ea absolut de părerea mea: trebue să te mutăm de-aici, să te scăpăm din ghiarele acestui doctor mizerabil!... Eu te-am adus aci contând pe Demarat, în grija căruia te puteam lăsa cu toată încrederea... Nu mi-am închipuit însă că...

Vorbind iar se înfierbântase. Se întrerupse, îşi smulse barba, ceeace însemna culmea enervării, făcu câţiva paşi şi se întoarse la Puiu, mai potolit:

— Aseară, la club, am stat de vorbă cu profesorul Dordea. M'a întrebat ce mai faci, cum îţi merge şi aşa am ajuns să discutăm şi despre doctorul Ursu. Dordea îl cunoaşte perfect. L'a avut elev. Ei bine, ştii ce-mi spuse Dordea? „Meritos, chiar excelent ca medic — zice — dar ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

om cu desăvârșire imposibil!“ Ai înțeles? Ce-mi pasă mie de calitățile lui profesionale dacă altfel e execrabil? Zice că de prin Universitate nu scăpa nici o ocazie să-și arate ura cea mai neagră împotriva ciocoilor, înțelegând prin ciocoi, firește, pe toți oameni de treabă care nu poartă ițari și opinci. Mania asta a lui era atât de cunoscută că Dordea l'a și întrebat odată cum se poate, un intelectual ca el, să afișeze niște concepții atât de barbare? Dar, zice, n'a putut smulge dintr'însul decât că ciocoii i-au zdrobit inima și alte asemenea bazaconii. Prin urmare vezi: e deajuns să fii ciocoi ca acest specimen primitiv să te urmărească cu ura lui maniacă!

— Și Dordea o fi exagerând sau l'a înțeles greșit — murmură Puiu nezdruncinat.

— Deloc! se încăpățină bătrânul. Dordea nu vorbește niciodată fleacuri și nici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu se ţine de clevetiri. Dacă mi-a spus lucrurile acestea, a vrut cu siguranţă să mă previe în mod fin să nu mă culc pe o ureche în privinţa ta şi să-mi iau măsurile din vreme. Evident, medic şi el, n'a putut să vorbească prea deschis... Şi dealtfel cuvintele lui despre el se coroborează cu diverse păreri ce a adunat Matilda de pela prietene de-ale ei dintre care unele au fost internate aici, în sanatoriu, şi l'au putut cunoaşte din contact direct, iar altele au avut prietene bolnave aici şi, venind mai des să le viziteze, l'au cunoscut indirect. Ei bine, nimeni nu spune decât că e un mojic fără pereche. D-na Ferentaru, o ştii, a fost bine inspirată când a zis că niciodată n'a văzut om cu nume mai potrivit ca acest Ursu nesuferit!

Totuş Puiu rămase neclintit în bunele-i păreri despre doctorul Ursu şi nici nu voia să audă despre mutarea în alt sanatoriu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Bine, Puiule — îl dăscăli Faranga — dar să nu uiți că de el depinde viața ta! De referatul lui!... Nu e prudent să-ți lași viitorul în mâinile unui om care e adversar declarat al clasei sociale din care faci parte!

Apoi, după multe zadarnice stăruințî, bătrânul îi destăinui că, în contra voinței lui de-a face vre-o intervenție, el, Policarp Faranga a fost aproape în fiecare zi la Ursu și, cu toate aluziile lui discrete, firește, n'a reușit să-i scoată măcar un cuvânt liniștitor, necum binevoitor.

— Nu ți-am spus că odată a fost chiar nedelicat! sfârși el cu amărăciune. N'am făcut caz pentrucă orice gest al meu s'ar răsfrânge asupra ta care te afli în puterea lui. Destul că a îndrăznit să nu fie cât trebuia de cuviincios față de mine, om bătrân și cu o situație care ar merita să-i comande cel puțin respect!

Nimic nu putea însă să clatine convin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gerea lui Puiu care în cele din urmă, zise îndurerat:

— Ce rău mai mare să-mi facă el decât mi-am făcut eu însumi prin ceeace am făcut? Că are să-mi dea un certificat de responsabilitate? Ei și? Ar fi oare asta o catastrofă mai grea decât moartea Madeleinei?

— Ar fi și moartea ta, Puiule! tresări bătrânul. Ar fi a doua crimă ce m'ar lovi și pe mine!... Una ajunge, Puiule! A doua trebue evitată cu orice preț!... Insăși Mădălina, sărmana, n'ar dori să fie astfel răzbunată!

I se umpluseră ochii de lacrimi. Se întoarse spre fereastră, scoase batista și, prefăcându-se că-și șterge nasul, își opri plânsul ca nu cumva să-l vază copilul și să-și strice dispoziția.

— Nu te-am adus aci—continuă apoi—ca să sfârșești acolo unde puteai să începi! Te rog dar să cumpănești bine când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1937

persişti într'o atitudine sentimentală absolut nepotrivită cu împrejurările!

Puiu ripostă deodată ca şi când l'ar fi jicnit:

— Bine, tată, d-ta vorbeşti parcă acuma ar mai avea vre-o importanţă micile trucuri avocăţeşti! Parcă de-aci încolo m'ar mai putea interesa lumea dinafară!... Ca să mă împac cu lumea aceea, ar trebui să înşel, să mă prefac că sânt nebun... Ei, asta nu se mai poate, tată, cu nici un preţ! Nu vreau să înşel, să-mi mai încarc conştiinţa şi cu o înşelăciune spre a scăpa de urmările unei crime! Nu pot!... Şi chiar dacă aş fi atât de ticălos să vreau, n'aş şti cum să simulez, iată!... Prin urmare stau aci, cum aş sta oriunde, şi aştept liniştit să vie ceeace trebue să vie!

— Intr'adevăr, ai dreptate — zise bătrânul Faranga încet. Tu ai aici atâtea frământări şi eu mai vin cu... *C'est fini!*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?rdr=1901-1932

Plecă apoi amărât, precum și Puiu rămase amărât. Fiecare se plângea în sine de cellalt că nu vrea să-l înțeleagă.

— Eu să-mi văd de cele prezente, căci cele viitoare vor veni la timpul lor! își zise Puiu resemnat și totuș mândru că nu s'a lăsat înduplecat.

— *Il faut agir,* Tilda, *mais sans plus compter sur lui!* zise trist bătrânul Faranga ajungând acasă la Matilda.

Și Matilda aprobă cu înflăcărare:

— *C'est ça, mon vieux Poly! Il faut le sauver malgré lui!*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

XXI.

Fiindcă lui Puiu îi era silă să citească ziarele, i le citea gardianul şi astfel deveneau amuzante. Andrei Leahu mai mult silabisea decât citea şi tocmai asta îi plăcea lui Puiu. Grăbit nu era deloc; dimpotrivă încetineala fără voe în cetire a gardianului umplea mai mult timpul, scurtându-l. Şi cum noutăţile nu-l interesau, asculta numai glasul cela cu intonaţii de şcolar silitor, cu repeţiri de silabe până să ghicească un cuvânt, cu câte-o observaţie printre fraze complectând conţinutul mai deseori presupus decât înţeles aevea. Leahu însuşi se bucura mai cu seamă când descoperea în gazetă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

ceva despre Argeș, județul lui; iar odată când, din întâmplare, văzu și satul său într'o înșirare de comune, vizitate de ministru excesiv de activ, toată ziua, de zeci de ori, s'a întors la pagina respectivă, oftând gânditor și cu mare părere de rău:

— Va să zică a umblat și pela noi!... Oare ce s'o fi întâmplat de a trecut?

Dealtfel Puiu, fiindcă observase câtă plăcere îi face, îl punea mereu să-i povestească de pe-acasă orice îi venea în minte. Leahu începea totdeauna, sfios și nehotărât, despre boerii pe care-i cunoștea: c'au fost așa și au dres așa, că în cutare an oamenii nu s'au putut învoi, că odată au venit pălmași străini tocmai din Secuime... Deabia pela sfârșit scotea la iveală povestirile despre pățaniile țăranilor în privința cărora amintirea lui era inepuizabilă...

Acuma, după ce plecă bătrânul, ca să-și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

alunge cu totul urâtul ce-i apăsa sufletul mai rău ca totdeauna, trecu în anticameră, se întinse pe patul gardianului, ca de obiceiu, și porniră să tăifăsuiască. După un răstimp însă, chiar când Leahu se înfierbântase cu povestea unei fete dela ei care rămăsese însărcinată cu unul și s'a dus tocmai la Pitești să lapede și apoi să se bage acolo la stăpân, că în sat o arătau cu degetul oamenii de omenie, Puiu îl întrerupse deodată, ridicându-se pe jumătate și cu niște priviri tulburi:

— Dar la voi cum se joacă ciuleandra, Andrei?

— De, conașule — zise gardianul puțin uimit că-l întrerupe și mulțumit de întrebare — șuleandra e joc greu și trebue să fie mulți jucători și lăutari buni care să știe și ei jocul... Greu!

Puiu vru să-l roage să continue povestea cu fata și, împotriva voinței lui, se pomeni spunând:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Tu ai jucat vreodată ciuleandra?

— Cum să nu fi jucat, boerule! se făli Andrei. Câte opinci n'am rupt cu ea, Doamne păzește! Că parcă omu-i și nebun la șuleandra, și alta nu!

— Straşnic joc! observă Puiu cu o pornire ce nu se lăsa stăpânită. Şi eu am jucat ciuleandra odată, o singură dată, la Vărzari... A fost foarte frumos! Atunci mi-am ales și nevasta, dela ciuleandra... Ştii, ceea pe care am sugrumat-o, înțelegi?... Ciulendra și nevasta!

Își dădea seama că spune lucruri pe care nu vrea și totuș le spunea cu un glas straniu încât însuș gardianul se uita la dânsul nedumerit. Totuș ca să fie cuviincios, Leahu aprobă:

— Apoi prin partea noastră mai toți flăcăii dela șuleandra se însoară... Acolo se adună fiecare cu fata de-i place și mi se strâng și se oțăresc la joc până ce-și pierd mințile... Așa-i jocul, boerule!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvanearo/mdrr1901-1932

Ascultând distrat cuvintele gardianului, Puiu se chinuia să-şi reamintească melodia ciuleandrei şi pentrucă nu izbutea, se simţea profund nenorocit. Îi trecu prin gând că ar trebui să schiţeze paşii ca să-şi amintească mai repede. Îşi dădu seama că gândul e bolnăvicios, îl alungă şi-şi zise ruşinat că gardianul l'ar crede smintit. In acelaş timp însă nu se putu opri să nu întrebe:

— I-ascultă, Andrei, tu poţi să-mi şueri ciuleandra?

— Ba să mă iertaţi, conaşule — răspunse Leahu atât de speriat parcă l'ar fi îndemnat la ceva extraordinar de ruşinos— că eu de când sânt n'am şuerat, că nici n'am avut dela Dumnezeu dar la cântece...

— Păcat! murmură Puiu, în picioare, cu o figură imobilă, plină de hotărâre. Aş fi vrut să văd cum o joci tu, dar nu-mi pot aminti melodia, că ţi-aş şuera-o eu foarte bucuros!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?rdr=1901-1932

— Apoi că eu tot n'aș juca, boerule! zise gardianul cu un râs silit prin care voia să-și ascundă neliniștea. Nici nu mi-ar ședea bine, zău așa, că șuleandra e cu multă săritură și eu, de, port în spate ani multișori!... Joc de tineri, boerule, cu puteri de haram, iar eu am risipit ce-am avut, și în războiu și în alte necazuri, de mă mulțumesc să-mi țin zilele...

— Ba ești zevzec, Leahule! bufni Puiu cu mânie reținută anevoe. Te lauzi că știi și nu știi nimic!

— Nu zău, boerule, să nu vă supărați! se rugă Andrei căutând să-l mulcomească. S'a și întunecat, boerii din alte camere sânt bolnavi, nu ca d-voastră, și se culcă devreme și nu suferă gălăgia... Apoi de m'ar prinde cineva țopăind pe-aici, ar fi vai ș'amar ce-aș pătimi dela domnul doctor!

Cu o sforțare dureroasă, Puiu se stă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

până să nu mai stăruiască. Vedea bine cât de ciudată e dorința lui subită cu ciuleandra și mai ales imposibilitatea lui de a-și înfrâna gura. Ca să scape de ispita ce scotea mereu capul în sufletul său, puse pe Leahu să-i facă patul, să se culce. Se obișnuise să doarmă cu ușa spre anicameră deschisă. Acuma ceru s'o închidă. Peste împotrivirea lui, în fundurile minții își zicea că trebue să mai încerce să-și rememoreze melodia blestemată. Se desbrăcă, se sui în pat și, parc'ar fi vrut să înăbușe pornirea ce creștea într'însul vijelios, închise ochii și își trase tartanul peste cap. Crâmpeele de melodie însă îl urmăreau acuma că niște albine întărâtate. Răsărea câte-o măsură de undeva, îi fâșâia în ureche, se stingea și lăsa în locul ei o dorință mai poruncitoare de a-și aduce aminte. Subt învelitoare începu să fluere în surdină altă frântură de arie apărută din nou în creerii lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

Incetă repede. Era falşă. Şi atunci, furios, sări din pat şi, în vârful picioarelor goale, se porni să îmbine nişte paşi de joc, fără sgomot, să nu-l audă de-alături gardianul, să-şi închipuie că a înebunit. Se trudi vre-un sfert de ceas şi nu izbuti să închege ciuleandra. Când se vârî iar în pat, asudat, se simţi mai mulţumit şi-şi zise:

— Am să mi-o reamintesc... N'am să mă las!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dfr=1901-1932

XXII.

După o noapte sbuciumată de visuri multe și ciudate, Puiu se trezi foarte liniștit și cu o hotărâre fermă în suflet. Își făcu toaleta cu mai mare grije ca alte dăți. Se privi lung în oglindă și-și găsi o înfățișare demnă. Fața palida, slăbită, pielea întinsă lucioasă pe umerii obrajilor și sbârcită puțin în colțurile gurii, apoi ochii rătăcitori și mai adânciți în orbite, îi arătau un om nou, cu totul deosebit de fostul dandy veșnic pudrat, parfumat și pomădat. Își zise că acestea sunt urmele suferinței, se simțea încântat că a suferit atâta și socotea că prin suferință s'a apropiat de Madeleine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Fixă oglinda cu picior pe masă așa încât, trecând, să se poată vedea și admira mereu, până va sosi doctorul pe care-l aștepta azi mai încrezător ca totdeauna.

Insfârșit Ursu apăru cu alaiul obișnuit și-i adresă întrebarea cunoscută:

— Ce mai nou, domnule Faranga?

Il măsură o clipă, aruncă o privire împrejur și se pregăti să plece. Puiu însă îl reținu cu vioiciune:

— Doctore, te rog, am să-ți fac o destăinuire foarte importantă!

Ursu se uită la el cercetător:

— Poftim! Te ascult!

— A, nu! se apără Puiu aproape protestând. E ceva particular și doresc să ți-o comunic numai d-tale, între patru ochi... Țin foarte mult, doctore!

Doctorul îl mai privi puțin și încheiă:

— Bine, am să te chem îndată ce voi termina vizitele...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Puiu fu cuprins de o înfrigurare mânioasă. Alerga de ici-colo, mormăind frânturi de cuvinte parcă și-ar fi aranjat un discurs, trecea în anticameră la gardianul care se aşternuse să desîfreze „Universul", iar se întorcea în odaia lui... De câteva ori trimise apoi pe Leahu să vază dacă nu s'au sfârșit încă vizitele. Răspunsurile îl supărau căci erau invariabil aceleași: mai e niţel... Când fu chemat însfârșit își luă b usc o ţinută rigidă și porni cu pași solemni, urmat de nedespărţitul gardian ca de un aghiotant.

— Ei, s'auzim! îl întâmpină doctorul Ursu în picioare, scoţându-și halatul alb.

In faţa lui, Puiu se simţi atât de emoţionat că vorbi cu glas înecat:

— Doctore, am descoperit pentruce am omorât pe Madeleine...

Ursu tresări. Aruncă halatul pe un scaun și se apropiă bănuitor:

— Ai descoperit? D-ta? Nu se poate!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?rdf=1901-1932

— A fost greu, firește — surâse Puiu satisfăcut de neîncrederea lui. Nici nu mă mir că nu crezi. Cu toate astea am descoperit. După lupte grele și mari sbuciumări sufletești. A trebuit să-mi scurtez întreg trecutul, faptele, gesturile cele mai mici... A fost o muncă titanică!

Doctorul nu-și putea ascunde uimirea. Avea o șovăire care arăta că nu știe ce să creadă. Îl așeză și-l invită să-i povestească. Și Puiu, cu multă introducere și copioase amănunte, spuse cum a ajuns să-și dea seama că e împovărat cu o cumplită ereditate criminală și cum aceasta a tot râvnit să se manifeste până ce a izbucnit în uciderea Madeleinei... Povestind se făcuse mai palid, îi tremurau puțin mâinile, păstrând însă pe față mereu un surâs de martir.

— Acuma toate sânt clare în mine ca lumina soarelui — adăogă cu o strălucire extatică. Nu-ți închipui și nimeni nu-și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?d=1901-1932

poate închipui ce îngrozitor a fost când a trebuit să-mi dau seama! Nu e puțin lucru să simți categoric într'o bună zi că ești un criminal născut și că toată viața ta a fost un lanț de porniri criminale, de crime oprite la timp numai prin voința și educația ta, că ai trăit atâția ani cu povara asta imensă în suflet! Azi, mă mir cum am putut trăi așa, cum n'a fost nimeni să-mi deschidă ochii!

Ursu își regăsise stăpânirea. După o pauză îi zise liniștit:

— Totuș asta încă nu ne spune de ce tocmai pe soția d-tale ai ucis-o?

— Curios ești, doctore! se enervă deodată Puiu. Am ucis-o pe ea, fiindcă ea s'a nemerit să fie atunci acolo! Nu pricepi?... Dacă-mi eșea în cale jupâneasa, aș fi omorât pe jupâneasa, ori dacă erai chiar d-ta în fața mea, străin cum ești, fii sigur că pe d-ta te sugrumam!

Foarte agitat, făcu un gest cu mâinile,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1937

încleștându-și degetele convulsiv. Doctorul urmări gestul și întrebă brusc, aspru:

— Așa ai sugrumat-o și pe ea?

— Probabil — răspunse Puiu repede; apoi, ca și când s'ar fi încurcat, continuă mai domol: Exact însă nu-mi aduc aminte... Știi, în momentele acelea singur instinctul e conștient și activ, restul se supune orbește!

După o mică tăcere, cu alt glas, aproape stins, zise:

— Dealtminteri toată înfățișarea mea, când eram furios, avea ceva din cruzimea bestială a primitivului... Cineva mi-a spus odată, nu știu cine, dar vorbele mi le amintesc perfect, mi-a spus, evident, glumind că la mânie seamăn ca două picături de apă cu omul din caverne!

— Nda — murmură doctorul pierdut, cu gândurile aiurea.

— Din toate astea trebue să reții, doctore — reluă Puiu apoi cu un nou avânt —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dr=1901-1942

că motivul crimei e o dispoziție criminală foarte puternică, înțelegi?... Eu, când m'au adus aci, în primele momente de tulburare, nu-mi dădeam seama cum am putut săvârvși o crimă atât de odioasă... Ei bine, azi, după trei săptămâni de meditații necontenite, sânt lămurit. Adevărul adevărat e că sunt nebun! M'am constatat eu însumi, doctore!... Nu o clipă de nebunie, cum credea sau voia să facă să se creadă bietul tata, ci o nebunie definitivă și iremediabilă! Din nenorocire asta e realitatea, doctore!

Avu un râs scurt, nervos, sec care răsună în odaie ca o scuturare de cioburi sparte. Doctorul Ursu se cutremură parcă l'ar fi atins o undă neașteptată de frig...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXIII.

— Ascultă, Andrei, tu crezi că eu sânt bolnav? Ori nu crezi? Spune drept! întrebă în aceeaşi seară Puiu cu un râs straniu, pe gardianul care-i aşternea patul.

— Ce boală, boerule? zise gardianul răspunzând cu râs la râsul lui. Boală boerească!... Aşa-i totdeauna, când boerul dă de o belea mare, o întoarce degrabă pe chestia boalei şi s'a isprăvit toată încurcătura...

Leahu ştia, cum ştia tot sanatoriul, că boerul lui vrea să se facă nebun ca să scape de puşcărie. Deaceea nici nu lua în seamă unele ciudăţenii, dându-şi cu socoteala, că prin ele, boerul, şiret, umblă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

să-l lege și pe el la gard. Altminteri i se părea foarte de treabă, bun la vorbă și la inimă. In sinea sa, deși polițist, îi admira șmecheria: adică pentrucă a greșit de a omorât o femee (care femee nu-i vrednică să fie omorâtă — zicea dânsul deseori de când a pățit rușinea cu nevastă-sa), să tai capul unui om cum se cade?... Mai cunoștea el cazuri dela armată când unii, ba ca să scape de tot de oaste, ba de vre-o pedeapsă grea, încercau să se prefacă nebuni. Dar acolo nu mergea ca aici, căci ți-i punea în cearceafuri reci și ți-i mușt ruluia de le trecea repede pofta de-a simula...

Puiu, începând întrebările, se gândise să povestească gardianului ce-a vorbit azi cu doctorul. Acuma se răsgândi și-l puse pe el să-i spună cazuri de crime, doar el, ca polițist, trebue să cunoască multe. Ascultă un răstimp liniștit, apoi deodată îl opri:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901_1932

— Stai, stai, Andrei, să vezi cum s'a întâmplat cazul meu... In ziare n'ați putut vedea mare lucru, că nu știe nimeni afară de mine cum a fost chestia... Dar să-ți spun eu, ca să știi și tu!

— Adică în chestia cuconiței? întrebă gardianul.

— Da... Ție pot să-ți spun, că acuma noi sântem ca frații, de peste trei săptămân. de când stăm împreună, știi, camarazi ca la războiu, cot la cot...

Uită însă ce a vrut să-i spuie și se întrerupse zăpăcit. Inainte de a-și aminti șirul, îi veni altă întrebare:

— Măi, Leahule, tu ai fost în războiu, pe front, așa-i?... Atunci spune-mi, dar să nu minți, câți oameni ai omorât tu în războiu?

Gardianul răspunse râzând:

— Apoi, boerule, războiul nu se socotește la omoruri, că'n războiu omul nu omoară de bună voe, fără cu poruncă dela

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaifansivaniaro/nr/1901_1932

cârmuire... Dar eu, uite crucea, tot nu știu să fi omorât, nici în războiu, pe nimeni. De tras cu pușca trăgeam până se roșea țeava câteodată și eram bun țintaș... Dar cu mâna mea nu știu să fi omorât nici măcar un bulgar!

Nemulțumit, Puiu urmă:

— La asalt n'ai fost niciodată?

— Ba fost, cum nu, că nădejdea neastră cea bună tot în baionetă ne-a fost. Dar nici acolo nu știu, zău cruce, boerule... Că eu în luptă întorceam pușca și loveam mai mult cu patul, că-mi venea mai la îndemână. Am pleznit eu așa pe mulți, dar de omorât m'o fi ferit Dumnezeu, că nici în războiu, spune și la teorie, nu-i nevoe să omori pe inamic, ci să-l cotonogești, să nu mai poată face rău...

Puiu se arătă foarte decepționat și zise cu dispreț:

— De-aceea n'ai omorât tu nici pe nevastă-ta când și-a bătut joc de tine, vezi!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ba eu zic bodaproste, boerule, că n'am trăznit-o, că-mi putrezeau oasele prin ocne pentru o muiere blestemată! făcu Leahu încet, închinându-se.

— Ei vezi, eu mi-am sugrumat nevasta cu toate că nu mi-a făcut nici un rău! reluă Puiu triumfător, cu o lucire aspră care-i mărea ochii.

Cum gardianul, în loc de răspuns, se mulțumi a strânge din umeri, Puiu continuă:

— Ba aș putea spune că nevastă-mea a fost un înger, băete!... Dar eu am fost osândit de Dumnezeu să ucid și soarta a căzut tocmai asupra ei, săraca... Eu, vezi tu, toată viața aș fi ucis dacă nu-mi țineam firea! Eu, de-aș fi fost pe front, omoram cel puțin o mie de nemți!

— D'apoi că nici nemții nu se lăsau așa să-i omori cu una cu două! observă Leahu cu gravitate.

— Ori se lăsau, ori nu se lăsau! se în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

furiă Puiu. Eu îi împuşcam pe toţi şi gata!... Că de-i ucideam pe ei, nu aveam să omor pe nevastă-mea, pricepi? Aşa stă chestia: de omorât trebuia să omor pe cineva... Acuma, dacă am stins un suflet de om, mi s'a împlinit osânda şi nu mai trebue să omor pe nimeni, s'a isprăvit!... Toată nenorocirea cu nevastă-mea însă vine numai dela tata, că el n'a lăsat să fiu trimis pe front!

— Păcatele pentru oameni sânt—murmură gardianul foarte umil — dar Dumnezeu iartă pe om.

— Iartă, iartă şi trebue să ierte—şopti Puiu tainic — şi cum să nu ierte când ştii cum să rogi pe Dumnezeu... Dar când nu ştii? Că rugăciunea să n'o schimbi mereu, ci s'o ţii într'una...

Deodată îşi dădu seama că vorbeşte fără şir, se întrerupse, îşi netezi fruntea şi părul, şi zise trist:

— Aidem la culcare, Andrei, că-i târ-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ziu!... Greu e păcatul pe suflet, Andrei, și tare apasă!... Uite, eu câteodată îl simt mai greu ca o piatră de moară!

— Lăsați, boerule, că bun e Dumnezeu... — încercă gardianul să-l mângâe.

— Chiar dacă e bun Dumnezeu și te iartă, păcatul rămâne și apasă, apasă și nu vrea să te ierte!... Zi mai bine Doamne ferește, Andrei!

— Doamne ferește!

— Noapte bună!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1932

XXIV.

A doua zi ceru să se plimbe în grădina sanatoriului. Gardianul îl îmbrăcă bine cu blana care i se adusese de-acasă mai demult.

Aerul aspru al începutului de Martie îl învioră. Zăpada se topise, deabia ici-colo mai dăinuia câte-o pată albă-cenușie pe huma neagră ruginită. Copacii își scuturau crengile amorțite parcă duhul primăverii ar fi revărsat valuri valuri de întinerire... Mirosul de răveneală, ca un parfum viu al pământului, îi deștepta în suflet puteri noui și noui îndemnuri de viață. Pășea înveselit și sprinten pe cărările umede, ascultând cu plăcere cum îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scârțâia subt picioare prundișul fin des gheţat.

— Vine primăvara, Andrei! susură Puiu într'un târziu cu nările gâdilate de o respiraţie plină.

— Vine, conașule — mormăi gardianul cu mare nostalgie în glas. Pela noi oamenii își curăță plugurile...

Tocmai ajungeau la grilajul dinspre stradă. Un tramvai gol trecea; în mijlocul vagonului conductorul își făcea socotelile sugând desperat creionul. Un automobil veni din partea opusă și dispăru sunând prelung din claxon. Puiu își zise că e exact sunetul claxonului dela mașina lui. Doi copilași, pe trotuar, se opriseră și se uitau, printre gratii, ca într'o grădină din basme; când văzură însă pe Puiu cu însoţitorul său, o luară la fugă, speriaţi, parc'ar fi văzut niște arătări... Chiar în acelaș loc poposi pe urmă Puiu să privească pe strada care acuma era pustie de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdur1901-1932

tot. Peste drum o casă cochetă, cu poarta de fier, cu trei ferestre la fațadă, albă, avea un surâs primăvăratec. Puiu o mângăiă din ochi și-și aminti că întocmai așa a fost și casa în care au stat ei la Iași, în timpul războiului. Pe peretele curat, lângă poartă, erau două tăbliță mici, una a societății de asigurare, iar subt ea alta, cu fond albastru, indicând numărul casei în cifre albe. Din distracție se sili să citească și deodată tresări, ca și când ar fi descoperit o veste urâtă.

— Ce număr are casa, Andrei, că eu nu-l văd bine? zise către gardian încet.

— Treisprezece! răspunse Leahu cu mândrie după câteva secunde.

— Treisprezece? repetă Puiu.

Așa citise și el, dar fiindcă îi trecuse brusc un fior prin inimă, încercase să se înșele că n'o fi citit bine. Nu avusese niciodată aversiuni superstițioase. Uneori, în lume, pentrucă și alții pozau cu groaza

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de numărul fatal, se prefăcuse și el că nu-l poate suferi. In realitate îi fusese indiferent orice număr precum în general indiferent îl lăsau toate lucrurile problematice. Nici un argument însă nu-i putea alunga acuma simțământul vag și cu atât mai tulburător de neliniște ce începuse să-i înfășoare sufletul ca într'un văl din ce în ce mai gros. După trei săptămâni de singurătate chinuitoare, pentruce, când a ieșit întâia oară, a trebuit să vază o casă cu numărul treisprezece? Intrebarea nu cerea răspuns, dar îi sfâșia în creeri ca o durere ascunsă.

Continuă plimbarea prin grădină, mai mult ca să nu se lase copleșit de o apăsare tot mai împovărătoare. Ii era silă însă acuma de plimbare. Aerul i se părea umed și înecăcios. Pământul cleios i se agăța de șoșoni. Pretutindeni ochii lui descopereau numai urâțenie și murdărie: crengi uscate și rupte, bucăți de hârtie,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1931-1932

coji de fructe — urmele iernii pe care topirea zăpezii le desvălea ca niște bube pe un obraz bolnav.

— Ajunge, Andrei! zise Puiu deodată, aproape înfuriat.

Intră zgribulit și plictisit. Deasupra ușii, pe pervaz, la odaia în care stătea de atâta vreme, observă o tăbliță cu numărul șaptezeci și șase.

— Bine că nu mai am și aici pe treisprezece! se gândi dânsul.

Desbrăcându-se însă repeta fără voe în minte numărul citit și peste un răstimp se pomeni zicând:

— Șaptezeci și șase, adică șapte cu șase tot treisprezece...

Hotărî să nu se mai gândească la coincidențele acestea copilărești. E o depresiune nervoasă care-l face să vază acuma în toate numai semne rele. Deoarece numai proștii pot crede în semnificația unor astfel de potriviri întâmplătoare, își zise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că el, om civilizat, trebue să se ridice mai presus de ele și să le dispreţuiască. Dar, pe când se îndemna așa, un gând ascuns i se sfledera în trecut să mai dibuiască asemenea coincidenţe. Îi apăru îndată în minte necrologul din ziar și reciti clar, văzând perfect și caracterele tipografice, data înmormântării Madeleinei: „Marți, 13 Februarie..."

Când vru să-și spună că mai doveditor ar fi fost dacă ziua morții ei ar fi căzut într'o zi de treispreze, își aminti fulgerător că cea dintâi întâlnire a lui cu Mădălina, acolo, la Vărzari, cu Cleleandra și toate celelalte, a fost tot într'o astfel de zi predestinată: Duminecă, 31 Iulie... In aceeași clipire își mai aduse aminte cum cineva i-a explicat odată că cele două cifre ale numărului fatal sânt mai primejdioase când se inversează. Efectele lui treisprezece simplu pot fi anihilate, pe când cifrele inversate prevestesc totdea-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

una un rău ce nu se poate evita prin nici o sforțare omenească.

— Chiar așa a fost cu biata Mădălina — își zise Puiu, apucându-se acuma să caute ce date din viața lui s'au petrecut în puterea numărului blestemat.

Însăși ziua nașterii lui a fost la treizeci și unu Martie. Cifrele anului în care a murit maică-sa dădeau, adunate, tot treisprezece, iar el a terminat liceul în o mie nouă sute treisprezece...

Îl enervară atât de mult descoperirile aceastea încât, ca să le curme, trecu în anticameră, să stea de vorbă cu gardianul și să-și schimbe gândurile. Leahu însă plecase la masă. Pe când voia să se supere că nu l'a găsit, îi veni în minte că și numărul mașinii lui, o mie trei sute treizeci și unu, are un treisprezece simplu și unul inversat.

— Și totuș n'am avut nici cel mai mic accident — mormăi dânsul râzând și în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

torcându-se în camera lui. Ceeace înseamnă că tocmai numărul fatal mi-a purtat noroc!

După un răstimp însă se gândi că aici trebuie să fie la mijloc o anihilare reciprocă a efectului celor două numere. Iar dacă o fi şi noroc, norocul e al bătrânului, căci bătrânul i-a trecut lui numărul dela maşina cea veche.

Iar încercă să-şi risipească gândurile acestea zicându-şi că sânt nişte scrinteli datorite enervării fireşti pe care a produs-o izolarea atât de îndelungată. El aici, dacă chibzueşte bine, a fost de fapt mai rău ca într'o închisoare, căci a avut parte de un observator care seamănă cu un director de temniţă mai curând decât cu medicul unui bolnav de nervi, cum trebuia să-l considere, chiar dacă n'ar fi crezut. N'a fost supus nici unui examen serios, afară de nişte analize obişnuite în sanatorii. Observaţia s'a mărginit la un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdir 1901-1932

interogatoriu asupra faptei, ca și când fapta și împrejurările l'ar fi interesat mai mult ca făptuitorul. Toată purtarea doctorului demonstrează o vrăjmășie ascunsă, cum foarte bine spusese bătrânul deunăzi. A fost veșnic tăcut, morocănos, parcă înadins ar fi căutat să-l exaspereze. Impresia lui dintâi nu l'a înșelat și, de și-a înăbușit-o, a fost numai pentrucă-i era frică să nu fie o închipuire bolnavă. Dar azi nu mai încape nici o îndoială. Tatăl său a avut perfectă dreptate. Dacă nu-și mai poate stăpâni nervii acuma, de-a ajuns să se sperie de cifre fatidice, vinovat e doctorul singur care l'a tiranizat în loc să-l menajeze.

— Până și cununia mea cu Madeleine a fost într'o zi nenorocoasă — se întrerupse brusc Puiu, ca și când în timp ce voise să alunge gândul stăruitor, acesta s'ar fi oploșit într'un colț, ca să crească și să se umfle în tihnă, și acuma ar fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

izbucnit mai stăruitor. Adică la treizeci și unu Martie, iar logodna noastră la treisprezece Februarie... Și exact patru ani după logodnă, în aceeași zi, înmormântarea!... Apoi să nu aibă toate acestea nici o semnificație?... Sărmana Madeleine! Dela prima până la ultima întâlnire cu mine, toate subt vraja numărului catastrofal!... Am fost ursiți amândoi, se vede, să îndurăm împreună un destin îngrozitor... Poate că și ea s'a născut într'o zi de treisprezece?... Adevărat, nici nu știu în ce zi născut... Nici măcar anul... Dar anul l'aș putea calcula: patru de căsnicie, patru în străinătate, de patrusprezece ani era atunci... Degeaba, ziua n'o știu...

Toată ziua se chinui cu socoteli și interpretări în jurul numărului, iar când, după amiază, veni bătrânul, îl întâmpină nerăbdător:

— Tată, în ce zi a fost născută Madeleine?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ultima zi a ultimei luni a anului! răspunse Faranga prompt, cu un surâs îngăduitor. Sper că am fost cât se poate de categoric?

— Ultima... adică treizeci şi unu Decemvre! murmură Puiu galben. Treisprezece inversat... Ca şi mine!

Bătrânul Faranga tăcu câteva clipe nedumerit, apoi zise cu imputare:

— Puiule dragă, mă superi rău dacă începi acuma cu lucruri d'astea! Nu mai ştiu ce să cred de tine, dragul meu!

— Nici eu nu ştiu, tată! zise Puiu profund abătut. Toată ziua m'a preocupat un număr, toată ziua! Parcă un cuiu mi s'ar fi înfipt în cap şi nu-l mai pot smulge!

— Copilării, Puiule! îl mângăiă bătrânul foarte palid. Trebue să mai ai răbdare, numai câteva zile!... Am făcut demersuri pentru mutarea ta în alt sanatoriu şi cred că în puţine zile nu vei mai fi aici!... Prin urmare...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvaniare/mdrr1901-1932

Puiu îndreptă niște ochi rătăcitori spre tatăl său și deodată izbucni, implorând:

— Da, tată, da! Mută-mă de-aici, te rog!... Nu mai pot! Simt că mă pierd de tot aici, îmi pierd și mințile, tată!... Doctorul! Doctorul, tată!... Mă urmărește, să știi, e adevărat! E dușmanul meu!... Am încercat să-l îmblânzesc, m'am stăpânit, m'am umilit, înzadar... Vrea să mă distrugă, tată! In fiecare noapte îl visez cum mă înțeapă în creeeri cu ace lungi, fără milă, mereu...

Plângea cu sughițuri mari, cu capul pe pieptul bătrânului, iar bătrânul, cuprins de o înfiorare grea, îl bătea blând pe umăr și murmura:

— *Voyons,* Puiule, *voyons!*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXV.

Pe urmă Puiu se liniști din nou, parcă plânsul i-ar fi spălat sufletul. Perspectiva mutării îl umplea de încredere. Aștepta ziua ca o mântuire. Bătrânul spuse: câteva zile; să fie și o săptămână, numai să scape de urmărirea doctorului... In aceeași seară zise cu bucurie gardianului:

— Ei, Leahule, în curând scăpăm de-aci, amândoi!

— Să v'ajute, Dumnezeu, boerule, că se 'mplinește luna de când vă chinuiți aci — răspunse potolit gardianul. Eu ca eu, că mie mi-a fost mai bine ca acasă, c'am avut de toate din belșug și muncă mai nimic. Dar pentru d-voastră...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ne ducem, Andrei, oriunde, numai aici nu mai stăm! adăogă Puiu cu atâta mulțumire că i se îmbujorară obrajii, uitându-se cu o bunătate care pe gardian îl umilea.

Andrei Leahu îl îndrăgise tocmai din pricină că-l vedea mai mult supărat. Înțelegea el că nu putea să aibă inima ușoară omul care a luat viața altuia și încă a nevestei cu care trăise numai bine, dar i se părea că totuș prea se sbuciuma acuma când orice sbuciumare era de prisos. Pentru el singura atitudine potrivită ar fi fost tăcerea care însemna împăcarea cu lovitura soartei.

Puiu, ca totdeauna când se simțea înviorat, avea chef de vorbă. Spre deosebire de altădată însă acuma îi venea să tăifăsuiască tot despre lucruri din sanatoriu și mai cu seamă despre doctorul Ursu.

— E tare ursuz — îndrăzni să observe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

și gardianul mai târziu, când se încredința că boerul ocărește cu tot dinadinsul pe domnul doctor.

— Îmi închipuiesc că e rău și cu personalul — îl îndemnă Puiu. Omul rău se cunoaște dela prima vedere. Uite, parcă și acuma îl văd colea, în dimineața ceea, cum a intrat, posac, cum m'a fulgerat din ochi cu ură și cum n'a zis nimica...

Andrei Leahu nu suferea, în sinea lui deloc pe doctorul Ursu pentrucă nu i-a vorbit niciodată frumos, ci numai cu huiduială și ocară. In fiecare dimineață a găsit să-i facă vre-o observație, de față cu toată lumea. Se simțea jignit în demnitatea lui căci el nu era nici servitor, nici de pe drumuri, ci în serviciu, cu ordin dela domnul prefect. Nu arătase însă nimănui simțămintele lui, nici lui Puiu, deși îl pipăise dela început că nici dânsul nu se are bine cu doctorul. Își zicea că-i mai bine să-și ție gura; boerii se ceartă, tot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei se împacă; cel puțin să nu se împace pe spinarea lui... Apoi, oricâte jigniri și chiar bătăi să fi îndurat, lui îi plăcea serviciul aici. Îi rămânea neatinsă întreaga leafă, înafară de bacșișurile grase ce i le arunca boerul bătrân, care, adunate, mai făceau o leafă, dacă nu și mai mult, căci bătrânul, de câte ori venea, și nu s'a întâmplat să lipsească nici trei zile, niciodată nu uita să-l cinstească, șoptind mereu și numai atâta: „Să-l servești, băete, cum știi mai bine!“ Deaceea și acuma îi păru rău că a scăpat vorba către Puiu și căută să scape cu răspunsuri mai în doi peri.

— Tocmai și oamenii se miră cum de-i așa de aspru domnul doctor, că doar și dumnealui a eșit tot din opincă — observă dânsul, zicându-și că, repetând ce-a auzit dela alții, el s'a pus la adăpost.

— Sigur! aprobă Puiu. Am aflat și eu că-i fecior de țăran...

— Așa, boerule — adăogă Lealiu. Imi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spuse și mie bucătarul de-aici, dela spital, că-l cunoaște pe domnul doctor de când era la școală. Il știe bine de tot, că au fost împreună la spitalul cel mare brâncovenesc, că bucătarul acolo a slujit înainte de a se băga aici... Și zice că domnul doctor să fie chiar din oameni săraci, și încă de prin județul nostru, din Argeș...

— Din Argeș? Cum din Argeș? întrebă Puiu deodată cu vioiciune.

— Da, conașule — apăsă gardianul. Chiar din Argeșul nostru, dintr'o comună prin care am umblat și eu, îi zice Vărzari...

— Care Vărzari? reveni Puiu uimit.

— Apoi eu numai un sat Vărzari cunosc în Argeș — zise Andrei puțin încurcat de insistența boerului — pe șoseaua cea mare dela Pitești la Râmnic!

— Așaa? Din Vărzari? repetă Puiu gânditor. Curios!

Andrei se uită la boer și văzându-l în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gândurat, i se păru că o fi spus ceva ce nu se cuvine. Ar fi vrut s'o dreagă și nu știa cum. Vinovat însă nu se simțea căci nu spusese nici minciună și nici nimic rău. Dealtfel domnul doctor însuși se lăuda, chiar către servitori, că e băiat de țăran.

Puiu vru să mai vorbească cu gardianul, să-i treacă vremea, dar trebui să renunțe căci gândurile lui toate se învârteau numai în jurul știrei pe care o aflase. Va să zică doctorul Ursu e din satul Mădălinei! Deaceea s'a interesat atâta, mereu și numai de ea!... Și totuș când i-a povestit, dăunăzi, a ascultat parc'ar fi fost un străin și parcă nici n'ar ști că există Vărzarii pe lume... Doar la ciuleandra a intervenit și el, ca și gardianul, pronunțând „șuleandra", ca localnicii, cu o îndulcire moldovenească.

— Ciudat! murmură iar Puiu, retrăgându-se. Acuma, la urma urmelor, nu mai are nici o importanță.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mon1901_1932

XXVI.

— Am să te rog să mai vii azi pela mine! îi zise doctorul Ursu a doua zi cu glas aproape mieros care i se păru mai antipatic decât cel aspru obişnuit.

Puiu se stăpâni perfect. Işi propusese, dupăce cumpănise îndelung cum să utilizeze vestea aflată, să fie indiferent, să nu-i pomenească nimic, deoarece în curând tot va fi mutat de-aici şi spera să nu se mai întâlnească niciodată cu Ursu.

Fu chemat iar târziu, probabil dupăce doctorul isprăvi toate vizitele. Acuma însă aşteptase liniştit, nu ca rândul trecut.

Doctorul Ursu îl primi amical, îi strânse mâna şi vorbi cu un surâs ca un rânjet:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei, domnule Faranga, sper că foarte curând calvarul d-tale se va sfârşi!

Puiu îşi închipui îndată că doctorul o fi aflat despre intervenţia bătrânului, totuş tăcu şi doar strânse din umeri.

— Cum, nu te bucuri deloc? se miră doctorul, cu glas dulce.

— Acuma mi-e egal — zise Puiu morocănos.

Ursu îl privi lung, scrutător, parc'ar fi vrut să-şi mai verifice o convingere deplin formată, şi apoi râse ca o sgârietură de ferestrău:

— Astea-s vorbe, domnul meu! Nimeni, în situaţia d-tale, nu primeşte cu indiferenţă asemenea comunicare!

Pentrucă Puiu stăruia în nepăsare, doctorul, în loc să-i spuie cum se va sfârşi calvarul, urmă confidenţial:

— Ştii, domnule Faranga, că ciuleandra d-tale m'a urmărit şi pe mine cum trebue să te fi obsedat atunci pe d-ta!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Puiu îl măsură cu dispreţ o clipă, apoi răspunse tot calm:

— Doctore, pomeneşti despre ciuleandra... Bine. Mărturisesc că pe mine m'a obsedat şi mă obsedează ciuleandra ca o fatalitate. Dar nici d-tale n'a putut să-ţi fie ciuleandra tocmai străină, doctore?

— Cum? tresări Ursu surprins.

— D-ta nu eşti din ţinutul unde se joacă ciuleandra? urmă Puiu.

— Ei şi?

— Nu eşti chiar din satul Vărzari, unde am jucat şi eu ciuleandra odată şi unde am întâlnit pe Mădălina?

— Şi? repetă acum foarte sec doctorul.

— Şi, şi — îl imită Puiu cu un calm nezdruncinat. Asta înseamnă că atunci când îţi vorbeam despre satul d-tale, despre jocul d-tale...

Se întrerupse brusc parc'ar fi amuţit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din senin. Își aduse aminte cum se hotărâse să nu-i impute nimic. Fața lui păstra aceeași liniște, iar privirea îi rămase tot înflorită cu puțină ironie.

Pe Ursu îl supără mai mult întreruperea, decât imputările. Se roșise și nările îi tremurau. Așteptă câteva clipe să continue. Puiu se scufunda mai tare în tăcere.

— Crezi că eram și eu obligat să-ți fac destăinuiri intime? făcu doctorul cu o scânteere aspră în ochi și cu glasul dur ca bolovanii rostogoliți. Uiți că eu am fost în dreptul meu și chiar dator să-ți cunosc intimitățile!... Să nu intervertim deci rolurile!

Își luă seama și se potoli îndată. Figura i se destinse, în ochi îi reapăru lucirea obișnuită cercetătoare, iar pe buze îi răsări un zâmbet silit:

— Ai reușit să mă faci să-mi pierd cumpătul... și doar firesc este ca eu să mi-l păstrez totdeauna, nu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Probabil — zise Puiu rece.

— Dar d-ta mi-ai adus o acuzație care e aproape o insultă pentru mine ca medic — urmă Ursu stăpânit. D-ta îți închipui, se pare, că întrebările mele asupra unor chestii delicate din trecutul d-tale aveau vre-un scop străin de obiectul observației pentru care d-ta te afli în grija mea... Da, da, am înțeles că asta îți închipui!... Ei bine, trebue să știi că te înșeli rău, domnule Faranga! Și trebue cu atât mai mult că ți-am mai explicat odată pentruce sânt obligat să insist cu asemenea întrebări... Dovada cea mai bună dealtfel o constitue faptul că, în povestirile d-tale am găsit puncte de sprijin foarte importante pentru argumentația din referatul meu asupra cazului d-tale!

Puiu tăcu. După o pauză, doctorul reluă:

— Iacă, ciuleandra! Te-ai enervat când am stăruit... Ei bine, sânt convins că ciuleandra are un rol în fapta d-tale! Așa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum mi-ai zugrăvit-o și cum o cunosc și eu...

— Spune, doctore, te rog, ai jucat-o și d-ta? întrebă deodată Puiu cu o lăcomie ce-i sfărâma toate hotărârile.

Doctorul Ursu îl scrută un moment, ca și când ar fi vrut să se încredințeze dacă întreabă serios sau batjocoritor. Ochii lui Puiu pâlpâiau ca două lumini de licurici în amurguri târzii.

— Da, firește c'am jucat-o! zise doctorul rar, apăsat, țintuindu-i privirea. Și mi-a plăcut!...

— E un joc uluitor, doctore, e formidabil! se aprinse Puiu. E un vârtej spăimântător pe care nu-l mai poți uita până la moarte!

Avu o tresărire parc'ar fi vrut să se ridice de pe scaun, să fugă. Se stăpâni încruntat și continuă cu o însuflețire aproape mânioasă, tremurându-și fără voe genunchii:

— Și tocmai satul d-tale e cuibul ciu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1937

lendrei, doctore!... Am auzit că nicăiri nu se joacă așa de frumos ca acolo, să știi, am auzit!

Sări brusc în picioare, ne mai putând ședea nemișcat pe scaun, șovăi puțin și apoi zise foarte confidențial:

— Acuma trebue să plec, doctore, negreșit!... Dar înainte de-a pleca te rog, d-ta trebue să știi că doar ești dela obârșie, spune-mi te rog cum începe melodia ciulendrei! Mă frământ mereu să mi-o reamintesc și nu izbutesc deloc, absolut deloc.... Și e o melodie atât de caracteristică!... Din nefericire eu nu-s meloman și poate deaceea n'am reținut-o și nu-s capabil să mi-o împrospătez... Nu-ți închipui ce plăcere mi-ar face!... Mădălina mi-o cânta la pian câteodată, avea o ureche admirabilă, și eu jucam după cântecul ei, adică mai mult țopăiam așa...

Îi venea să-i arate cum țopăia. Se opri rușinat și obosit, căci vorbise foarte re-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marr1901-1932

pede, parcă l'ar fi alungat cineva, cu un glas rugător și cu fața luminată de o mulțumire mare... Doctorul vru să-l reție, zicându-i:

— Nici eu nu-s meloman și deci nu ți-aș putea fi folositor. Dar, dacă ții neapărat, voi încerca să-ți procur melodia... Să vedem, poate reușesc...

— O, îți mulțumesc foarte mult, doctore, din toată inima, crede-mă! strigă Puiu într'un elan de entuziasm. Prin asta mi-ai dovedit că ești un suflet bun!... Mi s'a spus că ești pătimaș și răzbunător, și, iată, mărturisesc, am crezut și eu, dar acuma sânt convins până 'n rărunchi că ai fost calomniat... Insfârșit mă retrag, scuză-mă!... Poate că, până să mi-o procuri d-ta, o să-mi reamintesc eu ciuleandra, cine știe?... Norocul omului vine când nici nu crezi...

Plecă atât de grăbit că gardianul abia îl putu ajunge din urmă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

XXVII.

— Andrei, închide bine ușa! șopti Puiu intrând în anticameră. Inchide, închide, că trebue să facem o încercare!

Gardianul încuiă ușa nedumerit, uitându-se la boerul care continuă foarte vesel și misterios:

— Doctorul mi-a dat o idee, Andrei! Fără să vrea, firește, că altfel e mare pehlivan... A refuzat să-mi fluere ciuleandra, s'a prefăcut că n'o știe... Tocmai el să n'o știe!... Crede că fără de el n'am să mi-o reamintesc! Zice: am să ți-o procur eu, și e sigur că m'a legat la ochi! Parcă ciuleandra ar fi un charleston, pe note și 'n saloane... Ei bine, vreau să-i a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răt eu domnului că pe mine nu mă poate purta de nas și chiar mâine îi voi juca ciuleandra, ca să crape de necaz! Numai să mă ajuți și tu, Andrei, auzi? Să nu te prefaci și tu că n'o știi, că ești argeșan, ce Dumnezeu, și argeșenii se nasc cu ciuleandra în sânge!

Își freca mâinile fericit în vreme ce gardianul se tot ferea și bâlbăia împăciuitor:

— Lăsați, boerule, c'o nemerim noi, numai să nu ne pripim...

— Bine zici, Andrei! aprobă Puiu încântat. Să nu ne pripim! S'o luăm domol și cu plan! Numai oamenii cu plan reușesc în lume, ca și doctorul nostru!

Trecu în odaia lui să se schimbe. Îmbrăcându-se fluera și fredona neîncetat numai arii de dans, când mai lente, când mai accelerate, iar printre ele se corecta nervos:

— Nu-i asta, tinere!... Fals, fals, oprește!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Odată îi veni să râdă de încercările lui şi-şi zise cu glas tare:

— Puiule, eşti idiot!... Ce te-a apucat cu ciuleandra?... Prostie! Prostie!.... Astâmpără-te!... Numai ciuleandra îţi lipseşte acuma?

Alături gardianul se aşezase domol pe pat şi asculta frământările boerului şi-i era milă de el. De cum a eşit dela doctor, a văzut că nu e bine ce e cu dânsul. Ii părea rău că într'adevăr nu ştia cântecul ciuleandrei, altfel i l'ar fi şuerat şi poate s'ar fi mulţumit.

— Ia mai dă-o dracului de ciuleandră! zise Puiu apărând în pervazul uşii într'un halat cafeniu cu şireturi; faţa îi era obosită, blândă şi surâzătoare.

Leahu se sculă îndată bucuros:

— Prea bine ziceţi, boerule... Atunci eu m'aş duce să vedem de masă până una alta?

— Du-te, du-te, Andrei! vorbi Puiu lin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gușitor. M'a cuprins o foame de-mi vine să te mănânc și pe tine!

Gardianul râse voios și plecă blagoslovindu-l.

— Așa! Scăpai și de tine! murmură Puiu respirând ușurat. De ce m'aș fi dat în spectacol înaintea unui om simplu care ar putea crede că nu sânt zdravăn la cap?... Dar nici doctorului nu-i pot tolera să-și bată joc de mine că nu sânt în stare să-mi reamintesc ciuleandra... Nu, asta niciodată!... Încă nu m'am cretinizat de tot!

Se retrase în camera lui și, fluerând o melodie aproximativă, începu să facă pași de horă, corect, măsurat, mlădiindu-se ușor din sale, cu brațele întinse parc'ar fi ținut de mijloc o jucătoare închipuită... După un răstimp se dojeni blajin:

— Nu-i așa, domnule!

Încercă altă arie, cu alt ritm, cu alți pași... Iar fu nemulțumit și iar schimbă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?id=1901-1932

Apoi deodată, ca și când ar fi avut o revelație, își zise:

— Procedeul e greșit din temelie!... Nu melodia importă, ci pașii, adică jocul în sine! Intâi a fost mișcarea, deci dansul, și abia mai târziu a venit cântecul ca un sprijinitor al ritmului! Prin urmare melodia trebue să se adapteze mișcării, nu invers!... Iată de ce nu reușeam și nici nu puteam ajunge vre-odată la un rezultat satisfăcător!

Porni numai decât. Mișca piciorele și brațele, își răsucea corpul și fredona câte-o frântură de arie întâmplătoare. Continuând mereu își zicea ca o încurajare:

— Iac'așa!... Ei vezi?... Melodia infamă, jocul bun!

Ritmul deveni tot mai viu. Se pleca înainte, se îndoia înapoi, picioarele îi sfârâiau parc'ar fi avut jar subt tălpi. Sudori fierbinți îi îmbrobonau fruntea, i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se scurgeau pe tâmple și, prin sprâncene, pe obraji. Din când în când câte-un chiot chinuit îi țâșnea din baerele plămânilor și fața i se aprindea de o bucurie imensă...

Așa ținu vre-un sfert de ceas până ce, zdrobit de osteneală, se prăvăli pe pat și rămase nemișcat acolo, cu ochii închiși, respirând greu, având însă pe față aceeași încântare și în inimă un simțământ de triumf încât buzele-i uscate bolboroseau:

— Insfârșit i-am găsit meșteșugul!

Când pe urmă sosi gardianul cu masa, Puiu, mai odihnit, dar fără să se clintească de pe pat, îl întâmpină cu o mândrie răgușită:

— Andrei, s'a făcut!

— Ce s'a făcut, boerule? întrebă Leahu.

— Ciuleandra, băete! explică Puiu. Am prins-o! Strașnic!... Ehe, credeați voi că n'am s'o prind și iacă!... Am să ți-o arăt, dar nu acuma, altădată...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?rdr=1901-1932

Îi era foame. Înghiți repede câteva bucături și apoi se culcă și numai decât adormi și nici nu se mai trezi până târziu după amiazi când veni bătrânul Faranga care se bucură că-l găsește în pat, odihnindu-se. Nu-l lăsă să se scoale:

— Stai culcat, Puiule, și adună puteri!... Dealtfel nici n'am să zăbovesc mult. Am trecut doar să te anunț că am reușit definitiv: parchetul a admis să treci, pentru observație, la Sanatoriul Crucea Albă a profesorului Dordea, știi, cel care mi-a vorbit despre tine și despre doctorul Ursu. Aprobarea s'a și făcut pentru ziua de treisprezece Martie, adică răspoimâne, ca să avem timp să pregătim toate cum trebue!

Puiu se cutremură și murmură pierdut deodată:

— Treisprezece... iar treisprezece...

Faranga se enervă:

— *Mais tu es maniaque, mon enfant!...*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marti901-1932

O ţii lanţ cu superstiţiile bune pentru doici şi babe bolnăvicioase...

— Tată, *je te prie, je te prie beaucoup* —zise Puiu cu glas plângător — nu vreau să mă mut la trisprezece!... Mai bine nu mă mut deloc!

Ca să nu-l contrazică, bătrânul reveni îndată împăciuitor:

— Bine, atunci să te mutăm la paisprezece, fiindcă ţii tu numai decât! De vreme ce aprobarea este pentru treisprezece, n'are nici o importanţă dacă mutarea va mai întârzia o zi!

Puiu însă clătină din cap, trist:

— Ba are, tată, mare importanţă, căci la treisprezece se împlineşte exact o lună dela înmormântarea Madeleinei!

— Ei şi? făcu Faranga puţin încurcat. *Mais ce sont des enfantillages grotesques!...* Nu-ţi închipui ce rău îmi pare că te-am ascultat şi n'am făcut lucrul acesta mai demult, îndată ce am observat că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

doctorul de-aici e inabordabil! Azi poate s'ar fi terminat tot şi ai fi început să te refaci sufleteşte!

— Refacere sufletească! zâmbi Puiu mai abătut. Da... refacere...

Spre seară se plimbă îndelung, gânditor, când prin camera lui, când prin anticameră şi spuse deodată gardianului care-l privise tăcut:

— Am chibzuit, Andrei, şi am cumpănit bine, bine de tot: nu mă mai mut deloc de-aci!... Tata îmi spuse că răspoimâine, că au şi făcut formele... Dar eu zic că tot mai bine-i aici, că m'am obişnuit acuma cu toate!

Leahu nu ştia ce să răspundă ca să-i fie pe plac. Tăcu.

— Tu ce crezi, Andrei? întrebă Puiu după o pauză.

— Eu zic cum ziceţi d-voastră — făcu gardianul cu prudenţă. D-voastră ştiţi mai bine că sunteţi om învăţat...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dir=1901-1932

— Nu mă mut, Andrei! reluă Puiu cu îngrijorare. Te pomenești că acolo iar aș uita ciuleandra și pe urmă va trebui să-mi bat capul și picioarele până să o nemerese din nou!... Nu, nu, e mai bine aici!

In ochi îi izvorâse iarăș o lucire stranie. Își continuă plimbarea tot mai agitat. Peste un răstimp reveni la gardian:

— Andrei, acuma nu te las până nu-mi joci și tu o ciuleandră!

— Aoleu, boerule, eu am îmbătrânit și nu mă mai țin picioarele! se scuză Leahu.

— Ia să nu-mi umbli mie cu minciuni, că doar ești voinic cât un urs!

— Degeaba, boerule, că nu mai am multă putere — zise gardianul. Noi ne prăpădim iute, conașule, nu ca boerii. Traiu greu, muncă multă, hrană slabă...

— Atunci să-ți arăt eu, băete, cum se joacă ciuleandra! strigă Puiu cu dispreț.

Se sfărâmă pe loc câteva minute, apoi se întrerupse nemulțumit:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Nu merge... Aici nu-mi vine... Sau am scăpat-o iar... Aidem dincolo, în camera mea, acolo trebue să meargă!

Acolo Puiu se porni pe joc și jucă, vesel, transfigurat, până căzu iarăș frânt de oboseală. Acuma însă odaia se învârtea cumplit și toată lumea parcă se clătina. Rămase ca un mort... Gardianul se retrase în odăița lui și se închină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXVIII.

Internul veni, foarte grăbit, să-l pofteaască la domnul doctor. Era de dimineaţă; încă nici nu se începuseră vizitele. Puiu, istovit, refuză:

— Nu merg... M'am săturat...

Doctorandul se spăimântă. Cum se poate să refuze invitaţia domnului doctor? Dacă-l cheamă probabil are să-i facă vre-o comunicare importantă. In orice caz el nu ar îndrăzni să ducă răspuns şefului că pacientul nu vrea să asculte chemarea... Mai mult înfăţişarea speriată a internului, decât argumentele lui, convinseră pe Puiu în cele din urmă.

Pe coridor, înaintea biuroului, văzu o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanul.ro/mon1901_1932

țărancă, cu o legătură în spinare, cu sumanul ros, cu opincile înăclăite, cu o privire ciudată. Fără să se gândească, se opri o clipă în dreptul ei. I se părea că o cunoaște, mai ales însă privirea ei îl intriga. Țăranca deasemenea părea că-l cunoaște, dar nu cuteza... Deodată Puiu o întrebă nervos:

— De unde ești, femee?

— Din Argeș, boerule, dela Vărzari — răspunse ea plângător.

Puiu primi răspunsul ca o lovitură de biciu I se făcu lumină: trebue să fie mama Mădălinei.

— Ce caută aici mama ei? îi trecu prin minte fulgerător, dar nu mai zise nimic, ci intră brusc în cabinetul doctorului. Fără să aștepte vre-o întrebare, se repezi la doctorul care-l aștepta în halat, gata să pornească la vizitele de dimineață:

— Doctore, doctore, cine-i femeea din coridor?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Surprins de izbucnirea lui și ferindu-se, doctorul îl îndemnă să se liniștească mai întâi. Iar dupăce îl așeză pe scaun, îi spuse:

— Acuma putem vorbi!... Tocmai pentru femeea aceasta te-am poftit. E mama răposatei d-tale soții.

— Mama Mădălinei! strigă Puiu sărind în picioare. Am recunoscut-o.. Va să zică ea era!... După ochi am recunoscut-o... Dar ce vrea aici?... Pe mine mă caută?

— Domol, domol, îi zise doctorul așezându-l iar jos, aproape cu forța.

Puiu, parcă ivirea acestei femei i-ar fi răscolit viața din temelii, se făcu palid și își mușcă sângeros buzele ca să se poată stăpâni și să asculte. Doctorul îi explică tacticos, ca niciodată, că femeea, cum fac dealtfel mai toți oamenii din Vărzari când au vre-un necaz prin București, a venit la dânsul să-i ceară un sfat. Fiindcă întâmplarea a vrut să se găsească încă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aici însuşi soţul răposatei, el, doctorul, a crezut mai nemerit să le înlesnească o întrevedere ca să se lămurească mai bine şi mai repede lucrurile. Dacă deci Puiu primeşte, va introduce imediat pe mama Mădălinei să spună ea singură ce doreşte... Puiu nu voia să vorbească cu femeea aceasta, îl îngrozea chiar numai gândul că ar putea să vorbească cu ea şi totuş răspunse repede că da, doreşte să o asculte. Doctorul se arătă satisfăcut şi o strigă din uşă:

— Ia vino încoace, lele, vino!

Femeea intră sfioasă şi bănuitoare şi rămase în colţ, lângă uşă, mormăind:

— Sărut mâna...

Puiu o privi aprins ca şi când ar fi căutat pe Mădălina în trăsăturile ei ofilite. O clipă femeea îi întâlni ochii, dar se întoarse repede către doctorul Ursu care, revenit în mijlocul cabinetului, începuse să-i vorbească:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Iacă, lele, dumnealui e bărbatul Mădălinei d-tale!

— Păi chiar așa mi s'a părut și mie adineaori afară, când m'a întrebat dumnealui, dar tot nu-mi venea să cred — zise ea începând întecinel și continuând din ce în ce mai cu inimă. Tare s'a schimbat boerul de când a fost pela noi de mi-a luat pe săraca Mădălina...

— Lasă că și d-ta te-ai schimbat — interveni Puiu simțind o nevoe poruncitoare să spună ceva.

— Apoi cum nu, boerule, că vai mult amai m'a mâncat și pe mine de-atunci — zise femeea clătinând grav din cap. Of, Doamne! Ș'apoi acu, peste toate, și moartea Mădălinei... Numai sufletelul meu de mamă știe cât m'am perpelit când mi-au spus oamenii că mi s'a prăpădit sărmana fată și încă de mâna boerului care mi-a luat-o deacasă mândră și frumoasă ca floarea cea albă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Sfârși plângând și morfolind un colț de năframă printre buze și peste ochii lăcrimați. Cei doi bărbați tăceau. Puiu aruncă o privire spre Ursu, dar și-o ascunse îndată să nu-l prindă. Tăcerea ținu un răstimp frământată de bocetul aspru și puțin forțat al femeei care pe urmă continuă, mereu plângător:

— Că ea sărăcuța cât m'a rugat să n'o dau și eu am dat-o și n'am ascultat-o și de n'aș fi dat-o, azi n'ar fi în pământ draga mamii, printre străini, ca vai de ea...

Puiu izbucni înăbușit, ne mai putându-se stăpâni:

— Și ce vrei acuma, femee? Spune repede ce vrei!

Femeea, parcă asta ar fi așteptat, își șterse lacrimile și răspunse îndată fără urme de plâns în glas:

— Apoi când s'a auzit la noi în sat ce-a pătimit Mădălina și cum a fost de oropsită, oamenii m'au învățat să vin la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

d-voastră care mi-ați luat-o și să vă cer pagube pentrucă mi-ați omorât-o... Și de-aceea venii.

Tăcu scurt și se uită întâi la Ursu, pe urmă la Puiu, cu o privire în care șiretenia se îmbina cu tristețea. Puiu stătea ca pe spini, se uita la ea neputincios, deschise gura să zică ceva, se răsgândi și numai după o nouă tăcere spuse timid, dibuind:

— Bine, dar Mădălina a fost luată de suflet de mătușa mea... Mădălina nu mai era fata d-tale și d-ta nu mai aveai nici un drept asupra ei...

— Păi de suflet, vezi bine că de suflet — se îndârji femeea. Că doar n'am dat-o să mi-o ucideți, că de știam că vreți s'o omorâți, apoi nici pentru toate comorile lumii nu vi-o dădeam... C'apoi așa ușor ar veni, să iai de suflet copiii oamenilor și pe urmă să-i strângi de gât, să le storci sufletul... Da inima mea de mamă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mon1901-1932

care am făcut-o și m'am căznit de-am crescut-o mare să nu mi se frângă când își vede odrasla ucisă așa ca un pui de găină? Străinului nu-i pasă, vezi bine, dar mama tot mamă până la moarte!

Doctorul Ursu avu un gest involuntar de silă și întoarse spatele, pe când Puiu, uluit și zdrobit, se uita împrejur parc'ar fi căutat un sprijin. Femeea îi simțise slăbiciunea și torăia într'una, când cu lacrimi, când cu imputări, până ce doctorul, plictisit, interveni:

— Destul, lele! Dumnealui are acuma alte griji mai mari și mai grele!

— O fi având dumnealui griji, dar pagubele mele de mamă...?

Atunci Ursu se indignă:

— Să-ți fi adus aminte că ești mamă când ai dat-o pe Mădălina, nu acuma când e moartă! Ai înțeles?... Șade urât să umbli a mai trage foloase și din moartea Mădălinei! Uite-așa, lele!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Femeea se zăpăci și bâlbăi:

— Apoi oamenii tocmai la d-ta mă trimiseră...

— La mine? M'ai ascultat d-ta atunci pe mine? zise Ursu roșind și cu o emoție nouă în voce. Și acuma ai vrea să te învăț eu să înșeli lumea?... Eu n'am înșelat niciodată pe nimeni, lele! Numai alții m'au înșelat, dar eu m'am ținut totdeauna de vorbă!

Puiu nu mai recunoștea pe doctorul Ursu. I se părea că e alt om cel care vorbește, cu un suflet chinuit ca și al lui.

— Pentrucă ai venit până aci și ți-ai cheltuit banii pe drumuri — urmă doctorul iarăș mai aspru — să te duci la domnul Faranga, la tatăl dumnealui, boer mare și bogat, și să-l rogi să te miluiască cu ceva!... Ai înțeles?... Și dumnealui, suflet bun și darnic, n'are să te lase să pleci cu mâna goală, măcar în amintirea și de sufletul Mădălinei... Dar să nu te apuci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

cumva să vorbești de pagube, că acolo ai s'o pățești urât de tot cu asemenea neobrăzări!

— Da, da! zise brusc și Puiu, parcă doctorul ar fi vorbit din sufletul lui. Să se ducă la tata și să-i spuie că vreau eu să-i dea ceva, să-i dea mult, de sufletul Mădălinei! Fă-mi plăcerea asta, doctore!... Ea nu merită, dar de sufletul Mădălinei să-i dea negreșit!

Plângea fără să-și dea seama, lacrimile i se scurgeau pe obraji, îi picurau pe piept, încet. Simțea o durere continuă în creeri, o muscă enervantă care alerga în zigzaguri ascuțite, mereu, neostenită, vârându-se prin toate colțurile. Dar ședea nemișcat parcă i-ar fi fost teamă de dureri mai crâncene care nu așteptau decât un prilej ca să se năpustească asupra lui.

Femeea, rușinată, își șterse gura cu dosul palmei, se duse la Puiu, îi apucă mâna și o sărută bolborosind:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Să trăești, conașule, sărut mâna, și să-ți dea Dumnezeu sănătate și alinare...

Puiu nu răspunse nimica și nici nu se mișcă. Pe mână îi rămase urma buzelor femeei ca o pată rece.

Ursu o luă ușor de spate și o duse spre ușă:

— Așa, vezi, lele... Acuma o să-ți dau un om să te îndrepte acolo!... Și să nu mai umbli cu astfel de treburi că nu șade frumos, leliță!

Eși cu ea pe coridor...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXIX.

Peste câteva clipe, întorcându-se, găsi pe Puiu în aceeaşi poziţie, cu ochii tot atât de umezi privind într'un punct fix. Doctorul observă că se uita tocmai la fografia lui din perete, deasupra biroului. Ii zise domol, parcă n'ar fi vrut să-i risipească prea brusc gândurile:

— Ce oameni!... N'am mai putut, a trebuit să intervin, mă scandalizase şi pe mine...

Glasul i se părea că vine din altă lume peste gândurile lui care vagabondau în trecut scormonind amănunte amorţite şi străduindu-se să închege din ele viaţă vie sau măcar amintiri legate. Işi dădea seama

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

că ar trebui să răspundă și nu-i venea în minte nimic... Apoi deodată se cutremură ca și când ar fi vrut să sece izvorul lacrimilor. Strânse pleoapele, ultimii stropi de apă sărată i se rostogoliră pe obraji și ochii îi rămaseră ca spălați, cu lumina vie, cu privirile când fierbinți, când rătăcitoare ca pâlpâirile unei flăcări gata să se stingă. Și îndată gândurile se înșirară cuminți, limpezi și lucitoare ca niște mărgele colorate pe o ață subțire, iar glasul i se făcu vibrant ca după o răgușeală supărătoare:

— Îți mulțumesc, doctore! Ai fost atât de bun pe cât te-am crezut eu de rău!

Doctorul Ursu surâse cu un gest vag.

— Ba da! ai fost bun până și cu mama Mădălinei! zise Puiu, adăogând apoi mai moale: Cât de bine vă cunoașteți!... Ai cunoscut și pe Mădălina, doctore, nu-i așa?

— Da—murmură Ursu întunecându-se.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndr1931_1932

— Trebue s'o fi cunoscut bine, înaintea mea, mult înainte? stărui Puiu.

— Eram vecini și firește c'am cunoscut-o de copilă — spuse doctorul cu un glas înfundat. Dar eu am fost mai mare ca ea, mult, cu vre-o zece ani...

Puiu ardea acuma. Intrebările i se îmbulzeau în minte tumultos și nu îndrăznea să le aștearnă toate deodată în fața doctorului de teamă să nu redevină cel de altădată, închis și sgârcit ca un inchizitor. Lăsă să se prelingă câteva clipe până ce zise iar:

— Atunci desigur știi când am fost noi în Vărzari, cu ciuleandra, doctore?

— Eram student și în vacanță — răspunse Ursu.

— Acuma știu tot, doctore, tot! strigă Puiu pierzându-și stăpânirea și alergând la fotografia de lângă biurou. D-ta erai de față când am jucat eu ciuleandra și când am sărutat pe Mădălina! Erai acolo

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și Mădălina se uita spre d-ta, îmi amintesc perfect... Stăteai în picioare, lângă un copac, mai laoparte și te uitai drept la mine, numai la mine, și ai văzut când am sărutat-o... Atunci eram aprins și nu mă interesa decât ciuleandra și Mădălina și te-am zărit doar ca prin vis, dar acuma te văd clar parc'ai fi fost alături de mine. Uite, aveai exact înfățișarea din fotografia asta, deaceea m'a obsedat fotografia de când am intrat aci întâia oară. E adevărat, doctore? Spune! Spune!

— Adevărat — recunoscu doctorul simplu.

Puiu se lăsă pe scaunul dela biurou, copleșit parcă de lumina crudă ce-l înconjura Emoția îl gâtuia. Mai avusese atâtea întrebări pregătite și toate i se spulberaseră. Una singură îi țâșni din inimă ca o săgeată:

— Doctore, d-ta ai iubit pe Mădălina!

Și doctorul Ursu, ca și când ar fi a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaniaveche.ro/mdrr1901-1932

ştеptat-o, cu mâinile încrucişate la spate, în faţa lui, legănându-se câte puţin pe picioare, răspunse fără nici o sfială:

— Am iubit-o mult, da... Era numai o copilă, dar am iubit-o şi ca pe o soră, şi ca pe o soţie... Pe-atunci eram încă sentimental şi aveam idealuri burgheze. Culmea fericirii o socoteam să ajung medic de plasă în judeţul meu, să iau de nevastă pe Mădălina, s'o fac cucoană, să ne iubim, să avem copii şi să trăim şaptezeci de ani. Am stat de vorbă cu ea şi m'a înţeles deşi părea altfel copilăroasă. M'am învoit şi cu mă-sa, cu femeea asta care a mai îndrăznit să vie la mine să-i dau mână de ajutor ca să te şantajeze pe d-ta cu moartea Mădălinei... Din sărăcia mea am ajutat-o de multe ori şi pe ea ca pe viitoarea mea soacră, pe femeea asta... Toate mergeau bine. Mai aveam doi ani până să ies om cu pâinea în mână. Şi deodată ai picat d-ta la ciuleandra ceea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdri1901-1932

Am avut imediat presimțirea că are să mi se întâmple un rău mare din clipa când v'am zărit apărând în ceardacul cârciumii. Apoi când ai intrat în horă și te-ai prins lângă Mădălina, am înțeles că de-aici îmi va veni răul. Am încercat să lupt, să mă împotrivesc. Când au chemat-o s'o vază boerii n'am vrut s'o las. Mi-au luat-o oamenii cu sila... Ați plecat, am răsuflat. Credeam că am scăpat. Totuș a doua zi am vorbit mai mult cu Mădălina, am prins-o de mână, mâna ei fierbinte și aspră, m'am uitat în ochii ei: „Să nu te duci, Mădălino! Să nu mă lași singur!" Și ea mi-a răspuns din inimă: „Nu mă duc!" Pe urmă ați venit, eu nu eram acasă, și ați luat-o. N'am plâns niciodată, n'am plâns nici atunci. Cârciumarului însă i-am căutat pricină și l'am umplut de sânge. Auzisem că el fusese mijlocitorul și că primise un bacșiș gras dela boeri... Și așa s'au risipit visurile mele de fericire

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

conjugală burgheză. Nu mai aveam de ce să râvnesc la postul de medic rural și în schimb am ajuns aici. Numai pe Mădălina n'am putut-o șterge din inimă. Am aflat norocul ei, succesele ei în lume, și niciodată n'am căutat să mă apropiu de ea. Trăiam, nu știu de ce, cu iluzia că ea, în taina sufletului ei, tot numai pe mine mă iubește și-mi era frică, mărturisesc, să nu mi se spulbere și iluzia asta... Soarta m'a adus odată, împotriva voinței mele, în fața d-nei Faranga. I-am fost prezentat ca oricare străin. A tresărit scurt, mi-a întins mâna și mi-a spus câteva vorbe convenționale. Atât. Dar eu eram mulțumit, căci în ochii ei — acuma îți pot spune chiar și d-tale — am văzut că nu mă uitase și am înțeles că ar schimba toate bogățiile și succesele ei pentru circumscripția ceea rurală pe care o visasem odinioară împreună... Am mai zărit-o pe urmă de câteva ori, totdeauna de departe,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

ea în limuzină elegantă, eu în vre-o birjă hodorogită, căci drumurile noastre erau despărțite ca și lumile noastre. O salutam respectos și-mi răspundea simplu. Eram două cunoștințe fugare. Poate că în adâncul inimii tot mai speram într'o minune care-mi va reda odată pe Mădălina, poate că și ea tăinuia vre-o speranță pentru mine... Într'o dimineață însă, acum o lună și două zile, când am sosit la serviciu, doctorandul mă vestește că în noaptea trecută, după insistența prefectului poliției, a internat aici pe fiul fostului ministru Faranga care, într'o criză nervoasă, și-a sugrumat nevasta. Nu știu ce mutră voi fi făcut, dar sufletul meu se răsucea ca o râmă strivită. Se sfârșise definitiv orice speranță chiar într'o minune!...

Ursu nici nu mai căutase să se stăpânească. Glasul avea tremurări pe care zâmbetul permanent le sublinia cu o ironie cruntă... Pe Puiu însă fiece cuvânt îl

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

aţâţa. Se făcuse umed de sudori. Cu ochii lipiţi pe buzele lui, sorbea însă până şi modulaţiiile glasului parc'ar fi auzit o revelaţie. Apoi deodată izbucni în extaz:

— Eu totuş am iubit-o mai mult, doctore! Am iubit-o atât de mult încât am şi omorât-o!

Doctorul îl privi cu o milă colorată de ură:

— Ai dreptate... Ai omorât-o chiar de două ori: întâi i-ai ucis sufletul când ai luat-o şi a doua oară i-ai ucis şi trupul! Aşa e!

Puiu, în picioare, cu ochii holbaţi, strigă:

— Acuma ştiu şi de ce am sugrumat-o, doctore! Acuma înţeleg că din pricina d-tale am omorât-o! Numai din pricina d-tale!

— Pentrucă nici nu ştiai că exist? observă Ursu batjocoritor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu știam, dar te simțeam fără măcar să-mi dau seama! răspunse Puiu triumfător. Când mă uitam în ochii ei nu mă vedeam pe mine, dar simțeam pe cineva! Și ochii ceia frumoși mie nu mi-au surâs niciodată! Melancolia ei nu mă cuprindea pe mine ci regreta pe cellalt... Sufletul ei se închidea în fața mea oricât încerca să se prefacă... Și atunci, când am înțeles că e ursită să-mi rămâe totdeauna străină, pentrucă nu mai puteam spera s'a câștig niciodată, decât să fie a altuia mai bine am sfărâmat-o!... Vezi deci că mi-am descoperit singur motivele pe care d-ta te-ai silit atâta vreme înzadar să le lămurești? Pentru bolile sufletești nu există doctor mai bun decât bolnavul însuș!

Incet-încet doctorul Ursu își recăpătase calmul său firesc. Vorbi acuma rece, aproape oficial:

— Așa, domnule Faranga... Deunăzi îmi slăveai farmecul hazardului. El a fă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

cut ca într'o clipă atât de grea a vieții d-tale să ajungi tocmai subt scutul meu medical. In preajma despărțirii îmi pot permite să-ți spun că, fără să știi și fără să vrei, ai fost ucigașul fericirii mele. Evident, n'ai nici o vină și totuș ai fost unealta soartei împotriva mea... O clipă am fost ispitit, numai o clipă, mi-a trecut prin gând să te fac să simți cât m'ai lovit. Medicul a fost însă mai tare decât durerea. Acuma când medicul și-a terminat chemarea, a putut să vorbească și omul. Referatul meu e făcut; rămâne doar să-l comunic parchetului. Ești tot atât de puțin răspunzător de fapta ceea pe cât ai fost de cea dintâi, când ai luat pe Mădălina din Vărzari!

Puiu nu înțelegea bine cuvintele doctorului, dar se crezu dator să răspundă cu mândrie:

— Am fost doi adversari fără să ne cunoaștem!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Doctorul Ursu îl întrerupse mai aspru:

— Am fost medic şi pacient. Asta e important. Restul fum. Ai suferit, s'a risipit şi n'a rămas nimic decât pacientul în faţa medicului şi medicul în faţa conştiinţei...

Puiu eşi clătinându-se pe picioare ca şi când genunchii i s'ar fi înmuiat. Merse pe coridor agale, cu braţele moarte parcă i-ar fi fost străine. Doctorul Ursu îl petrecuse până afară şi se uită după el până ce dispăru...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXX.

Toată ziua Puiu Faranga şezu posomorât lângă fereastră, privind cum ţârâia în grădină o ploaie măruntă, sâcâitoare, cernută prin site. Îi era indiferentă şi ploaia, şi grădina, şi toată lumea. Alte vedenii i se perindau prin faţa ochilor, estompate ca nişte năluci stranii pe care nu le putea opri şi care deasemenea nu-l interesau. Câte-un gând începea să dănţuiască brusc în mintea lui; îi urmărea sinuozităţile, undulările un răstimp şi apoi îl pierdea plictisit...

Când veni înserarea îşi aduse aminte ceva, se ridică, se duse până aproape de uşă şi se uită în anticameră. Gardianul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nr1901_1932

cu un ziar în mână, citea încet, silabisând în sine ca să nu tulbure liniștea boerului. Făcu un pas spre el, hotărât, și se opri în prag ca și când ar fi greșit drumul. Se întoarse, ajunse iar la fereastră, văzu cum coboară întunericul și simți în picioare mișcări ușoare, săltărețe, irezistibile. Zâmbi mulțumit și îndată începu să fredoneze. Nemeri melodia dintr'odată. Și jocul deasemenea...

Seara fu atât de istovit că gardianul trebui să-i ajute să se desbrace și să-l urce în pat ca pe un copil. Figura îi era surâzătoare și suptă, cu urmele sudorilor încrustate pe obraji.

A doua zi se deșteptă greu, dar îndată ce se dădu jos din pat se simți ca fulgul. Porni vesel prin odae de ici colo, aruncând în răstimpuri câte-o întrebare gardianului care, dincolo, deretica și aranja în așteptarea vizitei medicale și răspundea numai în monosilabe. Dealtfel pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rtdr1901_1932

el răspunsurile nu-l interesau căci punea întrebările doar ca, subt pavăza lor, să-şi poată construi mai în tihnă un plan gigantic care-i încolţise de curând în creeri şi dela care avea să-i vie mântuirea cea mare.

Insfârşit dinspre coridor, prin uşile deschise, auzi paşii doctorului. Il cuprinse deodată un cutremur şi groaza că n'are să reuşească. Inima i se svârcolea de moarte. Işi încrucişă mâinile pe piept ca să-i acopere bătăile... Apoi doctorul apăru închis, sever, adulmecând în toate părţile. In anticameră, lângă uşă, gardianul încremenise în poziţie militărească. In urma doctorului acelaş intern, lung şi antipatic, şi o soră de caritate nouă, bătrână, cu un registru în mână şi cu ochelari pe nas.

— Ce mai nou?... Ne simţim bine? întrebă doctorul convenţional.

— Foarte bine, doctore, excelent! zise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Puiu strălucitor și, după o mică pauză, adăogă clipind cu înțeles: Mai ales mă simt vesel pentrucă sânt așa de ușor încât aș putea juca ciuleandra două ore neîntrerupt și fără să ostenesc deloc!

Internul își înăbuși un surâs în vreme ce Ursu aprobă cu interes:

— Așa?... Atunci nu mai ai nici o grije?

— Ba da, am o grije mare, doctore! răspunse repede Puiu. Și tocmai în privința asta țineam negreșit să-ți vorbesc.

— Vrei să-mi spui acuma sau preferi între patru ochi? făcu medicul îngăduitor.

— Ce patru ochi? zise el disprețuitor. Mântuirea adevărată nu se obține cu declarații între patru ochi. Numai spovedania publică spală păcatele, doctore!

Își drese glasul, își compuse o poză teatrală și continuă patetic:

— Când am venit aci la d-ta, știe lumea pentruce, am avut niște gânduri foarte urâte. Pot să mărturisesc acuma fără în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr-1901-1932

conjur și fără sfială, mai cu seamă că ideea pornise dela tata și eu am acceptat-o mai mult inconștient. Venisem la d-ta, doctore, după ce săvârșisem știi ce, să mă prefac că sânt nebun și astfel să te înșel pe d-ta și justiția. D-ta ai fost de bună credință, trebue să recunosc, și mi-ai făcut analize și m'ai descusut ca să... Acuma însă, fiindcă trebue să se sfârșească odată comedia asta grețoasă, eu nu mai vreau să perseverez pe calea înșelăciunii, domnule doctor, nu mai pot! Deaceea m'am hotărât să declar, în fața tuturor, pe conștiința mea și pe cuvânt de onoare, că nu sânt nebun și că pentru ce am făcut doresc să ispășesc!

Doctorul Ursu rămase două clipe gânditor, murmurând:

— Da... da...

Șovăirea și glasul lui absent întărâtară pe Puiu. Se simți obligat să accentueze mai energic:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

— Nici o ezitare, domnule doctor! Te rog să iai notă imediat că eu nu sînt nebun!

— Firește că nu ești... negreșit, dar... — zise doctorul iar împăciuitor.

Atunci Puiu Faranga se dădu înapoi și, cu ochi scânteetori, șopti:

— Va să zică nu vrei să crezi că nu sînt nebun? Va să zică...

Deodată se repezi ca o fiară la gâtul doctorului, cu mâinile încleștate, răcnind:

— Taci!... Taci!... Taci!...

Internul și gardianul săriră în ajutorul doctorului care dealtfel apucase brațele pacientului și-l imobilizase. Sora de caritate fugi îngrozită. In brațele gardianului acuma, Puiu gemea într'una:

— Taci!... Taci!...

Doctorul Ursu își recăpătă îndată calmul complect, se retrase în anticameră și, îndreptându-și gulerul și halatul, porunci celorlalți:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Dați-i drumul și închideți ușa!

Puiu fu svârlit pe pat, dar se destinse ca un resort și se aruncă spre ușă urlând:

— Nu sânt nebun!... Nu sânt nebun!... Nu sânt nebun!...

După câteva momente însă tăcu parcă și-ar fi dat seama, se duse șovăind până la fereastră, se uită în grădină și începu să fluere încet. Indată simți iar o mișcare în picioare și murmură mulțumit:

— Ciuleandra...

Ursu deschisese vazistasul ușii și-l urmărea. Când îl văzu jucând, strânse din sprâncene, se dădu laoparte și zise internului:

— Telefonează d-ta numai decât domnului Faranga din partea mea să treacă negreșit azi pela sanatoriu la o oră când voi fi și eu aici... Să zicem pela patru!

— Foarte bine! răspunse internul însemnându-și ordinul într'un carnet.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

XXXI.

La ora patru precis bătrânul Faranga intra în cabinetul doctorului Ursu. Avea respirația puțin ostenită, fiindcă se grăbise, și se așeză numai decât cu un gest de scuză explicativă către doctorul care îi oferea scaunul.

— V'am rugat să treceți, Excelență...

Faranga, uitându-și osteneala, întrerupse cu vioiciune:

— Eram să trec chiar nepoftit, scumpe domn... Pentrucă aveam să-ți comunic o veste referitoare la soarta băiatului meu... Trebue să știi, doctore, acuma îmi permit să-ți spun, că de astă singură dată când ai fi avut prilejul și onoarea să mă ser-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

veşti, nu mai mult decât printr'o mică amabilitate, am dobândit impresia şi apoi convingerea că te codeai. Deaceea am intervenit şi, bine înţeles, am obţinut ca fiul meu să se mute într'alt sanatoriu unde mi se va arăta, sper, ceva mai multă înţelegere şi, ca să zic aşa, simpatie. Chiar azi ar fi trebuit să-l mut dar, fiindcă azi e treisprezece Martie şi băiatul meu, în starea-i sufletească explicabilă, nu-i aşa, a prins o aversiune superstiţioasă contra acestui număr, am amânat pe mâine mutarea. Precum vezi, aveam oarecum obligaţia să trec şi să-ţi comunic decizia parchetului... Cu acest prilej îmi voi lua libertatea să-ţi amintesc — vârsta şi experienţa de viaţă mă îndreptăţesc s'o fac— că medicul nu poate să uite niciodată că, mai presus de toate, e dator să fie om!

— Am fost dela început, Excelenţă, şi am rămas până la urmă! zise Ursu cu o fluturare ironică pe buze.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mart1901-1932

— Drept să-ți spun n'am prea observat! replică Faranga cu același ton.

— Atunci nu pot decât să regret! accentuă doctorul mai apăsat. Cât despre mutarea în alt sanatoriu, cred că v'ați ostenit zadarnic...

— Cum? Ce vrei să zici? se ridică bătrânul, înfricoșat deodată că acest sălbatec ține cu orice preț să-i nenorocească băiatul cu un referet distrugător.

— Vreau să zic, Excelență, că fiul d-voastră e grav bolnav și trebue internat negreșit într'o casă de sănătate! spuse doctorul Ursu cu o seriozitate care nu admitea nici o îndoială.

Bătrânul Faranga rămase năucit, neștiind dacă trebue să se bucure ori să se întristeze. Se uită nedumerit în ochii doctorului, care observându-i perplexitatea, adăogă:

— De acum două săptămâni credeam că sunt deplin edificat asupra cazului fiu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

lui d-voastră, Excelență! Atunci am și făcut referatul, uite-l colo, pe biurou, în care concludeam la o iresponsabilitate rezultată dintr'o zdruncinare trecătoare de nervi! Am continuat observația mai mult pentru a putea hotărî dacă va fi nevoe de o internare provizorie, de câteva luni, în vre-un sanatoriu special, sau dacă fiul d-voastră își va putea relua îndată viața-i normală... Eri aș fi opiniat pentru a doua eventualitate. Mi s'a părut liniștit, rațional, normal. Azi însă mi s'au răsturnat toate constatările, până și referatul la care am muncit până să-i dau o formă...

Palid și zdrobit, bătrânul se ridică în picioare, murmurând:

— Doctore, pot să-l văd?

— Vă conduc, Excelență! zise Ursu sprijinindu-l, căci bătrânul începuse a se clătina.

In anticameră gardianul salută bătând din călcâe ca un recrut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaardealulromanesc.ro/anul-1_001-1932

— Ce face domnul? întreba Ursu arătând spre odaia lui Puiu.

— Joacă, domnule doctor, trăiți!

Doctorul deschise vazistasul și pofti pe Faranga să se uite. Puiu, în pijamaua descheiată, cu pieptul gol, cu fața asudată și veselă, tropăia peloc, fredonând sacadat o arie închipuită. După câteva minute bătrânul nu se putu stăpâni și-l strigă pe nume. Fără a se opri din joc, Puiu întoarse capul, surâse către tatăl său și-i răspunse:

— *C'est* ciuleandra, *vous savez?... Vous m'avez permis, n'est-ce pas? C'est vous qui m'avez dit: vas-y! Alors vous ne pouvez pas être fâché, papa! Et puis c'est très amusant... oui... très...*

Bătrânul Faranga se lăsă pe marginea patului gardianului. Era cu desăvârșire prăpădit. Ochii lui plângeau singuri cu lacrimi mari ce-i înmuiau barba stufoasă și foarte îngrijită. Lângă dânsul, doctorul

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Ursu căuta să-l consoleze cu termeni tehnici care sunau complicat și nu-i spuneau nimic. Într'un târziu bătrânul întrebă:

— Nu mai e nici o speranță, doctore? Nici una?

Doctorul Ursu ridică din umeri:

— Minuni face numai Dumnezeu!

De alături se auzeau pașii lui Puiu, neosteniți, într'un ritm săltăreț, stimulați de o melodie gâfâiată, cu respirația unui bolnav de moarte.

SFÂRȘIT

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/?p=1930; 1937

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ro/rt1901-1932

S'A TIPĂRIT CARTEA ACEASTA
ÎN ATELIERELE SOC. ANONIME
« CARTEA ROMÂNEASCĂ », ÎN
LUNA FEBRUARIE, ANUL 1928,
ÎN BUCUREȘTI

Muzeul Digital al Romanului Românesc
1868 Cartea Românească 1901 1932